

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี

นางสาวนุชนทริก ผลบุญเจริญชัย

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

GUIDELINES FOR POTENTIAL DEVELOPMENT OF ECOTOURISM
IN PRACHINBURI PROVINCE

Miss Boondarik Ponboonjareanchai

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Science Program in Sports Science

Faculty of Sports Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
จังหวัดปราจีนบุรี

โดย

นางสาวบุณทริก ผลบุญเจริญชัย

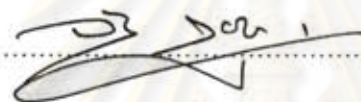
สาขาวิชา

วิทยาศาสตร์การกีฬา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

อาจารย์ ดร. อภิรัฐมา นิลนพคุณ

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

คณบดีคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา

(รองศาสตราจารย์ ดร. วิจิต คณิงสุขเกษม)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. วิจิต คณิงสุขเกษม)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ ดร. อภิรัฐมา นิลนพคุณ)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาติ ทวีพรปฐมกุล)

กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(อาจารย์ ดร. สุวันชัย หวนนากลาง)

บุญทริก ผลบุญเจริญชัย : แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
จังหวัดปราจีนบุรี. (GUIDELINES FOR POTENTIAL DEVELOPMENT OF
ECOTOURISM IN PRACHINBURI PROVINCE) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก :

- อาจารย์ ดร. อภิรัฐมา นิลนพคุณ, 175 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี โดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีนบุรีให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีนบุรี โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด แบ่งเป็นแบบสอบถามสำหรับประชาชนในท้องถิ่น 200 ชุด และแบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว 200 ชุด โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ รวมทั้งมีการสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง เพื่อหาข้อสรุปออกมาเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี ที่ได้จากการรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องให้คนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมและมีบทบาทในการพัฒนามากที่สุด มีการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นเกิดความรู้สึกรักและหวงแหน พร้อมทั้งจะดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน ส่วนด้านแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทางประวัติศาสตร์ให้คงความเป็นเอกลักษณ์เดิมให้มากที่สุด ไม่ควรปลูกสร้างสิ่งที่ไม่สำคัญเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ และควรมีการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านการประชาสัมพันธ์ และการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยวของจังหวัดให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

สาขาวิชา..วิทยาศาสตร์การกีฬา...ลายมือชื่อนิสิต...บุญทริก ผลบุญเจริญชัย.....
ปีการศึกษา...2553..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

5278619039 : MAJOR SPORTS SCIENCE

KEYWORDS : DEVELOPMENT / POTENTIAL / ECOTOURISM / PRACHINBURI

BOONDARIK PONBOONJAREANCHAI : GUIDELINES FOR POTENTIAL DEVELOPMENT OF ECOTOURISM IN PRACHINBURI PROVINCE.

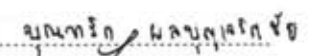
ADVISOR : ATTAMA NILNOPPAKUN, Ph.D., 175 pp.

The purpose of this research was to study the guidelines for potential development of eco-tourism in Prachinburi Province. Its aim was to beneficially develop tourism in Prachinburi province.

In this research, we collected data from representative sample of local residents, tourist of Prachinburi province by using 400 questionnaire papers which were divided into 2 parts. There were 200 questionnaires for local residents and 200 questionnaires by using Accidental Random Sampling for tourist. Percentage statistic was used in order to analyze data. Four persons pertaining to the related organizations were interviewed by using Purpose Sampling to find out the conclusion of the guidelines for potential of ecological tourism development.

The results of the study showed that the guidelines for potential development of eco-tourism in Prachinburi province, which were collected and analyzed from three information providers were that local residents had to participate as much as they could in activity for developing tourism in their hometown and encouraging local residents to have a conscious in natural conserving. For landscape and history aspect, everything should be kept in the same identity as the past, building should be prohibited, and also supporting from the related organizations in developing tourism in term of public relation and continuing activities to enhance tourism in Prachinburi province.

Field of Study : Sports Science

Student's Signature

Academic Year : 2010

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร. อัญญา นิลนพคุณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของการวิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต คณิงสุขเกษม ประธานกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ทวีพรปฐมกุล กรรมการ และ ดร. สุวันชัย หวนนากลาง กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัยในการสอบวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ที่กรุณาให้คำแนะนำและแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ ให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ประพัฒน์ ลักษณะพิสุทธิ์ รอง ศาสตราจารย์เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย ดร. ธเนศ เตชะเสน และคุณชลชา บุญโต ที่ได้กรุณา เสียสละเวลาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และให้คำแนะนำต่างๆ เพื่อแก้ไข เครื่องมือการวิจัย และวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบิดามารดา ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจเสมอมา ขอขอบคุณ นาย สมโภชน์ เชิดพงษ์ น.ส. สุชาดา ธโนภาณุวัฒน์ น.ส. ศรัญญา ศรีทอง และนาย นพปฎล สมิตตานนท์ ที่ช่วยในการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนเพื่อนๆ แขนงการจัดการ นันทนาการการท่องเที่ยวทุกคนทั้งภาคปกติ และภาคพิเศษ รวมถึงบุคคลต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องใน การทำงานวิจัยเล่มนี้ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และให้กำลังใจกับผู้วิจัยเป็นอย่างดีเสมอมา ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 การดำเนินงานวิจัย.....	2
1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว.....	6
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว.....	7
2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ.....	12
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบจากการท่องเที่ยว.....	16
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	28
2.6 บริบทพื้นที่ศึกษา.....	33
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	47
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	51
3.1 ประชากร.....	51
3.2 กลุ่มตัวอย่าง.....	51
3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	53
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	54

	หน้า
3.5 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล.....	56
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
3.7 เกณฑ์เทียบระดับความต้องการ.....	57
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชาชนในท้องถิ่น.....	59
4.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น.....	63
4.3 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น.....	69
4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว.....	75
4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว.....	78
4.6 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี.....	86
4.7 ข้อเสนอแนะของประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถาม.....	95
4.8 ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม.....	98
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	101
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	101
5.2 อภิปรายผล	111
5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	121
รายการอ้างอิง.....	123
ภาคผนวก.....	130
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย.....	131
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	133
ภาคผนวก ค เครื่องมือในการทำวิจัย.....	145
ภาคผนวก ง การสัมภาษณ์.....	165
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	175

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนและร้อยละสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ.....	59
2	จำนวนและร้อยละสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ.....	60
3	จำนวนและร้อยละสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา.....	61
4	จำนวนและร้อยละสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ.....	62
5	จำนวนและร้อยละสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	62
6	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระยะเวลาที่พักอาศัยในพื้นที่.....	63
7	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่..... เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	64
8	จำนวนและร้อยละสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามลักษณะการให้บริการ	65
9	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามแหล่งท่องเที่ยวที่ประกอบกิจการ	66
10	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรูปแบบค่าดำเนินกิจกรรมในพื้นที่	67
11	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความเหมาะสมของค่าเช่าพื้นที่ ประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว.....	67
12	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเหตุผลที่ไม่ได้มีส่วนร่วมใน กิจกรรมการท่องเที่ยว.....	68
13	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ต้องการ เข้าร่วม.....	69
14	ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับความต้องการในการพัฒนาศักยภาพ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว.....	70
15	ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับความต้องการในการพัฒนาศักยภาพ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว.....	71
16	ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับความต้องการของประชาชนในการ พัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการส่งเสริมจากภาครัฐ และเอกชน.....	73
17	ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับความต้องการของประชาชนในการ จัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	74

ตารางที่

หน้า

18	จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตามเพศ.....	75
19	จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตามอายุ.....	76
20	จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตามระดับการศึกษา.....	76
21	จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตามอาชีพ.....	77
22	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	77
23	จำนวนและร้อยละของพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตามการเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดปราจีนบุรี ในรอบ 1 ปี.....	78
24	ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยว จังหวัดปราจีนบุรี.....	79
25	ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสิ่งจูงใจที่มาท่องเที่ยวยังจังหวัดปราจีนบุรี...	80
26	ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามได้รับข่าวสารข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดปราจีนบุรี.....	81
27	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยว	82
28	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามช่วงเวลาการท่องเที่ยว.....	82
29	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง.....	83
30	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับพาหนะที่ใช้เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดปราจีนบุรี.....	83
31	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง.....	84
32	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความชื่นชอบในประเภทแหล่งท่องเที่ยว.....	85
33	ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมท่องเที่ยวที่ชื่นชอบมากที่สุด 3 อันดับแรก.....	85
34	ร้อยละของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรีที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสนใจมากที่สุด 3 อันดับแรก.....	86
35	ร้อยละของความต้องการของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านแหล่งท่องเที่ยว.....	87

ตารางที่

หน้า

36	ร้อยละของความต้องการของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว.....	88
37	ร้อยละของความต้องการของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านสิ่งแวดล้อมความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยว.....	89
38	ร้อยละของความต้องการของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการจัดโปรแกรมท่องเที่ยว.....	83
39	ร้อยละของความต้องการของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว.....	93
40	ร้อยละของความต้องการของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการบริการเสริม.....	94
41	ข้อเสนอแนะของประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามองค์ประกอบด้านพื้นที่.....	95
42	ข้อเสนอแนะของประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามองค์ประกอบด้านการจัดการ.....	96
43	ข้อเสนอแนะของประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามองค์ประกอบด้านกิจกรรม และกระบวนการส่งเสริมจากภาครัฐ.....	97
44	ข้อเสนอแนะของประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	97
45	ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามองค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยว.....	98
46	ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามองค์ประกอบด้านการคมนาคมเข้าถึง.....	99
47	ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมความสะอาด.....	99
48	ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามองค์ประกอบด้านการจัดโปรแกรมท่องเที่ยว.....	100
49	ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามองค์ประกอบด้านกิจกรรมท่องเที่ยว.....	100

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ความสำคัญของอุปสงค์ทางการท่องเที่ยว.....	15
2	องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	30
3	แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขต.....	34

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่รัฐบาลหลายประเทศให้ความสำคัญในฐานะที่เป็นยุทธศาสตร์หลักในการสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศให้แก่ระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างรวดเร็ว โดยได้กำหนดให้การท่องเที่ยวมีความสำคัญในลำดับต้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พร้อมทั้งเร่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในประเทศ เพื่อให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งที่เป็นคู่แข่งเดิมและคู่แข่งใหม่ (เพทาย บำรุงจิตต์, 2549)

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในหลายประเทศที่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวในฐานะที่เป็นการค้าบริการที่มีศักยภาพเพื่อสร้างงาน กระจายรายได้ และหารายได้จากเงินตราต่างประเทศ โดยได้ระบุดัตถุประสงค์ และแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวไว้ในยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะ และขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ กล่าวคือ “พัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มการจ้างงาน และกระจายรายได้สู่ชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ และพัฒนาธุรกิจบริการที่มีศักยภาพใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น ซึ่งรวมถึงวิถีชีวิตสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีพื้นบ้าน ตลอดจนการส่งเสริมไทยเที่ยวไทย และการประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน” (เพทาย บำรุงจิตต์, 2549) อีกทั้งประเทศไทยมีแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ พ.ศ. 2542 – 2551 ซึ่งมีวิสัยทัศน์ที่จะพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชีย ภายในปี 2551 โดยตั้งเป้าหมายไว้ว่าจะมีนักท่องเที่ยวตลาดต่างประเทศ ในปี 2551 จำนวน 20.08 ล้านคน สร้างรายได้ 78,993 ล้านบาท (WTO อ้างถึงใน สรณศิริ วโรจน์วรกุล, 2550)

จังหวัดปราจีนบุรีเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ และมีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ นอกจากนี้ยังเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากมาย โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความหลากหลายและน่าสนใจ ซึ่งสามารถจำแนกเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (เว็บไซต์จังหวัดปราจีนบุรี, 2553: online) ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กระจายอยู่เกือบทุกอำเภอในจังหวัดปราจีนบุรี แต่ก็ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวโดยทั่วไปมากนัก ซึ่งอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และอุทยานแห่งชาติทับลาน นั้นก็มีพื้นที่อยู่ในจังหวัดปราจีนบุรีด้วย โดย 53% ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ทั้งหมด อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งเป็นที่รวบรวมแหล่งท่องเที่ยว

เชิงนิเวศหลายแห่งทั้งน้ำตก และจุดชมวิวดังกล่าว ในจังหวัดปราจีนบุรี โดยมีอำเภอหนึ่งในจังหวัดปราจีนบุรี ที่เป็นอำเภอที่มีน้ำตกมากที่สุดในประเทศไทยด้วย (ปีท่องเที่ยวปราจีนบุรี '53, 2553) และมีหลายอำเภอในจังหวัดปราจีนบุรี ที่เคยเป็นเมืองเก่าในสมัยทวารวดี ทำให้มีร่องรอยของโบราณสถาน และโบราณวัตถุมากมาย กระจายอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ ในจังหวัดปราจีนบุรี อีกทั้งจังหวัดปราจีนบุรียังเป็นจังหวัดที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร มีเส้นทางเชื่อมต่อกับทั้งภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้การเดินทางไปมาสะดวก จึงสามารถพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีนบุรี ให้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของนักท่องเที่ยวที่นิยมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้

ดังนั้น เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของ จังหวัดปราจีนบุรี ให้มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยในเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการ และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี ให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี

การดำเนินงานวิจัย

ด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของพื้นที่ศึกษา โดยศึกษาจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของจังหวัดปราจีนบุรี โดยทำการสุ่มจากแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใน 4 อำเภอ จากทั้งหมด 7 อำเภอ ของจังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอประจันตคาม อำเภอศรีมโหสถ และอำเภอนาดี โดยครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งทางธรรมชาติ และทางประวัติศาสตร์ ของจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 8 แห่ง โดยแบ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ 4 แห่ง ได้แก่ น้ำตกตะคร้อ น้ำตกสลัดได แก่งหินเพลิง อุทยานแห่งชาติทับลาน และแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ 4 แห่ง ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี ตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร โบราณสถานเมืองศรีมโหสถ และวัดต้นโพธิ์ศรีมหาโพธิ์

ด้านประชากร แบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี
2. ประชาชนในท้องถิ่น ได้แก่ ประชาชน และผู้ประกอบการที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี
3. นักท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวยังจังหวัดปราจีนบุรี ในช่วงเดือนมกราคม 2554 – กุมภาพันธ์ 2554

ด้านเนื้อหา

ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี ทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีนบุรี รวมถึงการสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีนบุรี โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการคมนาคมเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการจัดโปรแกรมท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว และด้านการบริการเสริม เพื่อสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของจังหวัดปราจีนบุรี ให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่ ประชาชนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีนบุรี โดยกลุ่มตัวอย่างประชาชนในท้องถิ่น และกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างละ 200 ชุด โดยใช้ค่าร้อยละในการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้การสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล จำนวน 4 คน เพื่อหาข้อสรุปออกมาเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

แนวทางการพัฒนา หมายถึง วิธีการจัดการและ/หรือแผนการดำเนินงาน ที่จะเป็นแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้กับจังหวัดปราจีนบุรี ในด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และด้านองค์กร

ศักยภาพ หมายถึง คุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่มีของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี ที่เอื้อต่อองค์ประกอบการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และด้านการมีส่วนร่วม

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และมีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม รวมถึงการท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีนบุรี โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

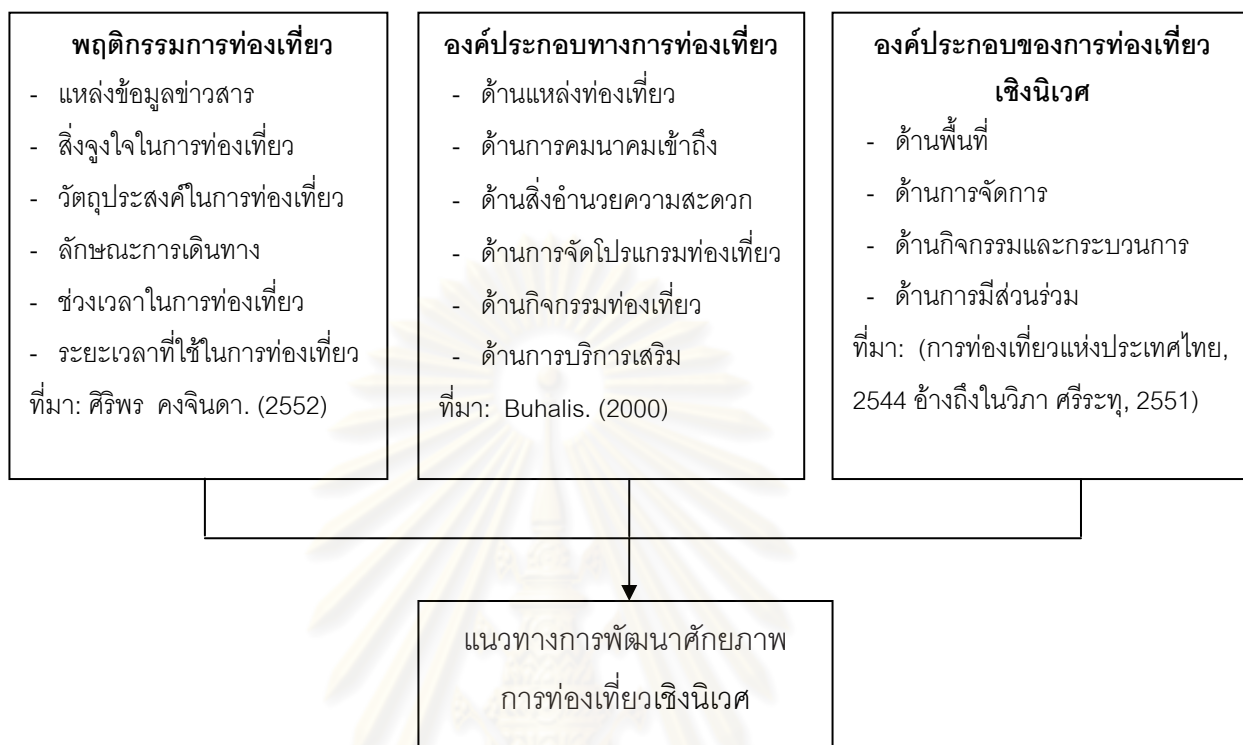
จังหวัดปราจีนบุรี เป็นจังหวัดชายแดนอยู่ทางด้านทิศตะวันออก เนื้อที่ทั้งสิ้นประมาณ 4,762 ตารางกิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 135 กิโลเมตร (จากแยกรังสิตตามทางหลวงหมายเลข 305 เข้าทางหลวงหมายเลข 33) และแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอบ้านสร้าง อำเภอประจันตคาม อำเภอศรีมโหสถ อำเภอศรีมหาโพธิ์ อำเภอกบินทร์บุรี และอำเภอนาดี

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ จังหวัดปราจีนบุรี
2. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สามารถนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูล สำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่รับผิดชอบอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการศึกษาไปทำการประชาสัมพันธ์ จัดกิจกรรม และทำแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ จังหวัดปราจีนบุรี ได้อย่างเหมาะสม
4. ผลจากการศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางประกอบการพิจารณาในการวางแผน และจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่อื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอ เป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยว

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

ผลกระทบจากการท่องเที่ยว

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บริบทพื้นที่ศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายว่า พัฒนา หมายถึง ทำให้เจริญ ดังนั้น การพัฒนา จึงหมายถึง การทำให้เจริญ

นิคม จารุมณี (2536) กล่าวถึง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวว่า การที่จะสร้างหรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่ที่ไม่น่าสนใจให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้นั้น จะต้องคำนึงถึงจุดสำคัญในด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติทั้งในแง่กายภาพหรือภูมิภาคน้ำท่าที่ตั้ง หรือชื่อเสียงของสถานที่ที่กระจายไปสู่โลกภายนอก

มนัส สุวรรณ (2538) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ประสบผลสำเร็จ มีสิ่งสำคัญที่ต้องนำมาประเมินประกอบการตัดสินใจในการพัฒนา ได้แก่ ความปรารถนาของผู้ท่องเที่ยว ความสามารถในการใช้บริการของผู้ท่องเที่ยว ความสะดวกในการเดินทางและการเข้าถึง และความสามารถที่จะรับได้ของพื้นที่ ประกอบด้วยความสามารถที่จะรับได้เชิงกายภาพ ความสามารถที่จะรับได้เชิงสังคม และความสามารถที่จะรับได้เชิงนิเวศวิทยา

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวว่า การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวตามหลักทางวิชาการนั้น ไม่ใช่เพียงการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมให้ดีขึ้นเท่านั้น แต่ยังเป็นการ

พัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีสภาพดีอยู่แล้วให้ดีขึ้นกว่าเดิมด้วย จึงต้องมีขั้นตอนการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว ดังนี้

1. จัดแบ่งเขตพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยว
2. กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวในแต่ละเขตของทรัพยากรท่องเที่ยว
3. จัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเสริมในทรัพยากรท่องเที่ยว
4. ประเมินขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวแต่ละเขตพื้นที่ของทรัพยากรท่องเที่ยว
5. ให้การศึกษาถึงผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยว ต่อสิ่งแวดล้อมแก่เจ้าหน้าที่รัฐเจ้าหน้าที่ทรัพยากรท่องเที่ยวและผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวในทรัพยากรท่องเที่ยว
6. จัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการรู้
7. การจัดหางบประมาณในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวให้เพียงพอ

โดยสรุป การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ในการวิจัยครั้งนี้ คือ การสร้างหรือปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่ที่ไม่น่าสนใจให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้โดยมีสิ่งที่จะต้องนำมาประกอบการตัดสินใจในการพัฒนา คือ ความคิดเห็นและความต้องการของนักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายว่า ศักยภาพ หมายถึง ภาวะแฝง, อำนาจ หรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ อาจทำให้พัฒนาหรือให้ปรากฏเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้

เอกสารการศึกษาโครงการศึกษาแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และโครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2545) กล่าวว่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยววิเคราะห์ได้จากความตั้งใจของสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึงสถานที่ รวมถึงภาพพจน์ต่างๆ เช่น ความมีชื่อเสียง ความสวยงาม ความมีเอกลักษณ์เฉพาะ ความสะอาด ความปลอดภัย โอกาสในการเรียนรู้และเพิ่มประสบการณ์ เป็นต้น

วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี (2529) ได้ให้คำจำกัดความคำว่า “ศักยภาพ” หมายถึง ความสามารถหรือความพร้อมในตัวเองของสิ่งหนึ่งสิ่งใด ที่จะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุงการจัดการ หรือการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ขึ้น ฉะนั้นแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจึง

มีศักยภาพหรือความสำคัญของตัวเองแตกต่างกันออกไป การพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ต่างๆ จึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว ว่าสมควรปรับปรุง หรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใดก่อนในลำดับแรก โดยได้เสนอหลักเกณฑ์การพิจารณาและกำหนดศักยภาพหรือความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากองค์ประกอบหลักๆ ดังนี้

1. คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงาม ลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ความเป็นมา ความสำคัญทางลัทธิและศาสนา บรรยากาศ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติและวิถีชีวิตโดยรอบ เป็นต้น

2. สภาพการเข้าถึง ได้แก่ สภาพของเส้นทางลักษณะการเดินทางใช้วิธีใดระยะทางจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

3. สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สถานบริการต่างๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ สถานรักษาพยาบาล การรักษาความปลอดภัย เป็นต้น

4. สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ กลิ่น เสียง ควัน ระบบนิเวศและสภาพอื่นๆ ของแหล่งท่องเที่ยวและบริเวณใกล้เคียง

5. ข้อจำกัดในการรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อจำกัดทางพื้นที่ ข้อจำกัดทางการบริการ สาธารณูปโภค ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เป็นต้น

6. ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นผู้รู้จักแพร่หลายของแหล่งท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งเที่ยวแต่ละแห่ง

จุฑามาศ ไชยศร (2536 อ้างถึงใน วิภา ศรีระทุ, 2551) ได้แบ่งองค์ประกอบที่สำคัญ ที่นำมาเป็นตัวบ่งชี้ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว 4 ประการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยจูงใจหลักของแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาความสำคัญของสถานที่ตั้ง และลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวหลายๆ ด้าน เช่น ความต้องการทางด้านความสงบ ความสนุกสนานตื่นเต้น การหาประสบการณ์และความจริง ซึ่งปัจจัยจูงใจหลัก แบ่งได้เป็น 3 ชนิด คือ

1.1 ปัจจัยจูงใจด้านธรรมชาติ ได้แก่ หาดทราย ชายทะเล ป่าไม้ น้ำตก เป็นต้น

1.2 ปัจจัยจูงใจทางด้านประวัติศาสตร์ และศาสนา ได้แก่ แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี วัด อนุสาวรีย์ เป็นต้น

1.3 ปัจจัยจูงใจทางด้านกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การดำเนินชีวิต เป็นต้น

2. ปัจจัยประกอบ ได้แก่ สภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และลักษณะภูมิทัศน์ อันเป็นเอกลักษณ์ สภาพเศรษฐกิจและสังคม ความปลอดภัยธรรมชาติและการเมือง

3. ปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกในด้านที่พัก และอาหารแก่นักท่องเที่ยว การให้ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ด้านบันเทิง และร้านค้าของที่ระลึก

4. ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม พิจารณาโครงข่ายการคมนาคม ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศที่สะดวก บริการสาธารณะ เช่น ไฟฟ้า การกำจัดขยะสิ่งปฏิกูล ตลอดจนระบบสื่อสารโทรคมนาคม

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า ศักยภาพ หมายถึง ความสามารถ หรือความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว ในด้านต่างๆที่จะรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการในแหล่งท่องเที่ยว นั้น โดยมีองค์ประกอบของคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อม ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ที่สามารถสนองตอบตามความต้องการของนักท่องเที่ยวในแต่ละรูปแบบได้อย่างเหมาะสม

ความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยว มีดังนี้

ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวซึ่งรวมถึงสถานที่ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวรวมทั้งกิจกรรมขนบธรรมเนียมประเพณีที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นที่มีลักษณะโดดเด่น ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว เช่น ประเพณีสงกรานต์ หรือแข่งเรือ เป็นต้น (วรรณ วลัยวานิช, 2539)

ทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นสิ่งที่เราต้องการพัฒนาขึ้นมาให้เป็นสิ่งที่สามารถแบ่งปันให้กับนักท่องเที่ยวได้ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ว่านี้ จึงไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นสภาพธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุที่เพิ่งค้นพบแต่เพียงอย่างเดียว แต่ถ้าเรามีจินตนาการที่เพียงพอ สลัมก็อาจเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจได้ ถ้าสามารถให้ทั้งความสนุก และความรู้แก่ผู้ที่สนใจได้ (นิเวศวิทย์, 2540)

ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง แหล่งที่เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว ซึ่งหมายถึง พื้นที่ที่รองรับนักท่องเที่ยว มีทรัพยากรที่เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ซึ่งอาจเป็นความดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวประเภทใดประเภทหนึ่ง แต่ไม่เป็นความดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวประเภทอื่น (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542)

เมื่อพื้นที่ใดมีทรัพยากรการท่องเที่ยว จะสามารถพัฒนาให้เกิดการท่องเที่ยวขึ้นได้ โดยการจัดองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวให้ครบถ้วน และเหมาะสม

องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศต่างๆ เพราะองค์ประกอบนอกจากจะช่วยกระตุ้นให้เกิดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแล้วยังเป็นผลดีแก่นักท่องเที่ยวโดยทั่วไปด้วย กิจกรรมทางการท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่าง (วรรณ วรชวานิช, 2539)

ซึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวใดๆ นั้น Buhalis (2000) กล่าวว่า มีองค์ประกอบสำคัญที่จะต้องคำนึงถึง 6 ประการ (6 As) ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibilities) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) การจัดรายการท่องเที่ยว (Available Packages) กิจกรรม (Activities) และการบริการเสริม (Ancillary Services)

สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) หมายรวมถึง แหล่งท่องเที่ยวหรือทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น อันมีลักษณะเด่นหรือมีเอกลักษณ์เป็นที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวชมยังแหล่งท่องเที่ยวได้ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2542 อ้างถึงใน ศิริพร คงจินดา, 2552) แหล่งท่องเที่ยว เป็นหัวใจขององค์ประกอบการท่องเที่ยว อาจเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ วัฒนธรรม งานมหกรรม ประเพณีท้องถิ่นตลอดจนวิถีชีวิตของชุมชนเจ้าของบ้าน (พยอม ธรรมบุตร, 2549) โดยประเภทของแหล่งท่องเที่ยวนี้ได้มีการแบ่งไว้หลายแบบ ดังเช่น อุษณีย์ ศรีภูมิ, 2544 อ้างถึงใน อารีย์ วรรณชนกุล, 2546 กล่าวว่า เดิมนั้นการท่องเที่ยวมักจะเป็นการท่องเที่ยวไปตามแหล่งท่องเที่ยวที่มีโดยธรรมชาติ ต่อมามีการพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ จนถึงขั้นที่มีมนุษย์จัดสร้างแหล่งท่องเที่ยว หรือดัดแปลงให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวแบบใหม่ๆ ขึ้นมาเองเพื่อสนองความต้องการ อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดแบ่งแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 7 ประเภท คือ

แหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน ได้แก่ พระราชวัง สิ่งก่อสร้าง และอาคารที่มีความสำคัญในทางประวัติศาสตร์ รวมทั้งอนุสาวรีย์ต่างๆ ด้วย

แหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถาน ได้แก่ วัด โบสถ์ เจดีย์ ศูนย์กิจกรรมทางศาสนา

แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ได้แก่ ทะเล ป่าไม้ ภูเขา น้ำตก

แหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมและการศึกษา ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีประจำท้องถิ่น

แหล่งท่องเที่ยวประเภทสถานเริงรมย์ ได้แก่ โรงภาพยนตร์ โรงละคร

แหล่งท่องเที่ยวประเภทอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ได้แก่ อุตสาหกรรมเครื่องจักรสาน การทอผ้า ทำร่ม เป็นต้น

แหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ ได้แก่ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนสนุก สวนกีฬา หรือ ย่านท่องเที่ยวอันเกิดจากกิจกรรมของประชาชนแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดนี้ อาจเป็นแหล่งท่องเที่ยวถาวร หรือ มีกิจกรรมท่องเที่ยวตลอดทั้งปีอย่างสม่ำเสมอและแหล่งท่องเที่ยวชั่วคราวที่มีขึ้นตามช่วงเวลาที่มีเทศกาลเท่านั้น

ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) เป็นอีกปัจจัยที่สำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวที่ต้องมีเส้นทาง หรือโครงข่ายคมนาคมที่สามารถเข้าถึงแหล่งเที่ยวนั้น โดยสะดวกสบาย ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับบริเวณใกล้เคียงได้ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2542) ได้แก่ การขนส่ง การคมนาคมที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวกับ สนามบิน ตัวเมือง สถานีขนส่ง สถานีรถไฟ รวมถึงคุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานของพื้นที่ ได้แก่ ถนน ทางหลวง โครงข่ายคมนาคม (พยอม ธรรมบุตร, 2549)

สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) คือ การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก หรือ สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานทั่วไป หรือบริการอื่นๆ แก่นักท่องเที่ยว เพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว เช่น มีบริการอำนวยความสะดวกน้ำประปา ไฟฟ้า การสื่อสาร การขนส่ง ที่พักแรม อาหาร นันทนาการ และร้านอาหารสินค้าที่ระลึก เป็นต้น (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2542 อ้างถึงใน ศิริพร คงจินดา, 2552)

การจัดโปรแกรมท่องเที่ยว (Available Packages) เป็นการนำการท่องเที่ยวแบบต่างๆ ในสถานที่ท่องเที่ยว มาผสมผสานเป็นอีกรูปแบบหนึ่ง ที่ผู้จัดการท่องเที่ยวคิดสรรรูปแบบการท่องเที่ยวมาจัดเป็นโปรแกรมท่องเที่ยว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้รับความแตกต่างระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเกษตร การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา และประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม เป็นต้น (วาริชต์ มัชยมบุรุษ, 2552; ออนไลน์)

กิจกรรม (Activity) คือ การที่แหล่งท่องเที่ยวมีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม และมีความหลากหลายในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยที่กิจกรรมนั้นๆ มีโอกาสในการสร้างจิตสำนึกและการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม (จารุจณ์ กลิ่นดีปัส, 2541 อ้างถึงในวิภา ศรีระทุ, 2551) เป็นการสร้างประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต เช่น การดำนา การเกี่ยวข้าว การจับปลา การกรีดยาง การทำหัตถกรรมพื้นบ้าน หรืออาจเป็นกิจกรรมนันทนาการ เช่น การดำนา การเดินป่า การดูนก หรือ กิจกรรมผจญภัย เช่น การล่องแก่ง การขี่ช้าง การปีนหน้าผา ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะทำให้ นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยว (พยอม ธรรมบุตร, 2549)

การบริการเสริม (Ancillary Services) เป็นการบริการที่นอกเหนือจากบริการขั้นพื้นฐาน เพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว (Rowe, A., Smith, J. and Borien, F., 2002) เช่น ธนาคาร ไปรษณีย์ โรงพยาบาล ร้านอินเทอร์เน็ต เอ.ที.เอ็ม. บุกแลกเงิน ป้อน้ำมัน (พยอม ธรรมบุตร, 2549)

ดังนั้น ในงานวิจัยนี้จึงทำการสำรวจองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว รวมถึงความต้องการของนักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีนบุรี ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใดก็ตาม นอกจากพัฒนาไปตามศักยภาพของพื้นที่ให้มีสิ่งจำเป็นต่างๆ ในการรองรับความต้องการพื้นฐานของนักท่องเที่ยวแล้ว ปัจจัยประการหนึ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ ความต้องการของนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มเป้าหมายซึ่งไม่เหมือนกัน จึงจำเป็นต้องศึกษาทฤษฎีความต้องการให้สามารถจัดสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

ทฤษฎีความต้องการ

ทฤษฎีความต้องการของแอบราฮัม มาสโลว์ (Abraham H. Maslow อ้างถึงใน นภัสกร วร นิธิปริชา, 2541) มีความต้องการเรียงลำดับความสำคัญ จากสำคัญมาก (ขาดไม่ได้) ไปถึงขั้นอื่นๆ 5 ขั้น ดังนี้

1. ความต้องการด้านร่างกาย เป็นความต้องการพื้นฐานเป็นความต้องการด้านปัจจัย 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัยเป็นความต้องการลำดับแรกที่ต้องได้รับการตอบสนอง
2. ความต้องการความปลอดภัย เมื่อสิ่งที่เป็นความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการความปลอดภัยจะเกิดขึ้นตามมา เช่น ความต้องการความปลอดภัยในการเป็นอยู่ เป็นต้น
3. ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ เป็นความต้องการด้านจิตใจ หมายถึง ความต้องการความรัก การเอาใจใส่บุคคลอื่น ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม
4. ความต้องการความนับถือและยกย่อง เป็นความต้องการทางด้านจิตใจ เป็นความต้องการในระดับสูง เช่น คนเราอาจไม่ต้องการแค่มิงานทำเท่านั้น แต่ต้องการที่จะทำงานในตำแหน่งสูง เป็นต้น

5. ความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต เป็นความต้องการทางด้านจิตใจ เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ แต่จะมีเพียงบางคนเท่านั้นที่จะบรรลุความต้องการขั้นนี้ เป็นความต้องการที่คล้ายกับความฝันที่มนุษย์พยายามไขว่คว้า เช่น การเล่นเกมของนักการเมือง

นอกจากความต้องการ 5 ขั้นที่กล่าวมาแล้ว มาสโลว์ยังได้เพิ่มความต้องการ ซึ่งมี ความสำคัญต่อภาวะจิตใจมาอีก 2 ขั้น คือ

1. ความต้องการที่จะได้ทราบและได้เกิดความเข้าใจ ทำให้มนุษย์มีพฤติกรรมแสวงหาคำตอบ เพื่อตอบสนองของความอยากรู้อยากเห็น

2. ความต้องการความสวยงาม ทำให้มนุษย์มีพฤติกรรมแสวงหา สร้างสรรค์และธำรงรักษาสิ่งสวยงาม ซึ่งรวมถึงสิ่งสวยงาม ทั้งที่เป็นธรรมชาติและศิลปะตามรสนิยมของตน

ในการจัดส่วนประสมทางการตลาด สำหรับสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว สามารถนำทฤษฎีของมาสโลว์มาใช้ เช่น ในระหว่างการเดินทางนักท่องเที่ยวมีความต้องการ ที่พัก อาหาร ความปลอดภัย และความเอาใจใส่ นอกจากความต้องการพื้นฐานตามทฤษฎีของมาสโลว์แล้ว นักท่องเที่ยวยังมีความต้องการในสินค้าบริการทางการท่องเที่ยวอื่นๆ จึงต้องกล่าวถึงความ ต้องการของนักท่องเที่ยวในลำดับต่อไป

ความต้องการของนักท่องเที่ยว

อุปสงค์การท่องเที่ยว หมายถึง ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางไปซื้อสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวหรือจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวของตน โดยนักท่องเที่ยวจะต้องมีความต้องการ มีอำนาจซื้อ และมีความเต็มใจที่จะจ่ายค่าสินค้าและบริการที่กำหนดในเวลานั้นๆ ปริมาณสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น หรือลดลงย่อมหมายถึง การเพิ่มขึ้นหรือลดลงของอุปสงค์ทางการท่องเที่ยวด้วย (ฉลองศรี พิมลสมพงศ์, 2544)

สินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว หมายถึง ปัจจัยโดยรวมในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ อันได้แก่ แหล่งท่องเที่ยว การคมนาคม การพักผ่อน อาหาร ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ สินค้าที่ระลึก ระเบียบพิธีเข้าเมือง ตลอดจนสภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม ประเพณี ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต เอกลักษณะของท้องถิ่น ความปลอดภัย ความ สะดวกสบาย (ศรีญา วรากุลวิทย์, 2546)

นอกจาก ความสะดวกสบาย และความมีมาตรฐานในบริการขั้นพื้นฐานแล้ว นักท่องเที่ยว ยังต้องการความสะอาด ความแปลกใหม่ควรค่าแก่การเรียนรู้ ความพึงพอใจที่ได้รับ ความประทับใจ บรรยากาศของเมืองและสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดความสบายใจและเกิดความสุขที่ได้มาเยือน คู่มากับการจ่ายเงินและเวลาที่ใช้สำหรับการพักผ่อนท่องเที่ยว ซึ่งบางครั้งสินค้า

ทางการท่องเที่ยวที่เป็นรูปแบบของการบริการนั้นไม่สามารถนำกลับไปด้วยเหมือนสินค้าประเภทอื่น แต่ยังคงประทับอยู่ในความทรงจำตลอดไป (Swarbrooke, 1999)

ความต้องการในการท่องเที่ยวที่นั้นเกิดจากหลายเหตุผล นักท่องเที่ยวจึงต้องเลือกไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ตรงกับจุดประสงค์ของตน เหมาะกับงบประมาณที่จะใช้จ่ายให้คุ้มค่ากับความสุขและความประทับใจที่ได้รับมา (Page and et al., 2001) แหล่งท่องเที่ยวจะเป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยวต้องประกอบด้วยองค์ประกอบหลายๆ อย่างผสมผสานกันเป็นสิ่งดึงดูดใจ ทั้งในด้านความสวยงามของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ความน่าประทับใจในสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณี เทศกาล สิ่งอำนวยความสะดวก ในเรื่องที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ร้านซักกรีด หรือบริการอื่นๆ ปัจจัยพื้นฐาน เช่น ระบบการสื่อสารและสาธารณูปโภคการขนส่งและการต้อนรับอย่างมีมิตรไมตรี ต่อนักท่องเที่ยว (Mill and Morrison อ้างถึงใน ชูสิทธิ์ ชูชาติ, 2546)

ความต้องการการท่องเที่ยวเหล่านี้สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ (Mathieson and Wall, 1996 อ้างถึงใน ชนะการณ ออสุวรรณ, 2548)

1. ความต้องการปัจจุบัน หมายถึง ความต้องการเดินทางท่องเที่ยวมีความพร้อม และเต็มใจที่จะจ่ายค่าสินค้าและบริการที่กำหนดไว้ในขณะนั้น นักท่องเที่ยวที่มีความต้องการประเภทนี้พร้อมที่จะซื้อสินค้าและบริการ และเดินทางได้ทันที

2. ความต้องการที่มีแนวโน้ม หมายถึง นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะเดินทางเพราะมีความต้องการอยู่แล้ว แต่ขาดองค์ประกอบอื่น เช่น เงิน เวลา และการจัดการเพื่อเดินทาง ซึ่งความต้องการแบบนี้สามารถโน้มน้าวให้เป็น ความต้องการปัจจุบันได้โดยอาศัยการส่งเสริมการตลาดของธุรกิจนำเที่ยว

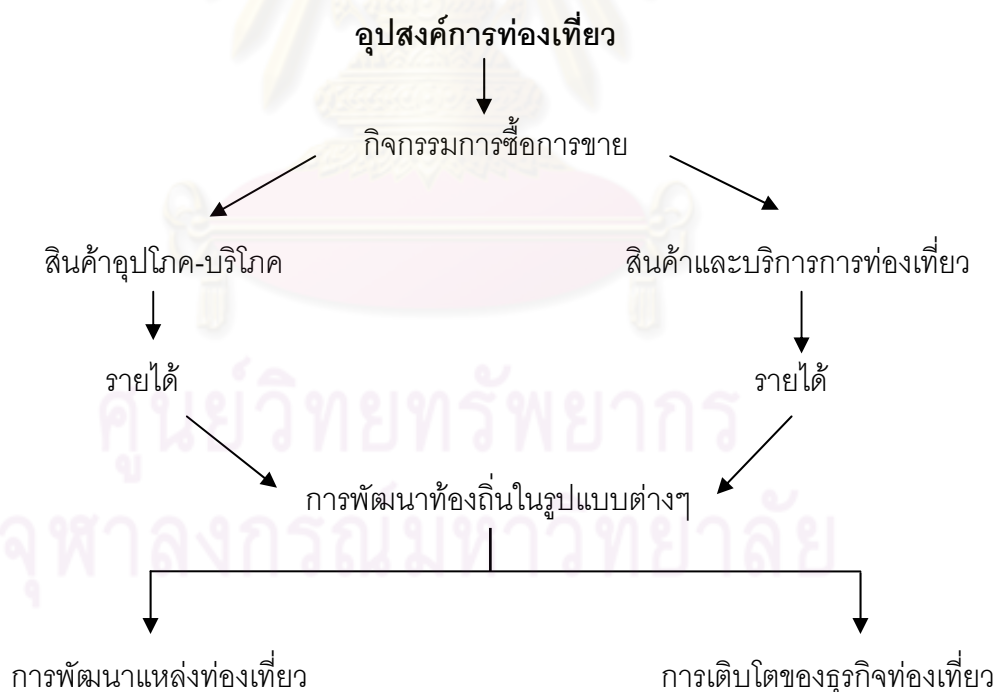
3. ความต้องการที่อาจเกิดขึ้นได้ หมายถึง ความต้องการที่อยู่ในส่วนลึกของจิตใจทุกคน ความต้องการแบบนี้อาจชักจูงให้เกิดขึ้นได้ โดยอาศัยการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ เทคนิคการขาย การอำนวยความสะดวกในการติดต่อต่างๆ ตลอดจนพัฒนาระบบข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจก็อาจกระตุ้นให้เกิดความต้องการท่องเที่ยวได้โดยไม่ยากนัก นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มการเดินทางที่เป็นส่วนตัวมากขึ้น ต้องการที่พักที่สะดวกสบายเรียบง่ายและสะอาด สนใจกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวมากขึ้น เช่น การล่องแพ ไร่ชา ความต้องการการท่องเที่ยวและพักผ่อนมีมากมายหลายรูปแบบ และมีความต้องการใช้จ่ายเงินเพื่อการท่องเที่ยวมากขึ้น การศึกษาอุปสงค์ของการท่องเที่ยวนิยมศึกษาข้อมูลดังนี้ (ฉลองศรี พิมลสมพงศ์, 2544)

1. จำนวนนักท่องเที่ยวทั้งภายในท้องถิ่น ภายในประเทศ และระหว่างประเทศ การสำรวจการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของลูกค้าเป็นงานสำคัญๆ ของธุรกิจนอกเหนือไปจากการสำรวจเพื่อทราบความต้องการเฉพาะ

2. รายได้จากการท่องเที่ยว หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่นักท่องเที่ยวใช้ในการเดินทางท่องเที่ยว เป็นค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าพาหนะ ค่าเข้าชม ค่าสินค้าของที่ระลึก และค่าใช้จ่ายอื่นๆ แยกตามตลาดนักท่องเที่ยว

3. วันพักเฉลี่ย เพื่อกำหนดกิจกรรมทางการตลาดที่เหมาะสม และสามารถทำให้เพิ่มจำนวนวันพักซึ่งเป็นผลให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

4. การเพิ่มขึ้นของอุปทานการท่องเที่ยว เช่น สถานที่ท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมไปมาก หรือต้องการอยากจะไป ห้องพัก บริษัทนำเที่ยว เที่ยวบิน มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทั้งในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว และเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อนความสำคัญของอุปสงค์การท่องเที่ยว อุปสงค์การท่องเที่ยวเป็นตัวผลักดันสำคัญที่ทำให้เกิดการซื้อขายสินค้าทั่วไป และสินค้าการท่องเที่ยวอย่างอื่น ๆ โดยเฉพาะธุรกิจย่อยต่างๆที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม บริษัทนำเที่ยว สายการบิน ช่วยเพิ่มการสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้มีความพร้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว และทำให้ธุรกิจท่องเที่ยวมีการขยายตัวมากขึ้น ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงความสำคัญของอุปสงค์ทางการท่องเที่ยว

จาก : ฉลองศรี พิมลสมพงศ์, 2544

ความต้องการด้านการท่องเที่ยวเกือบทั้งหมดจะมีการยืดหยุ่นค่อนข้างสูงมากกับสิ่งแวดล้อมต่อไป เช่น ถ้าราคาการท่องเที่ยวสูงก็จะลดจำนวนนักท่องเที่ยวให้น้อยลง ฤดูกาลการท่องเที่ยว การแข่งขันในตลาดธุรกิจการท่องเที่ยวที่สูงมาก และการเปลี่ยนแปลงอันขึ้นอยู่กับความนิยมเป็นครั้งคราวรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงด้านแรงจูงใจของนักท่องเที่ยว ดังนั้น ผลผลิตทางการท่องเที่ยวจึงสามารถเป็นได้ทั้งตัวสินค้าหรือการแนะนำทางด้านการตลาดในเวลาเดียวกัน (นิคมจารุณี, 2544)

ผู้บริหารในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้องใช้กิจกรรมการตลาด เป็นเครื่องมือในการผลักดันให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวมากขึ้น พยายามให้อุปสงค์การท่องเที่ยวคงที่หรือเพิ่มขึ้น ดังนั้น กิจกรรมการตลาด จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (ฉลองศรี พิมลสมพงศ์, 2544)

เท่าที่ผ่านมา เราทราบกันแล้วว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้นำผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเข้ามาสู่ชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติอย่างมากมายมหาศาล แต่ในขณะเดียวกัน อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็ยังส่งผลกระทบต่อมนุษย์หลากหลายประการด้วยกัน ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวนั้นมีทั้งผลกระทบด้านบวกและผลกระทบด้านลบ จึงควรทำการศึกษาเพื่อลดผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยวให้น้อยที่สุด เพื่อรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบจากการท่องเที่ยว

จากการศึกษาพบว่านักวิชาการส่วนใหญ่มักจำแนกผลกระทบจากการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ด้านด้วยกัน คือ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านสังคมวัฒนธรรม และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

จากนโยบายการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เห็นได้อย่างชัดเจนว่ารัฐบาลไทย ได้ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มรายได้ทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ เนื่องจากการท่องเที่ยวทำให้เกิดเงินตรา ดังที่มันส์ สุวรรณ (2539) ได้กล่าวว่าการท่องเที่ยวทำให้เกิดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจหลายลักษณะต่อพื้นที่ที่มีการท่องเที่ยวเป็นการเฉพาะ การท่องเที่ยวก่อให้เกิดงานและรายได้ต่อบุคคลจำนวนมาก ทั้งที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยตรงและในกิจกรรมเกี่ยวเนื่องอื่นๆ เช่น การนำเที่ยว ขายเป็นของที่ระลึก รถเช่า ร้านอาหาร และ

ร้านถ่ายรูป แต่ในทางกลับกันเมื่อการท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ ย่อมก่อให้เกิดโทษ กล่าวคือ ทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจของพื้นที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นผลให้สัดส่วนการใช้แรงงานในภาคเศรษฐกิจหลักเปลี่ยนไปด้วย นอกจากนี้การพัฒนาก่อให้เกิดการท่องเที่ยวอาจทำให้การกระจายรายได้ไม่เป็นธรรมมากขึ้น เนื่องจากผู้ได้ประโยชน์โดยตรงอาจเป็นคนเฉพาะกลุ่มและอาจเป็นคนจากต่างถิ่น ประชาชนในพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สมควรจะได้รับผลประโยชน์แต่กลับไม่ได้รับประโยชน์นั้นๆ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ที่ได้กล่าวถึงผลกระทบด้านบวกว่าเกิดการกระจายรายได้ สร้างงานให้ชุมชน สร้างผู้ประกอบการ สร้างผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน มีการพัฒนาด้านการตลาด แต่เกิดผลกระทบด้านลบ คือ เกิดการเปลี่ยนแปลงอาชีพหลัก ค่าครองชีพสูง การว่างงาน ความไม่คุ้มค่าในการลงทุน ยกตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนแปลงอาชีพจากชาวไร่ชาวนามาทำงานด้านการท่องเที่ยวจะทำให้เกิดปัญหาผลิตผลการเกษตรลดลง ในขณะที่ความต้องการเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวมาร่วมกัน ร่วมใช้ ราคาสินค้าที่จำเป็นในชีวิตประจำวันก็เพิ่มขึ้น ทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น ทำให้เกิดลักษณะความเป็นฤดูกาลของการท่องเที่ยว อาจทำให้เกิดปัญหาว่างงาน และความไม่คุ้มค่าในการลงทุนตามมา (กองวิชาการและฝึกอบรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.) นอกจากนี้สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2548) ยังเห็นว่าผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนจะทำให้เงินมีอิทธิพลกับชาวบ้านมากขึ้น เกิดการกระจายรายได้ของชุมชนกระจุกตัวเฉพาะพื้นที่ และมีชาวบ้านเพียงบางกลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง

จากผลกระทบที่กล่าวมาข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิดของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ที่อธิบายถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจที่มีต่อคนในชุมชน ซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นหลักๆ ดังนี้ คือ

ผลกระทบด้านบวกของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจ ได้แก่

- การท่องเที่ยวช่วยสร้างอาชีพและการจ้างงานแก่ชุมชนท้องถิ่น เพราะธุรกิจท่องเที่ยวเป็นธุรกิจที่ต้องใช้แรงงานมาก จึงเปิดโอกาสให้เกิดการจ้างงานภายในชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้ยังช่วยกระตุ้นให้เกิดการคิดค้นนำทรัพยากรที่ไร้ค่ามาประดิษฐ์เป็นสินค้าที่ระลึกจำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยว นับเป็นการสร้างอาชีพและการจ้างงานให้แก่ชุมชนเพิ่มมากขึ้น
- เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้าไปจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของชุมชน เนื่องจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจการผลิตของชุมชนแต่ดั้งเดิมจะเป็นเศรษฐกิจการเกษตร ครั้นชุมชนท้องถิ่นเกิดการท่องเที่ยว จึงมีการลงทุนผลิตสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวเป็น

สาเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของชุมชน จากเศรษฐกิจการเกษตรไปสู่เศรษฐกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จากนั้นเมื่อชุมชนท้องถิ่นได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจแล้ว จึงทำให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สามารถสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ

- เป็นการนำรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อชุมชนมีการสร้างอาชีพและการจ้างงานจากการท่องเที่ยว ย่อมก่อให้เกิดรายได้สู่ชนบทท้องถิ่น เนื่องจากนักท่องเที่ยวได้นำเงินไปใช้จ่ายซื้อ สินค้าและบริการท่องเที่ยวจากชุมชนท้องถิ่น ทำให้มีรายได้เข้าสู่ชุมชนท้องถิ่น
- เกิดการกระจายรายได้สู่ภูมิภาค กล่าวคือ เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีรายได้จากการท่องเที่ยวย่อมหมายถึงการกระจายรายได้สู่ภูมิภาค อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาสร้างความเจริญแก่ชุมชนท้องถิ่นในภูมิภาค
- การท่องเที่ยวช่วยเพิ่มรายได้ต่อหัวของชุมชนท้องถิ่นอันเป็นเครื่องชี้สถานะทางเศรษฐกิจของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นว่ามีความกินดีอยู่ดีดีขึ้น
- การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการกระตุ้นการผลิตด้านอื่นๆ ของชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีรายได้ต่อหัวของประชากรสูงขึ้นทำให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นสามารถนำรายได้ไปใช้จ่ายมากขึ้น ก่อให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นกระตุ้นให้เกิดการผลิตด้านอื่นๆ และนำทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากขึ้น

ผลกระทบด้านลบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจที่แสดงออกมาในรูปของปัญหาต่างๆ คือ

- เกิดปัญหารายได้เป็นฤดูกาลแก่ชุมชนท้องถิ่นจึงก่อให้เกิดปัญหารายได้ที่ไม่สม่ำเสมอขึ้นตามฤดูกาลท่องเที่ยว โดยเฉพาะในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวน้อย ก็จะมีรายได้จากการท่องเที่ยวน้อยลงด้วย เป็นเหตุให้ชุมชนไม่สามารถพึ่งพารายได้จากการท่องเที่ยวเป็นหลักได้ เพราะจะมีความเสี่ยงสูง อีกทั้งเกิดปัญหาการว่างงานในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยวด้วย
- เกิดปัญหาคุณภาพของแรงงานในชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นย่อมต้องการแรงงานด้านการท่องเที่ยวมากขึ้น เป็นเหตุให้เกิดการถ่ายเทแรงงานจากชุมชนท้องถิ่นอื่นเข้ามาทำงานในชุมชนท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และมีแรงงานส่วนหนึ่งที่

ด้วยคุณภาพเข้ามาด้วย ก่อให้เกิดผลเสียต่อการท่องเที่ยวโดยส่วนรวม อีกทั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการพัฒนาคุณภาพแรงงานมากขึ้น

- เกิดปัญหาราคาและค่าครองชีพแก่ชุมชน กล่าวคือ เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้น ย่อมต้องการสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวมากขึ้น เพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เป็นเหตุให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวถือโอกาสโก่งราคาสินค้าและบริการท่องเที่ยวให้สูงขึ้น เกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้นในท้องถิ่น ทำให้ค่าครองชีพของชุมชนท้องถิ่นสูงขึ้นตาม

- ปัญหาการแก่งแย่งผลประโยชน์แก่ชุมชน นำมาซึ่งการแข่งขันในการผลิต และจำหน่ายสินค้าบริการทางการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เป็นเหตุให้เกิดการแก่งแย่งผลประโยชน์ขึ้นในหมู่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งอาจมีการตัดราคาและยอมขาดทุนซึ่งเป็นผลเสียต่อเศรษฐกิจโดยรวม

- เกิดปัญหาส่วนแบ่งผลประโยชน์อันควรได้ของชุมชนท้องถิ่น เพราะการท่องเที่ยวอาจเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกชุมชนเข้ามาดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชน ทำให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวในอัตราส่วนค่อนข้างน้อย ซึ่งในความถูกต้องแล้วผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ควรตกอยู่กับคนในชุมชนท้องถิ่นนั้น

- เกิดปัญหาค่าใช้จ่ายในการจัดระเบียบชุมชนท้องถิ่น เนื่องจากเมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นทำให้มีนักท่องเที่ยวและแรงงานต่างถิ่นหลั่งไหลเข้ามา จึงสร้างปัญหาให้กับชุมชนโดยต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นเพื่อการจัดระเบียบชุมชนเพื่อคงไว้ซึ่งการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อไป เช่น ค่าใช้จ่ายในการกำจัดของเสียและขยะมูลฝอย ค่าใช้จ่ายในการบูรณะซ่อมแซมความเสียหายของทรัพยากรท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายในการจัดหาสาธารณูปโภค

- เกิดปัญหาราคาที่ดินในชุมชนท้องถิ่นสูงขึ้น เนื่องจากการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการขยายตัวของธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งธุรกิจเหล่านี้จำเป็นต้องใช้ที่ดินในการประกอบการจึงทำให้ราคาที่ดินถีบตัวสูงขึ้น โดยเฉพาะที่ดินที่มีทำเลดี ก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ แม้ว่าภาวะที่ดินราคาสูงอาจเป็นผลดีต่อเจ้าของที่ดินเพราะสามารถขายที่ดินราคาดี แต่ในระยะยาวจะเป็นผลเสียต่อคนในชุมชน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ของชุมชนที่ต้องการตั้งหลักฐานให้แก่ครอบครัวจำเป็นต้องมีที่ดินสำหรับปลูกบ้านหรือทำมาหากินก็จะไม่มีกำลังทางเศรษฐกิจพอซื้อได้ ยิ่งบรรพบุรุษไม่มีที่ดินยก

ให้แก่ลูกหลานก็จะเกิดผลการอพยพออกนอกชุมชนหรือทำการบุกรุกป่าสงวนและที่ดิน สาธารณประโยชน์อื่นๆ

ผลกระทบทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

ในการศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยว ทางด้านสังคมและวัฒนธรรมนั้น ได้มีผู้ศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ไว้หลายท่าน บางท่านได้อธิบายถึงผลกระทบทั้งทางด้านสังคมและวัฒนธรรมไปพร้อมๆกันดังที่ ศิริรัตน์ แอดสกุล อ้างถึงใน ชีวดี จำเดิม, 2549 ได้กล่าวไว้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมย่อมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม และในทางกลับกันการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมย่อมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังนั้นจึงเป็นเรื่องยากที่จะแยกอธิบายเรื่อง วัฒนธรรมและสังคมออกจากกัน แต่อย่างไรก็ตามได้มีผู้ศึกษาวิจัยบางกลุ่มที่ศึกษาผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมแยกออกจากกันอย่างชัดเจน ซึ่งไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในรูปแบบใดนั้นองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งสิ้น ขึ้นอยู่กับมุมมองและการนำไปใช้ของผู้ศึกษา

ดังเช่น มนัส สุวรรณ (2539) ได้ศึกษาถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมไปพร้อมๆ กัน โดยชี้ให้เห็นถึงผลกระทบทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ ผลกระทบทางตรงของการท่องเที่ยวทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของวัฒนธรรมดั้งเดิม วัฒนธรรมเดิมถูกนำมาดัดแปลงเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในลักษณะที่เรียกว่า “การขายวัฒนธรรม” ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวัฒนธรรม ประเพณี เนื่องจากมีการนำวิถีชีวิตชนบทธรรมเนียมและประเพณีของสังคมไทยมาเป็นสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งหากไม่มีการระมัดระวังแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นคือการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ เนื้อหาดั้งเดิมของประเพณี วัฒนธรรมเดิมที่นำมาเป็นจุดขายมุ่งเน้นในด้านการค้าความสวยงาม อลังการ ลดความประณีต ดัดขั้นตอนที่เป็นเนื้อหาเดิม สิ่งที่น่าสนใจออกมา คือ การแสดงที่ตื้นตื้นใจ ละเลยประเด็นด้านวิถีชีวิต และคุณค่าที่แท้จริงของชุมชนสังคมท้องถิ่นนั้นๆไป

โดยทางอ้อมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดกิจกรรมเกี่ยวเนื่องอื่นๆ ตามมา ได้มีส่วนทำให้สายสัมพันธ์ทางสังคม-วัฒนธรรม ของประชาชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องหย่อนยาน คนรุ่นใหม่ต่างมุ่งหวังจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกิดขึ้นมากกว่าการสืบทอดอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษ ยิ่งไปกว่านั้น การมีส่วนร่วมในโอกาสงานภาคบริการนี้ทำให้ผู้มีส่วนร่วมเริ่มเห็นห่างจากญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง และกิจกรรมในชุมชนมีส่วนร่วมงานน้อยลง ชนบทธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นเริ่มหายไป คนรุ่นใหม่จะชื่นชมกับความก้าวหน้าของสังคมสมัยใหม่มากกว่าการผูกติดกับวิถีชีวิตเดิม นอกจากนี้อาจเกิดผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวอย่างรุนแรงเนื่องจากความอ่อนแอของสังคมและเศรษฐกิจ ณ แหล่งท่องเที่ยวเองที่มุ่งจะปรับตัวเองให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวจากต่างถิ่นมากกว่า

ความพยายามที่จะคงวัฒนธรรมเดิมของตนเป็นลักษณะเด่นเฉพาะ แต่อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวก็มีผลดีต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นหรือประเทศเอาไว้ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว หากไม่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมอันเป็นมรดกและเอกลักษณ์ของสถานที่ อาจเสื่อมหรือสูญไปก็เป็นได้

นอกจากนี้ ชูสิทธิ์ ชูชาติ (2543) ได้กล่าวถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อสังคม วัฒนธรรมไปพร้อมๆ กัน ซึ่งเป็นมุมมองที่แตกต่างออกไปโดยการพิจารณาจากลักษณะของ 1) การเผยแพร่วัฒนธรรมและการยอมรับวัฒนธรรม 2) การต่อต้านวัฒนธรรม 3) การซื้อขายวัฒนธรรม 4) การอนุรักษ์วัฒนธรรมและ 5) การเปลี่ยนแปลงครอบครัว ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

1. การเผยแพร่วัฒนธรรม หมายถึง การเผยแพร่วัฒนธรรมจากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่งอาจเกิดขึ้น โดยเจ้าของวัฒนธรรมนำไปเผยแพร่หรือการเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน วัฒนธรรมบางอย่าง ที่รับเข้ามาได้มีการเลือกสรรให้เหมาะสมและไม่ขัดแย้งกับจารีตประเพณี การยอมรับวัฒนธรรม หมายถึง การที่วัฒนธรรมแข็งแกร่งกว่าเผยแพร่เข้าสู่วัฒนธรรมอ่อนกว่าแล้วทำให้เกิดการยอมรับโดยวิธีบังคับ บางครั้งอาจเกิดการยอมรับเป็นบางส่วน ก็ทำให้เกิดการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมเก่ากับวัฒนธรรมใหม่ แต่บางกรณีเจ้าของวัฒนธรรมเก่าก็อาจแสดงการต่อต้านวัฒนธรรมใหม่ การท่องเที่ยวทำให้เกิดการพบกันระหว่างวัฒนธรรมใหม่ของนักท่องเที่ยวกับวัฒนธรรมเก่าของชาวบ้านในท้องถิ่น จึงทำให้เกิดการยอมรับปฏิบัติหรือผสมผสานกลมกลืนซึ่งกันและกัน

2. การต่อต้านวัฒนธรรม เกิดจากวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวกระทบต่อจารีตประเพณี ความเชื่อ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างนักท่องเที่ยวกับประชาชนในท้องถิ่น ถ้าความขัดแย้งไม่รุนแรงก็ก่อให้เกิดการรังเกียจไม่ยอมรับนักท่องเที่ยว แต่ถ้ารุนแรงอาจเกิดการขับไล่นักท่องเที่ยวออกไป

ความขัดแย้งทางวัฒนธรรมอาจทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างคนในท้องถิ่นได้ เนื่องจากคนในท้องถิ่นส่วนหนึ่งได้รับประโยชน์โดยตรงจากนักท่องเที่ยวจึงต้องเอาใจนักท่องเที่ยวเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ แต่ประชาชนท้องถิ่นซึ่งไม่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงก็คิดว่าการท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนั้นปัญหาเรื่องความขัดแย้งทางวัฒนธรรมดังกล่าวจึงส่งผลให้บุคคลในท้องถิ่น เกิดความคิดแตกแยกอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว

3. การซื้อขายวัฒนธรรม เกิดจากนักท่องเที่ยวมีความสนใจทางวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ศิลปะสาขาจิตรศิลป์ ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ตลอดจนจารีตประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ เรื่องราวทางประวัติศาสตร์และศาสนาจึงเกิดการซื้อขายวัฒนธรรมโดยคนท้องถิ่นผลิตวัฒนธรรมขายแก่นักท่องเที่ยว

การนำวัฒนธรรมไปตอบสนองทางด้านการค้ามากเกินไปทำให้วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเพราะผลผลิตที่เกิดขึ้นใหม่ต้องเปลี่ยนวัตถุประสงค์ รูปแบบและจิตวิญญาณในการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านการค้า ซึ่งทำให้วัฒนธรรมเปลี่ยนไปอย่างเลือนลอย

4. การอนุรักษ์วัฒนธรรม การท่องเที่ยวมิได้ทำให้เกิดการฟื้นฟูศิลปะวัฒนธรรมแต่ด้านประเพณีต่างๆ ก็ได้รับการฟื้นฟูด้วย บางอย่างอาจดัดแปลงให้ยิ่งใหญ่ น่าสนใจกว่าเดิมแต่ก็ยังคงสภาพความเชื่อและดำรงภูมิปัญญาเดิมไว้ได้ เช่น ประเพณีลอยกระทง จังหวัดเชียงใหม่

นอกจากนี้บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นโดยได้แบ่งออกเป็นผลกระทบด้านสังคม และผลกระทบด้านวัฒนธรรมอย่างเด่นชัด ดังนี้คือ

ผลกระทบด้านบวกของการท่องเที่ยวต่อชุมชนด้านสังคม

- เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการประกอบอาชีพของชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ เกิดธุรกิจท่องเที่ยวขึ้นเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ทำให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นส่วนใหญ่เปลี่ยนจากอาชีพการทำเกษตรเดิมมาสู่อาชีพด้านการท่องเที่ยว อันเป็นอาชีพหลักใหม่หรืออาชีพเสริม

- การท่องเที่ยวช่วยสร้างสรรคความเจริญทางสังคมแก่ชุมชน เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวให้บริการแก่นักท่องเที่ยวก่อให้เกิดการลงทุนทั้งภาครัฐบาลและเอกชนในการสร้างสิ่งใหม่ๆ ซึ่งเป็นการสร้างสรรคความเจริญให้แก่สังคมในชุมชนท้องถิ่นด้วย

- ช่วยยกมาตรฐานการครองชีพของชุมชนท้องถิ่น การท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของชุมชน ทำให้ประชาชนในชุมชนมีรายได้และอำนาจซื้อมากขึ้น ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเป็นการช่วยยกมาตรฐานการครองชีพของชุมชนให้ดีขึ้น

- การท่องเที่ยวช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น เพราะการท่องเที่ยวจะช่วยเปิดโอกาสให้สังสรรค์สมาคมขึ้นระหว่างนักท่องเที่ยวกับประชาชนในท้องถิ่น ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
- การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการสร้างควมสามัคคีให้แก่สังคมชุมชน ทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ ตระหนักในคุณค่า ความรัก และความห่วงใยกันต่อกันของชุมชน ยังผลให้เกิดความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการร่วมมือพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชนร่วมกันให้คงอยู่อย่างยั่งยืน เกิดความเข้มแข็งของชุมชน กระตุ้นการมีส่วนร่วม ความภาคภูมิใจ ความรักถิ่นฐาน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, อ้างแล้ว)
- การท่องเที่ยวช่วยป้องกันการอพยพย้ายถิ่นของคนในชุมชน กล่าวคือ เมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นย่อมก่อให้เกิดการสร้างอาชีพและจ้างงานในชุมชน ซึ่งโดยธรรมชาติมนุษย์มักจะรักถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเอง เมื่อมีโอกาสประกอบอาชีพที่เหมาะสมในชุมชนของตนก็ไม่อยากย้ายถิ่นไปทำงานที่อื่น
- การท่องเที่ยวช่วยเสริมสร้างการศึกษาแก่ชุมชน กล่าวคือ เมื่อมีการท่องเที่ยวทำให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีความต้องการด้านการศึกษามากขึ้น เพื่อพัฒนาตัวเองให้มีความรู้ความสามารถและมีโลกทัศน์กว้างขวาง เพื่อนำไปใช้ประกอบอาชีพด้านการท่องเที่ยวและพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนให้ดีขึ้นต่อไป
- การท่องเที่ยวช่วยเสริมสร้างความปลอดภัยแก่ชุมชนท้องถิ่น เพราะการท่องเที่ยวมีความอ่อนน้อมมาก นักท่องเที่ยวจะเลือกเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนที่มีความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ดังนั้นชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวจึงต้องเสริมสร้างให้มีความปลอดภัยเพียงพอ

ผลกระทบด้านลบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านสังคม

- ปัญหาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและค่านิยมคนในชุมชน กล่าวคือ ชุมชนเคยมีความเป็นอยู่ในสังคมชนบทที่เรียบง่าย เมื่อการท่องเที่ยวเข้าไปย่อมเป็นเหตุให้คนในชุมชนเกิดความชื่นชมและเลียนแบบนักท่องเที่ยวจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและค่านิยมที่มีมาตั้งแต่ครั้งเดิม เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านการแต่งกายพื้นเมืองมาเป็นแบบสมัยใหม่ เกิดค่านิยมในการบริโภคสินค้าต่างๆ ใช้เครื่องจักรกลมาผลิตสินค้าพื้นเมืองแทนแรงงานมือ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เป็นการ

ทำลายเอกลักษณ์ของชุมชนอันเป็นเสน่ห์ที่เคยดึงดูดนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังเป็นการใช้ชีวิตอย่างฟุ้งเฟ้อ ไม่ประหยัด และสร้างปัญหาแก่สังคมในระยะยาว

- เกิดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นเข้ามา เมื่อชุมชนมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นย่อมทำให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นอื่นเข้ามาหางานทำ จึงสร้างปัญหาต่างๆ มากมายให้แก่ชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาสาธารณสุข ปัญหาการกำจัดขยะมูลฝอย เป็นต้น
- เกิดปัญหาการหลอกลวงเอาเปรียบนักท่องเที่ยว เนื่องจากผู้ประกอบการกิจการท่องเที่ยวในชุมชนบางรายเกิดความโลภ จึงเอาเปรียบนักท่องเที่ยว โดยเล็งเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม คิดกำไรเกินควร เกิดการหลอกลวงหรือโกงนักท่องเที่ยวด้วยการขายสินค้าและบริการที่มีคุณภาพต่ำกว่าราคา ทำให้ภาพการท่องเที่ยวของชุมชนติดลบจนนักท่องเที่ยวไม่อยากเข้ามาท่องเที่ยว

ผลกระทบด้านบวกของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านวัฒนธรรม

- การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการใช้วัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น เป็นทรัพยากรท่องเที่ยวและสามารถให้ผลตอบแทนเป็นรายได้จากการท่องเที่ยวในรูปแบบค่าเข้าชม เช่น รายได้จาก การเก็บค่าเข้าชมโบราณสถานวัดพุทธศาสนา
- การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ก่อให้เกิดความเข้าใจและยอมรับในคุณค่าทางมรดกวัฒนธรรมของชุมชน
- การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความรักความหวงแหน และความภาคภูมิใจของวัฒนธรรมแก่ชุมชน เนื่องมาจากวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนท้องถิ่นเป็นตัวดึงดูดใจที่สำคัญ ย่อมทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความตระหนักในคุณค่าทางวัฒนธรรมประเพณีของตน เป็นเหตุให้เกิดความรัก ความหวงแหน ความภาคภูมิใจในสิ่งที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น และก่อให้เกิดประโยชน์ในการร่วมมือร่วมใจช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชน
- การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ระหว่างชุมชนก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกันระหว่างประชาชนในชุมชนกับนักท่องเที่ยว ส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมของกันและกันอีกด้วย

- การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการส่งเสริมการผลิต และจำหน่ายงานศิลปวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น แล้วนำมาจำหน่ายให้นักท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น

ผลกระทบด้านลบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านวัฒนธรรม

- ปัญหาการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางวัฒนธรรมของชุมชน กล่าวคือ เมื่อการท่องเที่ยวเกิดขึ้นย่อมนำความเจริญทางวัตถุเข้ามาสู่ชุมชน จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมทางวัฒนธรรมที่มีมาแต่โบราณ ถ้ามองในระยะยาวแล้วนับเป็นการทำลายเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชุมชนท้องถิ่นที่เป็นเสน่ห์ที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมเยือน
- การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาการทำลายศิลปวัตถุของชุมชนท้องถิ่น โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เนื่องจากไม่รู้คุณค่าของศิลปวัตถุ เช่น การขีดเขียนบนศิลปวัตถุ หรือต้องการศิลปวัตถุมาเป็นสมบัติส่วนตัวจึงเกิดการขโมยศิลปวัตถุไปขายให้นักท่องเที่ยวหรือตัดเศียรพระพุทธรูปไปขายให้นักท่องเที่ยว

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าผลกระทบทางด้านสังคมและวัฒนธรรมนั้นค่อนข้างเป็นเรื่องที่ซับซ้อน มีความเกี่ยวพันกันอย่างต่อเนื่อง ต้องมองอย่างลึกซึ้งและต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษา เนื่องจากเป็นเรื่องของวิถีชีวิต ความสัมพันธ์ของคนในสังคม ความนึกคิดและทัศนคติที่สั่งสมของคนในสังคมนั้น

ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม

เมื่อก้าวถึงการท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อมแล้ว สิ่งแวดล้อมถือเป็นองค์ประกอบและปัจจัยที่สำคัญยิ่งของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่จะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม เพื่อเกิดผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจมาสู่สังคม การสร้างรายได้ สร้างงาน หรือการนำมาซึ่งกระแสเงินตราต่างประเทศสู่ประเทศ แต่อย่างไรก็ตามการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนั้นได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสิ่งแวดล้อมด้านการท่องเที่ยวได้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ ได้แก่ แผ่นดิน น้ำ พืช และสัตว์ 2) สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ โบราณสถาน สิ่งก่อสร้าง อาคารที่พักอาศัย ถนน เป็นต้น (ชูสิทธิ์ ชูชาติ, 2543) ดังนั้นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจึงหมายถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันของสิ่งแวดล้อม

สร้างเป็นสภาพแวดล้อมใหม่ขึ้นมาโดยสภาพแวดล้อมใหม่ที่สร้างขึ้นอาจจะก่อผลด้านบวกหรือด้านลบต่อสภาพแวดล้อมเดิมที่เป็นอยู่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับสภาวะของสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมที่สนใจ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอาจเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ หรือเกิดขึ้นโดยมนุษย์สร้างขึ้นก็ได้ (กนกพรสว่างแจ้ง, 2540) ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการท่องเที่ยวสามารถมองเป็น 2 ประเด็นกว้างๆ คือ 1) ความกลมกลืน เกิดขึ้นเมื่อการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเกื้อกูลอำนวยความสะดวกซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม และ 2) ความขัดแย้ง เกิดขึ้นเมื่อการท่องเที่ยวทำให้สิ่งแวดล้อมเสียหาย อาจมีสาเหตุมาจากปริมาณนักท่องเที่ยวมากเกินไป ขาดความระมัดระวัง วจใจกระทำหรือขาดการศึกษา (อุดร วงษ์ทับทิม และคณะ, 2546) และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยวอาจก่อให้เกิดการทำลายธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ และผลกระทบด้านนี้จะเห็นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน เช่น การบุกรุกที่ดินสาธารณะ การปลูกสร้างอาคารที่มีรูปแบบขัดต่อสภาพแวดล้อม การกำจัดสิ่งปฏิกูลที่ไม่มีประสิทธิภาพ (กองวิชาการและฝึกอบรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ม. ป. ป.)

นอกจากนี้บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (อ้างแล้ว) ได้ให้แนวคิดถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อมในแง่ผลประโยชน์และความกลมกลืนที่เกิดขึ้นต่อชุมชนท้องถิ่น คือ

- การท่องเที่ยว ช่วยสร้างความตระหนักถึงคุณค่าสิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น

ก่อให้เกิดการกระตุ้นให้คนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมเยือนมากขึ้น

- การท่องเที่ยวช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชนแหล่งท่องเที่ยว เพราะชุมชนเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมที่เป็นทรัพยากรท่องเที่ยว จึงช่วยกันรักษาสภาพภูมิทัศน์ของสิ่งแวดล้อมในชุมชนอีกด้วย

- การท่องเที่ยวช่วยฟื้นฟูและเสริมคุณค่าของสิ่งแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่นทำให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าสิ่งแวดล้อม และเกิดการนำทรัพยากรท่องเที่ยวหรือวัตถุในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544)

- การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนา และปรับปรุงสิ่งแวดล้อมของชุมชน การท่องเที่ยว ทำให้ประชาชนในชุมชนเกิดการร่วมมือร่วมใจพัฒนาและปรับปรุงสิ่งแวดล้อม เช่น ช่วยกันรักษาความสะอาด ช่วยกันปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่นสวยงาม

ส่วนผลกระทบของการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อมในแง่ลบและความขัดแย้งที่เกิดขึ้นต่อชุมชนท้องถิ่น มีดังนี้ คือ

- การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวและมลภาวะในชุมชน เช่น ปัญหาขยะมูลฝอย ปัญหาอากาศเป็นพิษ ปัญหามลภาวะทางเสียง ปัญหาเหล่านี้ล้วนมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชนทั้งสิ้น

- เกิดปัญหาทรัพยากรน้ำของชุมชน กล่าวคือ เมื่อชุมชนท้องถิ่นมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้น ย่อมต้องการน้ำดื่ม น้ำใช้มากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ เป็นเหตุให้มีการเจาะน้ำบาดาลเพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้นสถานบริการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นยังมีระบบบำบัดน้ำทิ้งไม่ได้มาตรฐาน ทำให้น้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำใกล้เคียง ทำให้คุณภาพน้ำของชุมชนท้องถิ่นเสื่อมโทรมสิ่งมีชีวิตในน้ำอาจตายได้

- การท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาทำลายภูมิทัศน์ของชุมชนท้องถิ่น กล่าวคือ จำต้องมี การสร้างอาคารและสิ่งปลูกสร้างขึ้นในชุมชน ซึ่งอาคารและสิ่งก่อสร้างบางแห่งก่อให้เกิดปัญหาทำลายทัศนียภาพอันสวยงามของชุมชน บางแห่งก็มีลักษณะไม่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม นอกจากนี้ยังเกิดปัญหาความไม่เป็นระเบียบในการก่อสร้างอาคาร ก่อให้เกิดความอูจาดตาขึ้นในชุมชน

- ปัญหาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และการพัฒนาสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่างๆ ตามนโยบายของรัฐ รวมถึงการพัฒนาสิ่งก่อสร้างของผู้ประกอบการโดยไม่ได้คำนึงถึงสภาพแวดล้อม เช่น การถมที่ ถมทะเล การสร้างถนนประชิดชายฝั่ง ฯลฯ ล้วนแต่ก่อให้เกิดปัญหาผลกระทบทางกายภาพอื่นๆ ตามมามากมาย เช่น การพังทลาย และการกัดเซาะชายฝั่ง การเกิดตะกอน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, อ้างแล้ว)

จากแนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบต่อชุมชนที่ได้กล่าวมา จะเห็นว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวทำให้เกิดปรากฏการณ์ทั้งที่เป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อชุมชน ซึ่งผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อชุมชนแต่ละชุมชนนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอยู่ ภายในบริบทของชุมชนแหล่งท่องเที่ยววันั้นๆ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการศึกษาและค้นหาปัจจัยและความสัมพันธ์ ที่ก่อให้เกิดผลกระทบนั้นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา ซึ่งแนวทางหนึ่งที่จะช่วยลดผลกระทบที่เป็นโทษต่อชุมชน นั้นคือ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

Ecotourism มาจากคำผสมภาษาอังกฤษระหว่างคำว่า Ecology หรือนิเวศวิทยา กับคำว่า Tourism หรือการท่องเที่ยว นอกจากนี้ในวงการท่องเที่ยวยังได้มีการใช้ศัพท์ภาษาอังกฤษอื่นๆ ที่สำคัญและมีความหมายใกล้เคียงกัน เช่น Nature-based Tourism, Green Tourism, Bio Tourism แทนคำว่า Ecotourism ศัพท์เหล่านี้บัญญัติขึ้นเพื่อปกป้องให้เห็นว่าเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism) ในส่วนของศัพท์ภาษาไทยนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ใช้คำว่า “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์” มาในระยาะหนึ่ง ซึ่งเป็นคำที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง และมีความเข้าใจในเบื้องต้น สั้น ได้ใจความ ตรงประเด็น และไม่ผูกมัดจนเกินไป อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบของคำ อาจหมายความว่า เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการหรือท่าทีในการอนุรักษ์ คำนี้จึงมีความหมายกว้างเกินความหมายของ Ecotourism ที่แท้จริง เพราะครอบคลุมการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นด้วย ดังนั้นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงได้เสนอให้ราชบัณฑิตยสถานบัญญัติศัพท์ที่เหมาะสม ซึ่งผลการพิจารณาการบัญญัติศัพท์ Ecotourism เป็นภาษาไทย มีความเห็นว่า คำว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” นั้น ถูกต้องตามหลักภาษาไทย และสื่อความหมายถึงการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศได้ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540)

ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ที่มุ่งให้เกิดจิตสำนึก ความตระหนัก และมีส่วนร่วมในการดูแลระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว มีผู้กำหนดความหมายไว้มากมาย และมีแนวคิดที่สำคัญ คือ

Ceballos – Lascurain (1990) แห่งสมาคมลว่าด้วยการอนุรักษ์ (International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources หรือ IUCN) เป็นบุคคลแรกที่ทำให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า รวมทั้งลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติเหล่านั้น” (ณรงค์เดช นวลมีชื่อ, 2540)

Boo (1991) ผู้คลุกคลีกับงานวิจัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในละตินอเมริกาและหมู่เกาะคาบิเบียน ได้ให้ความหมายไว้ว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์อันเนื่องมาจากมีรายได้สำหรับการดูแลพื้นที่ การสร้างงานให้กับชุมชนท้องถิ่น และการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม” (กิตติวัฒน์ รัตนดิกล ญ เก็ด, 2541)

สำหรับประเทศไทยแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เริ่มเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2530 ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2538 – 2539 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้กำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการปฏิบัติงาน และกำหนดความหมายว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาชื่นชมและเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรู้และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ” (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, มปป.)

ปี พ.ศ. 2539 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ว่าจ้างให้สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยทำการศึกษาเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้น การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า คือ “การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน” (นัฐริน ไล่พันธ์, 2544)

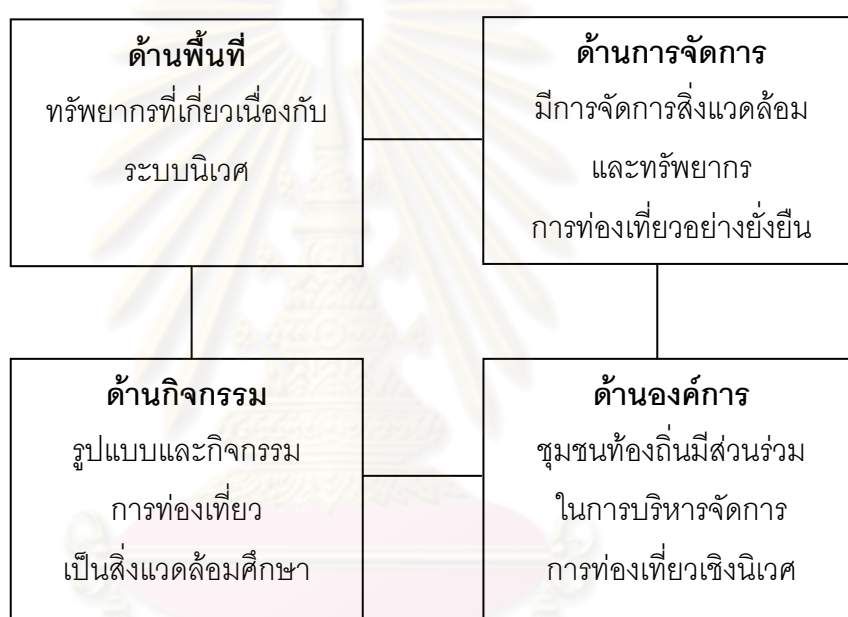
นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวหลายท่านได้นำเสนอแนวคิดด้านการท่องเที่ยว เช่น

ศรีพร สมบุญธรรม (2536) กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรม อีกทั้งเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน” ลักษณะที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ

1. เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีจุดสนใจหลักอยู่ที่สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและ/หรือ วัฒนธรรมที่ยังคงความดั้งเดิมและบริสุทธิ์ ห่างไกลความเจริญแบบสังคมเมือง
2. เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติและสัตว์ป่า
3. เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวให้มีความสมดุลกับความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่
4. เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มุ่งให้คนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และได้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจให้มากที่สุด

จากความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ได้กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การเดินทางไปในพื้นที่ธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศและวัฒนธรรมที่มีการให้ความรู้ การสร้างจิตสำนึกและความตระหนักให้กับนักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีการจัดการอย่างยั่งยืนและมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และได้รับผลประโยชน์

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ได้กำหนดองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ ซึ่งครอบคลุมลักษณะพื้นฐานขององค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ที่ประกอบด้วยพื้นที่ท่องเที่ยว การจัดการ กิจกรรมและกระบวนการ ตลอดจนการมีส่วนร่วม โดยมีรายละเอียด ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จาก : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544

1. **องค์ประกอบด้านพื้นที่** เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่นั้นๆ ดังนั้น องค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ และทรัพยากรมีความเหมาะสม มีลักษณะเฉพาะและคงลักษณะของท้องถิ่น ประวัติศาสตร์โบราณวัตถุสถานที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น รวมทั้งต้องมีปัจจัยอื่นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้แก่ ลักษณะภูมิทัศน์ ความยากง่ายในการเข้าถึง เช่นสภาพของเส้นทาง ฤดูกาล ระยะทางจากจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวในพื้นที่ เป็นต้น

(จารุจน์ กลิ่นดีป्ली, 2541 อ้างถึงใน วิภา ศรีระทุ, 2551) โดยเน้นความสำคัญของระบบนิเวศ หรือ วัฒนธรรมของพื้นที่ และความตั้งใจว่ามีมากน้อยเพียงใดเพื่อให้ความสำคัญที่แตกต่างกันในแต่ละปัจจัย เช่น สภาพธรรมชาติ ความสำคัญของระบบนิเวศ ความเด่นด้านกายภาพ ความสวยงามของธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์ มีความสำคัญมากต่อการศึกษารเรียนรู้และการอนุรักษ์ รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องและมุ่งเน้นวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ มีความตั้งใจ และมีโอกาสจัดกิจกรรมเชิงนิเวศได้มาก นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดการดีจะมีศักยภาพสูงในการนำมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ก่อน โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อพื้นที่ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542)

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม รวมถึงการมีจิตสำนึกหรือความรับผิดชอบต่อที่มีต่อระบบนิเวศ ซึ่งผู้รับผิดชอบ ได้แก่ ผู้ประกอบการ หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับพื้นที่ นักท่องเที่ยวและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในส่วนต่างๆ ดังนั้นการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงต้องนำส่วนประกอบในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมและจิตสำนึกเข้ามาเป็นแนวทางในการจัดการ อีกทั้งต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสังคมน้อยที่สุด ซึ่งตรงกันข้ามกับการท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นในบริหารและจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องคำนึงถึงผลกระทบจากการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ ทั้งนี้รวมถึงการไม่ควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดใหญ่ ถาวร หรือมีปริมาณค่อนข้างมาก แต่จะเน้นสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็ก มีความสะดวกสบายพอสมควร สอดคล้องผสมกลมกลืนไปกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สุรเชษฐ์ เศรษฐมาต, 2538) รวมถึงความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่ และบริเวณใกล้เคียง การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก ในการเข้าถึง เช่น ถนน ไฟฟ้า แหล่งน้ำ การจัดการควบคุมนักท่องเที่ยว ในพื้นที่ท่องเที่ยว ไม่ให้เกินขีดความสามารถในการรองรับ การจัดการควบคุมกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่ (จารุจน์ กลิ่นดีป्ली, 2541 อ้างถึงใน วิภา ศรีระทุ, 2551)

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง

ต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษาที่ต้องมีบริการข้อมูลข่าวสารเพื่อให้การศึกษา ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว หรือผู้เข้าไปใช้ประโยชน์ เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ คู่มือศึกษาธรรมชาติ เป็นต้น นอกจากนี้ควรจัดให้มีมัคคุเทศก์ที่มีคุณภาพ โดยจะต้องฝึกอบรมมัคคุเทศก์เฉพาะทางที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนิเวศวิทยา ระบบนิเวศ และธรรมชาติให้มากขึ้น (สุรเชษฐ์ เศรษฐมาส, 2538)

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับความพึงพอใจ ติดตาม ตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทนเพื่อนำกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี่เริ่มต้นจากระดับรากหญ้า จนถึงการปกครองส่วนท้องถิ่น และอาจรวมไปถึงการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน และมีการกระจายรายได้ไปสู่คนในท้องถิ่น ให้ได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการท่องเที่ยว คือ เปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการให้บริการทางการท่องเที่ยว เช่น ที่พัก อาหาร สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมทั้งการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นด้วย (สุรเชษฐ์ เศรษฐมาส, 2538)

ข้อกำหนดที่ชัดเจนของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ขององค์ประกอบหลักทั้ง 4 ด้าน หากการท่องเที่ยวใดมีองค์ประกอบครบสมบูรณ์ดังกล่าวแล้ว จัดเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สมบูรณ์ หากขาดหรือปราศจากข้อใดข้อหนึ่งไปความสมบูรณ์จะลดน้อยลง จนอาจต้องจัดการส่งเสริมหรือทำให้การท่องเที่ยวนั้นเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ ต่อไป

กล่าวโดยสรุป จะเห็นว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบไปด้วย 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ แหล่งท่องเที่ยวนั้นต้องเป็นพื้นที่ธรรมชาติ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านการจัดการ มีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม ด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นกิจกรรมที่ให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกที่รับผิดชอบต่อทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการกระจายรายได้ไปสู่คนในท้องถิ่น ให้ได้รับผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการท่องเที่ยว ซึ่งจากการศึกษาพบว่า จังหวัดปราจีนบุรี เป็นพื้นที่ที่มีความสมบูรณ์ขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 ด้าน จึงควรทำการศึกษาข้อมูลของจังหวัดปราจีนบุรีในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการทำวิจัยมากยิ่งขึ้น

บริบทพื้นที่ศึกษา

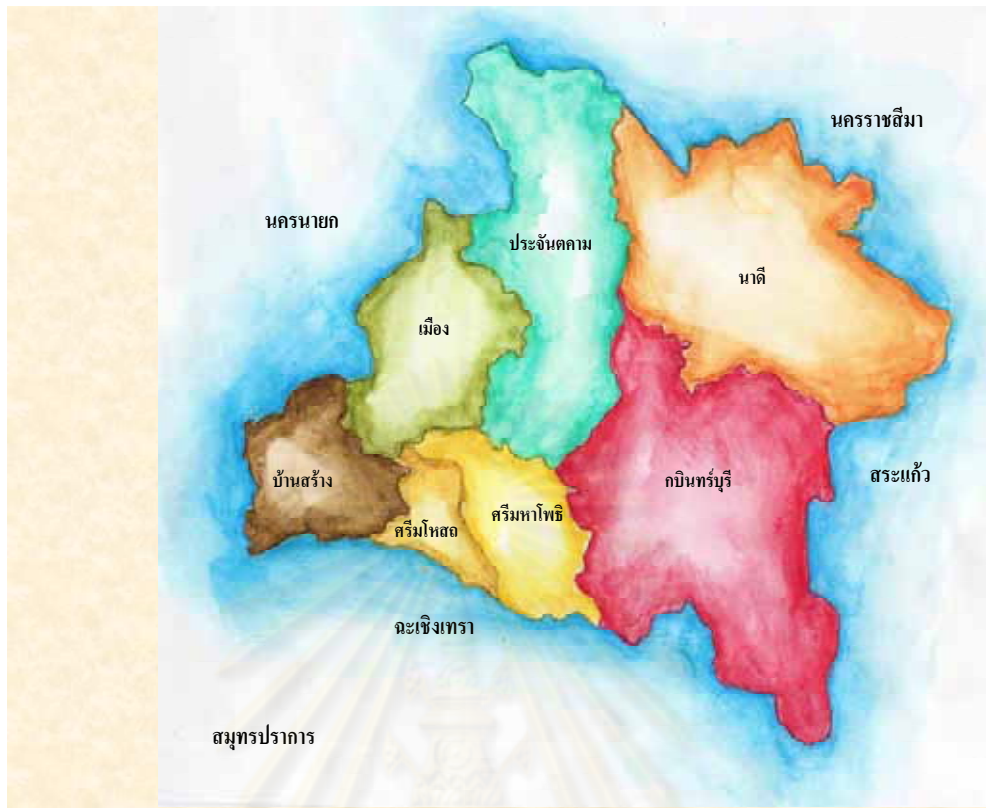
ประวัติจังหวัดปราจีนบุรี (เว็บไซต์จังหวัดปราจีนบุรี, 2553 : online)

ปราจีนบุรี เป็นจังหวัดชายแดนอยู่ทางทิศด้านตะวันออก ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 135 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งสิ้นประมาณ 4,762 ตารางกิโลเมตร เคยเป็นดินแดนที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่สมัยทวารวดี และต่อเนื่องมาจนถึงสมัยลพบุรีประมาณ 800 ปี ก่อนปรากฏหลักฐานเป็นซากเมืองโบราณที่เรียกว่า “เมืองศรีมโหสถ” ที่ตำบลโคกปี่บ อำเภอศรีมโหสถ และทางด้านทิศตะวันออกของเมืองศรีมโหสถ บริเวณบ้านโคกขวาง อำเภอศรีมหาโพธิยังพบชุมชนโบราณอายุร่วมสมัยเดียวกันกับเมืองศรีมโหสถ บริเวณซากเมืองโบราณเหล่านี้มีซากโบราณสถานที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและพบโบราณวัตถุต่างๆ ได้แก่ พระพุทธรูป เทวรูป เครื่องปั้นดินเผา เครื่องมือเครื่องใช้ประเภทสำริด กระจัดกระจายอยู่ทั่วไป ต่อมาศูนย์กลางความเจริญได้ย้ายมาตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำบางปะกงดังเช่นปัจจุบัน ในสมัยกรุงศรีอยุธยา เรียกว่า “เมืองปราจีน” ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นก็ยังคงเรียกว่า “เมืองปราจีน” หรือ “มณฑลปราจีน” จวบจนในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดระเบียบการปกครองแผ่นดินตามแบบต่างประเทศ มณฑลปราจีนได้ถูกยุบเลิก คงมีฐานะเป็นเพียงหัวเมืองเมืองหนึ่ง ต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนคำว่า “เมือง” เป็น “จังหวัด” จึงมีชื่อเรียกใหม่ว่า จังหวัดปราจีนบุรี

ที่ตั้ง/อาณาเขต

จังหวัดปราจีนบุรีตั้งอยู่ในภาคตะวันออกของประเทศ ห่างจากกรุงเทพฯ 136 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางเพียง 1 ชั่วโมง 30 นาที เป็นจุดเชื่อมโยงการคมนาคมจากกรุงเทพฯ ภาคกลาง ภาคอีสาน ภาคตะวันออก ประเทศกัมพูชา ในรัศมี 100 กว่ากิโลเมตร

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดนครราชสีมา (184 กิโลเมตร)
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดสระแก้ว (90 กิโลเมตร)
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดฉะเชิงเทราและจังหวัดนครนายก (29 กิโลเมตร)
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดฉะเชิงเทรา (75 กิโลเมตร)

ภาพที่ 3 แผนที่แสดงที่ตั้งและอาณาเขต

จาก : เว็บไซต์จังหวัดปราจีนบุรี, 2553: online

การปกครอง

เขตการปกครอง แบ่งออกเป็น 7 อำเภอ (อำเภอเมือง, อำเภอศรีมหาโพธิ์, อำเภอประจันตคาม, อำเภอนาดิ, อำเภอกบินทร์บุรี, อำเภอบ้านสร้าง) 64 ตำบล 708 หมู่บ้าน 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) 13 เทศบาล 56 องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

ตราประจำจังหวัด

เป็นรูปต้นศรีมหาโพธิ์ ซึ่งปลูกไว้ ที่ตำบลโคกปี่ อำเภอสรีมโหสถ มีความหมายเป็นสัญลักษณ์ในด้านพระพุทธศาสนาที่เชิดหน้าชูตาที่สุดของจังหวัด สันนิษฐานว่าเป็นพันธุ์จากต้นพระศรีมหาโพธิ์ พุทธคยา ประเทศอินเดีย ซึ่งเป็นต้นโพธิ์ ที่พระองค์ทรงประทับบำเพ็ญธรรม จนสำเร็จเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นำเข้ามาปลูกกว่า 2,000 ปี

คำขวัญจังหวัด

ศรีมหาโพธิ์คู่บ้าน ไม้ตงหวานคู่เมือง ผลไม้ลือเลื่อง เขตเมืองทวารวดี

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของจังหวัดปราจีนบุรีตอนบนเป็นที่ราบสูง และป่าที่บดล้นซับซ้อนมียอดเขาสูง 1,326 เมตร และเป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำหลายสาย มีธรรมชาติที่สวยงาม ทิศเหนือเต็มไปด้วยเทือกเขา และตอนล่างเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ เหมาะแก่การเพาะปลูก ได้แก่ ที่ราบลุ่มแม่น้ำบางปะกง สูงกว่าระดับน้ำทะเล 5 เมตร แม่น้ำปราจีนบุรี เกิดจากแควหุมนาน และแควพระปรง ไหลมาบรรจบกันที่อำเภอกบินทร์บุรี และไหลลงสู่อ่าวไทยที่อำเภอบางปะกง ฉะเชิงเทรา

ลักษณะภูมิอากาศ

ปราจีนบุรีมีสภาพอากาศที่แห้งแล้งและชุ่มชื้นสลับกันอย่างชัดเจน ลักษณะแบบฝนเมืองร้อน ในฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จะมีอากาศชุ่มชื้นและฝนตกตลอดฤดู แต่ในฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือหรือฤดูหนาวนั้น จะมีอากาศแห้งแล้ง มีฤดูที่แตกต่างกัน 3 ฤดู คือ ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน - เดือนตุลาคม ฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน - เดือนกุมภาพันธ์ ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือน มีนาคม - เดือนพฤษภาคม อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 27 - 37 องศาเซลเซียส (83-95 องศาฟาเรนไฮต์)

พื้นที่

จังหวัดปราจีนบุรีมีพื้นที่ทั้งหมด 4,762.362 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,976,475 ไร่ แยกเป็นพื้นที่ป่าไม้ 1,327,718.75 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 44.61 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ 7 ป่า จำนวน 386,928.69 ไร่ ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย 3 ป่า จำนวน 931,720.06 ไร่ คือ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติทับลาน อุทยานแห่งชาติปางสีดา ป่าไม้ถาวรตามมติ ครม. จำนวน 4 ป่า พื้นที่ 9,070 ไร่ ได้แก่ ป่าเขาใหญ่ ป่าทุ่งโพธิ์ ป่าห้วยไคร้ และที่ดินจัดสรรแปลงที่ 1 พื้นที่ทำการเกษตร 1,124,836 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 37.79 ของพื้นที่ทั้งหมด

แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรี

1. **ทางประวัติศาสตร์และศาสนสถาน** ตั้งแต่สมัยทวารวดีอายุกว่า 1,500 ปี ได้แก่ โบราณสถานเมืองศรีมโหสถ โบราณสถานสระมรกต พระพุทธรูปทวารวดี ต้นโพธิ์ศรีมหาโพธิ์ โบราณสถานพานหินโบราณสถานหลุมเมือง รอยพระพุทธรูปขนาดใหญ่และเก่าแก่ที่สุด คูเมืองศรีมโหสถ วัดแก้วพิจิตร วัดสง่างาม ดึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจังหวัด วัดทำนุทอง ศาลสมเด็จพระนเรศวร วัดโบสถ์อนุสาวรีย์รัชกาลที่ 5 พิพิธภัณฑสถานพระครูอุทัยธรรมบาลี บ่อน้ำโบราณห้วยชา อนุสาวรีย์ลายผ้าพระหัตถ์ แหล่งเหมืองทองตำบลบ่อทอง อนุสาวรีย์พระภักดีเดชะ (ทำนุอุเทน) วัดบางกระเบา พิพิธภัณฑสถานวัดบางแตน

2. **ทางธรรมชาติ** มีน้ำตกมากมายหลายแห่ง ได้แก่ น้ำตกทับลาน อ่างเก็บน้ำทับลาน น้ำตกห้วยใหญ่ น้ำตกสวนหอม น้ำตกตะคร้อ น้ำตกสลัดได น้ำตกเหวนรก น้ำตกวังเหว น้ำตกเหวนกกก น้ำตกธารทิพย์ น้ำตกส้มป่อย น้ำตกเหวอี้อ่า น้ำตกตาขนดำ น้ำตกเขาอีโต้ จุดชมวิวน้ำตกเขาอีโต้ ชมนกเปิดน้ำหนองปลาแซง ชมค้างคาวแม่ไก่วัดบางกระเบา การล่องแก่งหินเพิง หาดทรายทอง การปั่นเขาและไต่ตัวจากหน้าผา ทะเลหมอก อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติทับลาน อุทยานแห่งชาติปางสีดา เนินพิศวงสวนพันธุไม้ไผ่ปราจีนบุรี ล่องแพแม่น้ำปราจีนบุรี สวนนกวัดสันทรีย์

3. **งานประจำปี** ได้แก่ งานมาฆปุริมีศรีปราจีน งานแห่บังไฟ งานแข่งเรือยาวประเพณี งานวันเกษตรและของดีเมืองปราจีน งานวันไหลรวมใจประจันตคาม งานบันทึกรักกลางภูผา งานสัปดาห์ล่องแก่งหินเพิง งานวันเกษตรและของดีเมืองปราจีนบุรี

4. **แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ** ได้แก่ สวนนงนุช โครงการสมุนไพรพื้นบ้านอาหารชุมชนตำบลกบินทร์ โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร

5. **แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร** ได้แก่ เส้นทางสวนพันธุไม้ เส้นทางผลไม้ตำบลท่าพระ เส้นทางหมู่บ้านสมุนไพร เส้นทางกาแฟชาต้นไม้ประดับ โครงการพัฒนาสวนพระองค์ ตำบลบางแตน

6. ผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)

ปีงบประมาณ 2551 เป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐบาลที่ต้องการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการสร้างงานสร้างรายได้ นำไปสู่การยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบท ภายใต้กระบวนการเรียนรู้ชุมชนและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เน้นการใช้วัตถุดิบหรือทรัพยากรในท้องถิ่น ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับและตรงตามความต้องการของตลาด ทั้งในและนอกประเทศ ก่อให้เกิดรายได้ ดังนี้

6.1) จังหวัดได้ประมาณการยอดจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (ตุลาคม 2550 - กันยายน 2551) จำนวน 1,269,290,000 บาท

6.2) ในปีงบประมาณ 2551 จังหวัดสามารถจำหน่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในช่วงเวลาเดียวกัน ได้ทั้งสิ้น 1,276,117,623 บาท ซึ่งเกินเป้าจำนวน 6,827,623 บาท

แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่น่าสนใจในจังหวัดปราจีนบุรี

อำเภอเมือง

วัดแก้วพิจิตร ตั้งอยู่ริมฝั่งขวาของแม่น้ำบางปะกง ถนนแก้วพิจิตร ในเขตเทศบาลเมืองปราจีนบุรี ห่างจากตัวเมืองไปทางทิศตะวันออกประมาณ 2 กิโลเมตร มีลักษณะทางสถาปัตยกรรม และลวดลายประดับอาคารผสมผสาน ระหว่างศิลปะไทย จีน ยุโรป และเขมร ภายในพระอุโบสถมีภาพวาดบนแผ่นผ้าเกี่ยวกับเรื่องราวในพระพุทธศาสนา วาดโดยช่างหลวงในรัชกาลที่ 6 ฝาผนังด้านนอกพระอุโบสถมีภาพปูนปั้นเรื่องราวเกียรติ ด้วยพระอัจฉริยภาพของเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ท่านได้สร้างปราจีนธรรมแทรกไว้ตามที่ต่างๆ ด้านหน้า พระอุโบสถ

ตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ตั้งอยู่ที่ถนนปราจีนอนุสรณ์ ห่างจากตัวเมืองประมาณ 2.5 กิโลเมตร เป็นตึกที่เจ้าพระยาอภัยภูเบศรสร้างขึ้น เพื่อถวายเป็นที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในคราวเสด็จประพาสมณฑลปราจีน มีลักษณะสถาปัตยกรรมเป็นตึกสองชั้นแบบยุโรป สมัยเรอเนสซองส์ ภายในตกแต่งแบบตะวันตก ชั้นล่าง มีการจัดแสดงเครื่องมือทางการแพทย์ในสมัยก่อน รวมทั้งสมุนไพรที่ใช้รักษาโรคต่างๆ ชั้นบน มีการจัดแสดงหนังสือและตำรายาโบราณ และหินบดยาในสมัยทวารวดี โดยกรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแล้ว ภายในตึกจัดทำเป็นพิพิธภัณฑ์การแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศร โดยจะเป็นศูนย์การรวบรวมอนุรักษ์ตำรายาไทย สมุนไพรไทย การแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้านของจังหวัดปราจีนบุรี อีกทั้งยังเป็นแหล่งการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพร และการแพทย์ของ

ศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ประดิษฐานอยู่ ณ สี่แยกเนินหอม อยู่ห่างจากตัวเมืองปราจีนบุรีไปทางทิศเหนือ ตามเส้นทางหลวงหมายเลข 320 ประมาณ 9 กิโลเมตร ศาลแห่งนี้เป็นที่ประดิษฐานพระบรมรูปสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ในท่าประทับยืน เหตุที่สร้างศาลขึ้นเพื่อเป็นที่ระลึกถึงพระองค์ท่านในคราวกรีธาทัพจากกรุงศรีอยุธยา เพื่อไปปราบนักพระสัฎฐาแห่งเมืองละแวกกัมพูชา ระหว่างการเดินทางทัพได้หยุดพักทัพในเขตปราจีนบุรี ประชาชนชาวจังหวัดปราจีนบุรีและจังหวัดใกล้เคียงนิยมมาสักการบูชาเพื่อเป็นสิริมงคล

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ปราจีนบุรี ตั้งอยู่ทางด้านหลังของศาลากลางจังหวัด ปราจีนบุรี ประมาณ 200 เมตร เป็นพิพิธภัณฑสถานประเภทประวัติศาสตร์โบราณคดี ก่อตั้งขึ้น เพื่อเป็นศูนย์รวมของโบราณวัตถุในเขต 7 จังหวัด คือ ปราจีนบุรี นครนายก ฉะเชิงเทรา ชลบุรี จันทบุรี ตราด และระยอง ภายในมีการจัดแสดงโบราณวัตถุสำคัญ ซึ่งส่วนใหญ่ได้มาจากเมืองโบราณสมัยทวารวดี อาทิ พระพุทธรูป เทวรูปเคารพในศาสนาฮินดู ศิวลึงค์ ทัບหลัง เครื่องใช้สำริด และ จัดแสดงศิลปะในประเทศไทยสมัยต่างๆ ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ต่อเนื่องจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 เพื่อประโยชน์ในการศึกษาเปรียบเทียบ

สวนพันธุ์ไม้ ตั้งอยู่ที่ตำบลเนินหอม มีเนื้อที่ประมาณ 300 ไร่ อยู่ในความดูแลของกรมราชทัณฑ์ เป็นสถานที่รวบรวมพันธุ์ไม้นานาชนิดปลูกไว้เพื่อการศึกษาและขยายพันธุ์ ภายในบริเวณส่วนหนึ่งเป็นที่ตั้งของทัศนสถานเปิดบ้านเนินสูงซึ่งใช้เป็นสถานที่ฝึกวิชาชีพของนักโทษชั้นดี เช่น การตัดต้นไม้ ปลูกผักสวนครัว ทำเฟอร์นิเจอร์ บริเวณริมถนนด้านหน้าสวนมีพันธุ์ไม้ ไม้หววน ไม้ตง ไม้สีทอง พันธุ์หน่อไม้ จำหน่าย

น้ำตกเหวนรก บนเส้นทางสายปราจีนบุรี - เขาใหญ่ เป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ครอบคลุมพื้นที่ของจังหวัดปราจีนบุรี นครนายก นครราชสีมา และสระบุรี เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ที่สวยงาม ความสูงประมาณ 60 เมตร และมีหน้าผาสูงชัน น้ำไหลแรงสูบเหวเบื้องล่าง ในช่วงฤดูฝน

น้ำตกธารรัตนา ตั้งอยู่ที่ตำบลเนินหอม ระยะทางประมาณ 100 เมตร จากถนนสายเนินหอม-เขาใหญ่ กม.ที่ 16 ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองปราจีนบุรีประมาณ 25 กิโลเมตร มีสภาพเป็นแก่งน้ำไหลตามหุบเขาในเทือกเขาใหญ่ มีน้ำมากในช่วงฤดูฝน มีกิจกรรมรอยตัวจากหน้าผาของน้ำตก

พิพิธภัณฑสถานอยู่สุขสุวรรณ ตั้งอยู่บนถนนปราจีนตคาม ตำบลดงขี้เหล็ก อยู่ห่างจากตัวเมืองปราจีนบุรีประมาณ 6 กิโลเมตร เป็นพิพิธภัณฑสถานของเก่าของเอกชน เก็บสะสมตะเกียงไว้มากที่สุดในประเทศไทย พื้นที่โดยรอบปลูกพรรณไม้สวยงามนานาชนิด อีกทั้งยังมีสัตว์ต่าง ๆ เลี้ยงไว้มากมาย เมื่อก้าวเข้าสู่พิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ จะได้พบกับตะเกียงจำนวนมหาศาล ซึ่งแขวนอยู่ในทุกที่ไม่ว่าจะเป็นตามโต๊ะจอยรถ ร้านค้า บนเพดาน ตามอาคารต่างๆ แม้กระทั่งห้องน้ำ พิพิธภัณฑสถานแห่งนี้มีอาคารทั้งหมด 5 อาคาร

สมุนไพรบ้านดงบัง ซึ่งได้รับคัดเลือกเป็น “หมู่บ้าน OTOP ต้นแบบ” เพื่อพัฒนาศักยภาพหมู่บ้านดงบัง ให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวสมุนไพรเกษตรอินทรีย์แบบครบวงจร ส่งเสริมและสนับสนุนภูมิปัญญาด้านสมุนไพร และการแพทย์ไทยให้มีมาตรฐานสู่ระดับสากล จัดศูนย์การเรียนรู้สวนสมุนไพรเกษตรอินทรีย์ มีเส้นทางเดินชมพร้อมหมอยาและป้ายแนะนำสรรพคุณของ

สมุนไพรอย่างละเอียด มีบริการด้านสปา การนวด อบ ประคบด้วย สมุนไพร ที่พักแบบ Home Stay สำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตชาวบ้านผู้ปลูกสมุนไพร ซึ่งมีศูนย์เพาะชำและจำหน่าย เมล็ดพันธุ์ ต้นกล้าสมุนไพร สีน้าและวัตถุดิบสมุนไพร สวนสมุนไพร ไม้ดอกไม้ประดับ

อำเภอศรีมโหสถ

กลุ่มโบราณสถานสระมรกต ตั้งอยู่ที่วัดสระมรกต ตำบลโคกไทย เป็นกลุ่มโบราณสถานทางพุทธศาสนาขนาดใหญ่ ที่สร้างซ้อนทับกันหลายสมัย เริ่มตั้งแต่ก่อนพุทธศตวรรษที่ 14 เป็นต้นมาจนถึงพุทธศตวรรษที่ 18 ประกอบด้วยสิ่งก่อสร้างศิลาแลงและอิฐ ส่วนใหญ่คงเหลือเฉพาะรากฐานอาคารเท่านั้น ระหว่างการขุดแต่งได้ค้นพบ รอยพระพุทธรูปปางประทับยืนบนศิลาแลง ที่ฝ่าพระบาทสลักรูปธรรมจักรนูนทั้งสองข้าง และยังมีการสลักรูปกากบาท โดยที่ตรงกลางมีหลุมสำหรับใช้ปักเสา สันนิษฐานว่ามีไว้เพื่อปักฉัตรหรือร่ม รอยพระพุทธรูปนี้คาดว่าสร้างขึ้นครั้งแรกสมัยทวารวดีถึงสมัยลพบุรี นับเป็นรอยพระพุทธรูปที่ใหญ่ และเก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย ใกล้กันมีบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งพบพระพุทธรูปและโบราณวัตถุเป็นจำนวนมาก

โบราณสถานเมืองศรีมโหสถ ตั้งอยู่ที่บ้านโคกวัด ตำบลโคกปี่ เป็นเมืองโบราณสมัยทวารวดีขนาดใหญ่ มีลักษณะเป็นรูปไข่ หรือสี่เหลี่ยมผืนผ้ามุมมน มีเนื้อที่ประมาณ 700 ไร่ ลักษณะของเมืองมีคูเมือง และคันดินกำแพงเมืองล้อมรอบคูน้ำ ภายในเมืองมีโบราณสถาน เนินดิน สระน้ำ บ่อน้ำ กระจายอยู่ทั่วไปกว่า 100 แห่ง สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยทวารวดี หลักฐานส่วนใหญ่ที่พบ มักจะเกี่ยวข้องกับศาสนาพราหมณ์หรือฮินดู เช่น เทวาลัย เทวรูป ศิวลึงค์ โบราณสถานที่สำคัญในเมืองศรีมโหสถประกอบด้วย กลุ่มโบราณสถานกลางเมือง อายุราวพุทธศตวรรษที่ 18 เป็นหมู่เทวาลัย ฐานก่อด้วยศิลาแลง ด้านบนก่อด้วยอิฐ ด้านหลังมีบ่อน้ำก่อด้วยศิลาแลง โบราณวัตถุที่ขุดพบ ได้แก่ เทวรูปต่าง ๆ และเศษเครื่องปั้นดินเผา สมัยลพบุรี สุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์

วัดต้นโพธิ์ศรีมหาโพธิ อยู่ในเขตวัดต้นโพธิ์ศรีมหาโพธิ ตำบลโคกปี่ ภายในวัดมีต้นโพธิ์ขนาดใหญ่ เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย สันนิษฐานว่าเป็นหน่อจากต้นพระศรีมหาโพธิ สถานที่ตรัสรู้จากพุทธคยา ประเทศอินเดีย

อำเภอนาดี

แก่งหินเพิง ตั้งอยู่ที่ตำบลสะพานหิน อำเภอนาดี เป็นแก่งหินขนาดใหญ่ที่สวยงามอยู่ในลำน้ำใสใหญ่ อยู่ในเขตความรับผิดชอบของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ที่ 9 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง ที่เหมาะแก่การล่องเรืออย่างที่ทำหาย และสนุกสนาน ในช่วงฤดูฝนราวเดือนกรกฎาคม-

พฤศจิกายน เป็นช่วงที่มีปริมาณน้ำหลาก ล้นแ่ก่ และไหลลดหลั่นเป็นชั้น ๆ เหมาะสำหรับการ ล่องแก่งหินเพิง หากพ้นช่วงฤดูฝนไปแล้วแก่งหินเพิงนี้จะกลายเป็นลานโขดหินกว้างใหญ่ การล่อง แก่งหินเพิงจะผ่านแก่งต่าง ๆ ได้แก่ แก่งหินเพิง แก่งวังหนามล้อม แก่งวังบอน แก่งลูกเสือ แก่งวัง ไทร แก่งงูเห่า การล่องใช้แพยางนั่งประมาณ 8-10 คน ระยะเวลาในการล่องแก่งประมาณ 20 นาที

อุทยานแห่งชาติทับลาน ครอบคลุมพื้นที่ของตำบลบุพราหมณ์ ในเขตอำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี, อำเภอปักธงชัย อำเภอวังน้ำเขียว อำเภอครบุรี อำเภอเสิงสาง จังหวัด นครราชสีมา และอำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 2,240 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,400,000 ไร่ ประกาศเป็นอุทยานฯ เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ.2524 ภายในอุทยานฯ มีสถานที่ น่าสนใจ ได้แก่

- **ป่าลานและสวนพักผ่อนหย่อนใจ** อยู่บริเวณที่ทำการอุทยานฯ เป็นป่าลานที่ขึ้นเอง ตามธรรมชาติแห่งสุดท้ายของประเทศไทย เป็นพันธุ์ไม้ดีกล้าบรรพตระกูลปาล์มที่หายาก จะออก ดอกเมื่อต้นมีอายุ 20 ปีขึ้นไป ช่วงฤดูออกดอกในราวเดือนเมษายนถึงเดือนมิถุนายน ดอกมีสี เหลืองสดสวยงามมาก หลังออกดอกแล้วต้นลานนั้นจะตายไป สวนพักผ่อนหย่อนใจ ติดกับที่ทำการ อุทยานฯ พื้นที่ประมาณ 20 ไร่ ประกอบด้วยต้นลานและพันธุ์ไม้นานาชนิด ภายในร่มรื่น มีซุ้ม สำหรับนั่งพักผ่อน กลางสวนมีสระน้ำขนาดใหญ่นอกจากดงลานแล้ว ภายในพื้นที่อุทยานฯ ยังปก คลุมด้วยป่าเต็งรังและป่าดงดิบ ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยพันธุ์ไม้นานาชนิด เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า และนกชนิดต่างๆ

- **น้ำตกทับลานหรือน้ำตกเหวนกกก** อยู่ห่างจากบ้านทับลานประมาณ 7 กิโลเมตร เดิน เ้าอีกประมาณ 1 กิโลเมตร จึงจะถึงตัวน้ำตก เป็นน้ำตกที่สวยงาม มีน้ำไหลเฉพาะในช่วงฤดูฝน เท่านั้น

- **อ่างเก็บน้ำทับลาน** อยู่ห่างจากบ้านทับลานประมาณ 1 กิโลเมตร เป็นอ่างเก็บน้ำที่ สวยงามล้อมรอบไปด้วยภูเขา อากาศเย็นสบายเหมาะแก่การพักผ่อน

- **น้ำตกห้วยใหญ่** อยู่ทางทิศตะวันตกของอุทยานฯ เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ที่มีความ สวยงาม มีความสูง ประมาณ 50 เมตร กว้าง 30 เมตร ไหลแผ่กว้างเป็นม่านน้ำตก มีน้ำไหลตลอด ปี แต่ไม่มีแอ่งน้ำให้เล่น

- **เขื่อนลำมูลบน** เขื่อนดินสูง 30 เมตร เป็นต้นน้ำของแม่น้ำมูลที่เกิดจากฝั้นป่าทับลาน บนสันเขื่อนมองเห็นทิวทัศน์สวยงามของอ่างเก็บน้ำ

- **หาดชมตะวัน** เป็นชายหาดริมอ่างเก็บน้ำของเขื่อนลำปลายมาศ หาดยาวประมาณ 300 เมตร มีเรือให้เช่าชมทิวทัศน์รอบอ่างเก็บน้ำ

อำเภอประจันตคาม

น้ำตกธารทิพย์ ตั้งอยู่ที่บ้านเนินหินตั้ง ตำบลหนองแก้ว เป็นธารน้ำที่ไหลผ่านชั้นหินต่างระดับ บางช่วงไหลผ่านลานหินบริเวณกว้าง บางช่วงเป็นแอ่งน้ำลึก สามารถลงเล่นน้ำได้ มีลานหินสำหรับนั่งพักผ่อน ฝั่งซ้ายของลำธารลักษณะค่อนข้างสูงชัน สภาพโดยทั่วไปยังเป็นป่าที่คงความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ บรรยากาศร่มรื่น เหมาะเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจเป็นอย่างดี

น้ำตกตะคร้อ และน้ำตกสลัดได ตั้งอยู่ที่บ้านตะคร้อ ตำบลบุฝ้าย น้ำตกตะคร้อ อยู่ห่างจากด้านตะคร้อ ประมาณ 500 เมตร เป็นน้ำตกที่มีลักษณะเป็นแก่งน้ำกว้าง มีสะพานแขวนทอดข้ามน้ำตกตะคร้อ ฝั่งซ้ายของลำธารเป็นเนินเขา ส่วนทางด้านฝั่งขวาเป็นป่าโปร่ง เหมาะแก่การพักผ่อน จากน้ำตกตะคร้อมีทางเดินเท้าต่อไปอีกประมาณ 2 กิโลเมตร จะถึง น้ำตกสลัดได เป็นน้ำตกที่มีความสวยงาม หากจะเดินทางเข้าไปชมน้ำตกสลัดได ควรติดต่อขอเจ้าหน้าที่นำทางจากหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ 10 ที่ตั้งอยู่บริเวณน้ำตกตะคร้อ

วิสัยทัศน์จังหวัดปราจีนบุรี พ.ศ. 2553-2556

“ปราจีนบุรีเป็นเมืองน่าอยู่ น่าเที่ยว น่าลงทุน ประชาชนมีความสุข”

(เว็บไซต์จังหวัดปราจีนบุรี, 2553 : online)

พันธกิจจังหวัด พ.ศ. 2553-2556 (Mission)

- 1) พัฒนาคน ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้เข้มแข็ง
- 2) ส่งเสริมการสร้างค่านิยมและการมีส่วนร่วมของสังคมให้อยู่เย็นเป็นสุข ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เชิงอนุรักษ์และเชิงวัฒนธรรม
- 4) ส่งเสริมการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
- 5) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโลจิสติกส์ ระบบข้อมูลสารสนเทศ การวิจัย/พัฒนา นวัตกรรมเทคโนโลยีที่เหมาะสม รวมถึงการส่งเสริมการผลิตภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมสะอาด

ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลจังหวัด พ.ศ. 2553-2556 (Strategic Issues)

(เว็บไซต์จังหวัดปราจีนบุรี, 2553 : online)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 น้อมนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาจังหวัดและส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมให้จังหวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เิงสุขภาพและวัฒนธรรมของประเทศไทย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมให้จังหวัดเป็นศูนย์กลางโลจิสติกส์การค้า และการลงทุนของภูมิภาค

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 บริหารทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการผลิตทางการเกษตรอย่างยั่งยืน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ และการบริหารงานแบบบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ

ในการส่งเสริมให้จังหวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เิงสุขภาพและวัฒนธรรมของประเทศไทย มีเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น
2. รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น
3. นักท่องเที่ยวมีความประทับใจ
4. พัฒนาช่องทางการให้บริการข้อมูล
5. การเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกรวดเร็ว
6. มีการใช้ระบบสารสนเทศในการเผยแพร่ข่าวสารท่องเที่ยว
7. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีความเชี่ยวชาญ
8. จำนวนแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานเพิ่มขึ้น

ในการส่งเสริมให้จังหวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เิงสุขภาพและวัฒนธรรมของประเทศไทย มีกลยุทธ์ ดังนี้

1. ปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว
2. การจัดทำปฏิทินการท่องเที่ยว
3. เพิ่มคุณภาพการให้บริการนักท่องเที่ยว
4. พัฒนากิจกรรมและการบริการเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว
5. ส่งเสริมกิจกรรมของสมาคมการท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีนบุรี
6. สร้างพันธมิตรทางการท่องเที่ยว
7. การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว
8. ส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวให้เข้มแข็ง
9. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วม

10. ส่งเสริมระบบ e-commerce ด้านการท่องเที่ยว

ร่างยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดปราจีนบุรี (พ.ศ. 2555 – 2566)

วิสัยทัศน์ : ปราจีนบุรีเป็นเมืองน่าอยู่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศชั้นนำของภาคตะวันออก
(เว็บไซต์จังหวัดปราจีนบุรี, 2553 : online)

พันธกิจ :

1. ปฏิบัติภารกิจตามกฎหมายให้บรรลุผลและสนองนโยบายของรัฐบาลในทุกมิติโดยยึดการอำนวยความสะดวกสุขของประชาชนเป็นฐาน
2. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เกิดผลอย่างยั่งยืน
3. ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาและรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. พัฒนาความสามารถในด้านการเกษตรกรรมแบบพึ่งตนเองของประชาชน
5. ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมให้มีคุณภาพ

ประเด็นยุทธศาสตร์ :

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 : ส่งเสริมปัจจัยที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการพัฒนาจังหวัด

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 : บริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 : พัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีขีดความสามารถในการพึ่งตนเองและการปรับตัว

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 : ส่งเสริมปัจจัยที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการพัฒนาจังหวัด

เป้าประสงค์ : แหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว ได้รับการพัฒนาและฟื้นฟู

- ตัวชี้วัด :**
1. จำนวนแหล่งท่องเที่ยวมีมาตรฐานเพิ่มขึ้น
 2. รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น
 3. จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น
 4. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

- กลยุทธ์ :**
1. พัฒนาและฟื้นฟู แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 2. ส่งเสริมการตลาด / การประชาสัมพันธ์
 3. พัฒนาเส้นทางและเครือข่ายคมนาคมสู่แหล่งท่องเที่ยว/การค้า/การลงทุน
 4. พัฒนาระบบ ICT เพื่อการท่องเที่ยว
 5. พัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว
 6. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 : การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

เป้าประสงค์ : ภูมินิเวศแหล่งน้ำได้รับการพัฒนาให้เอื้อประโยชน์ต่อวิถีชุมชน

- ตัวชี้วัด :**
1. ร้อยละของจำนวนครัวเรือนที่มีน้ำอุปโภคบริโภคพอเพียง
 2. ร้อยละของพื้นที่ที่มีน้ำเพื่อการเกษตรอย่างพอเพียง
 3. ร้อยละของพื้นที่น้ำท่วมลดลง
 4. จำนวนพื้นที่กักเก็บน้ำ (แก้มลิง/แหล่งน้ำ) เพิ่มขึ้น

- กลยุทธ์ :**
1. พัฒนาแหล่งน้ำต้นทุนเพื่อการเกษตร อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว
 2. พัฒนาระบบน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ และเพียงพอ
 3. เสริมสร้างมาตรการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยจากน้ำท่วม
 4. พัฒนาระบบน้ำเพื่อการเกษตร อุตสาหกรรม ประมง และการท่องเที่ยว
 5. เสริมสร้างมาตรการรักษาคุณภาพน้ำ
 6. เสริมสร้างแรงจูงใจในการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีส่วนร่วม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 : พัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีขีดความสามารถในการพึ่งตนเองและปรับตัว

- เป้าประสงค์ :**
1. ประชาชนมีความรู้ความสามารถ และทักษะอาชีพ เศรษฐกิจ สังคม และสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน
 2. ชุมชนเกิดกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

- ตัวชี้วัด :**
1. รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชาชนเพิ่มขึ้น
 2. จำนวนผู้มีงานทำเพิ่มขึ้น

3. หมู่บ้าน / ชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้

กลยุทธ์:

1. ส่งเสริมความรู้และฝึกทักษะอาชีพ
2. ส่งเสริมความรู้ด้านการตลาดให้แก่เกษตรกร และผู้ประกอบการ
3. ส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี
4. เสริมสร้างการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน
5. ส่งเสริมกระบวนการในการจัดทำแผนชุมชน

ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) ของจังหวัด

ปราจีนบุรี (เว็บไซต์จังหวัดปราจีนบุรี, 2553 : online)

จังหวัดปราจีนบุรี ได้ระดมความคิดเห็น ค้นหาศักยภาพ และจุดแข็งของจังหวัดปราจีนบุรี เมื่อวันที่ 17 – 18 มกราคม 2552 โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย ส่วนราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาคเอกชน และผู้แทนชุมชน ซึ่งสรุปเป็นศักยภาพการพัฒนาจังหวัดปราจีนบุรี ได้ดังนี้

จุดแข็ง (Strength)

1. ทำเลที่ตั้งเหมาะสม เป็นศูนย์กลางในด้านการคมนาคมติดต่อกับภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง และผู้ชายแดนกัมพูชาสามารถเชื่อมโยงกับท่าเรือน้ำลึกสนามบินนานาชาติ แหล่งซื้อขายในกรุงเทพฯ / ตลาดไท ตลาดสี่มุมเมืองและจังหวัดใกล้เคียง
2. ภูมิศาสตร์ของพื้นที่มีระบบนิเวศที่หลากหลายทำให้สามารถประกอบอาชีพทางการเกษตรได้หลายชนิด มีผลผลิตที่มีชื่อเสียง ทั้งพืช ปศุสัตว์ และการประมง
3. เป็นแหล่งผลิตและพัฒนาสมุนไพรที่มีชื่อเสียงในระดับประเทศ ของโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ซึ่งผู้บริโภคนิยมและเชื่อถือในคุณภาพและส่งออกต่างประเทศ
4. จังหวัด มีภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเกษตร หัตถกรรม และการแพทย์แผนไทย
5. จังหวัดมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่เป็นมรดกโลกแห่งเดียวของประเทศไทยที่มีอุทยานแห่งชาติ 3 แห่ง คือ อุทยาน เขาใหญ่ ทับลานและปางสีดา และมีน้ำตกมากกว่า 20 แห่ง รวมทั้งมีโบราณสถานและแหล่งประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่ ได้แก่ เมืองศรีมโหสถ (สมัยทวารวดี) อายุกว่า 1,000 ปี รอยพระบาทคูที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย
6. ผู้บริหารระดับสูงของจังหวัด มีความมุ่งมั่นและวิสัยทัศน์ที่จะพัฒนาจังหวัด

จุดอ่อน (Weakness)

1. ขาดแหล่งน้ำขนาดกลางและขนาดใหญ่เพื่อเป็นน้ำต้นทุนในด้านการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว
2. สาธารณูปโภคพื้นฐานไม่เพียงพอรองรับการขยายตัวภาคอุตสาหกรรมและการเติบโตของชุมชน
3. ขาดการบริหารระบบข้อมูลที่จะตอบสนองต่อปัญหาเร่งด่วนของจังหวัด
4. ขาดแคลนแรงงานทั้งภาคการเกษตร อุตสาหกรรมและธุรกิจบริการ ทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพ
5. กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน/ องค์กรภาคเกษตรยังไม่เข้มแข็งในการบริหารจัดการและศักยภาพในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน
6. ปัญหาสภาพสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมในแหล่งชุมชนและย่านอุตสาหกรรม มลพิษทางน้ำ เสียง และอากาศ

โอกาส (Opportunity)

1. รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว สนับสนุนการพัฒนาอาชีพการเกษตร การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน
2. กระแสความสนใจทางด้านสุขภาพและสมุนไพรธรรมชาติของชาวไทย และชาวต่างประเทศมากขึ้น
3. เศรษฐกิจของประเทศไทยยังมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง
4. รัฐบาลมีนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมและ SME
5. ปัจจุบันนักท่องเที่ยวนิยมท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรมมากขึ้น

อุปสรรค / ภัยคุกคาม (Threats)

1. กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้วิถีชีวิตของคนเปลี่ยนไปขาดภูมิคุ้มกัน ในตัวเองเกิดการลอกเลียนแบบวัฒนธรรมต่างชาติ โครงสร้างสังคมชนบทเปลี่ยนไป สถาบันครอบครัวอ่อนแอ
2. การเปิดเขตการค้าเสรี ทำให้สินค้าการเกษตรมีการแข่งขันสูงขึ้น
3. ราคาสินค้าเกษตรและภาวะการตลาดไม่แน่นอน ยากต่อการวางแผนการผลิต
4. การค้าโลกมีการแข่งขันรุนแรงและมีกติกาใหม่ ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา
5. ภาวะทางเศรษฐกิจทำให้วิถีชีวิตของประชาชนเปลี่ยนไป
6. ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจโลกส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยตกต่ำ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นิพล เชื้อเมืองพาน (2542) ศึกษาแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา: วนอุทยานภูชี้ฟ้า จังหวัดเชียงราย พบว่า ระบบการบริหารจัดการพื้นที่ยังอยู่ในช่วงรอยต่อระหว่างระบบการบริหารแบบเดิม คือ เน้นผลประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ เป็นสำคัญรวมถึงระบบการสื่อสารด้านข้อมูลยังไม่ดี ทั้งกลุ่มประชาชน และนักท่องเที่ยวเป็นปัญหาทั้งในด้านปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ และพฤติกรรมด้านการตระหนักถึงทรัพยากรท่องเที่ยว ทุกกลุ่มประชากรให้ความเห็นในด้านการพัฒนาพื้นที่ และระบบการจัดการพื้นที่ให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการให้ความรู้และการสื่อสารความหมายแก่นักท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่น พบว่า คนในท้องถิ่นยังไม่ได้รับการjabotบรมความรู้ทั้งด้านการบริหารและการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งคนในท้องถิ่นมีความต้องการความรู้เหล่านี้ เช่น การปฏิบัติตัว ในขณะที่เดินทางท่องเที่ยวการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อผลประโยชน์ในการจัดการพื้นที่

รัฐทิติยา นีรณยหาต (2544) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาร้านหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของบ้านหนองขาว ด้านคุณค่าทางการศึกษา ความปลอดภัย สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การประชาสัมพันธ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว และศักยภาพของพื้นที่ในการรองรับการพัฒนาทางการท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูง ศักยภาพด้านความพร้อมของบุคลากรควรมีการปรับปรุง และควรเพิ่มเติมศักยภาพทางด้านสาธารณูปโภคขั้นสูง เช่น ร้านอาหาร ร้านขายสินค้าที่ระลึก ห้องสุขาสำหรับนักท่องเที่ยว และศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพของบ้านหนองขาวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 1. ใช้แนวคิดทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน 2. เลือกรูปแบบชุมชนบริหารจัดการเองโดยมีองค์กรนอกสนับสนุนให้คำปรึกษา 3. วางแนวทางการพัฒนา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ การปรับปรุงเส้นทางคมนาคม การจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว ร้านอาหาร ร้านขายสินค้าที่ระลึก และจัดสร้างห้องสุขาสำหรับนักท่องเที่ยว 4. วางแนวทางพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยว 5. กำหนดแนวทางการบริหารจัดการในลักษณะของการเลือกตั้งคณะกรรมการเพื่อดูแลการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ

วัฒนาพร สุฉายา (2545) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา : แหล่งท่องเที่ยวดอยตุง จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความรู้ด้านพื้นที่ท่องเที่ยวดอยตุงอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงค่อนข้างดีมี

ความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่ในระดับปานกลาง สภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยดอยตุงตามองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ ด้านพื้นที่ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ด้านองค์กร และด้านการจัดการ มีความพร้อมและสามารถจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ ข้อเสนอแนะจากการศึกษา ได้แก่

1. ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวพื้นที่ดอยตุงให้มากขึ้น
2. เพิ่มสถานที่พักให้มีความหลากหลายขึ้น
3. ร้านอาหารควรปรับปรุงพื้นที่ส่วนที่ให้บริการนักท่องเที่ยวให้มีเนื้อที่เพิ่มขึ้น และราคาอาหารไม่ควรแพง
4. ควรมีการปรับปรุงป้ายสื่อความหมายให้ใหญ่และมากขึ้น
5. ควรจัดทำป้ายแนะนำพื้นที่ พืชพันธุ์ ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม
6. ควรมีการให้ความรู้เพื่อเป็นการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว
7. ควรมีสุนัขบริการนักท่องเที่ยวอยู่ในจุดที่ติดต่อดีสะดวก
8. ควรมีการควบคุมการจราจรโดยกระจายนักท่องเที่ยวไปตามแหล่งอื่นๆ บนดอยตุง
9. ควรมีการปรับลดราคาค่าเข้าชมสถานที่สำหรับคนไทย

สมใจ ไข่แก้ว (2548) ได้ศึกษาการประเมินศักยภาพและความต้องการในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบ้านบางปรู จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการ ปัญหาและอุปสรรคของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากผลการศึกษาพบว่า ชุมชนมีความต้องการร่วมกำหนดแนวทางการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานให้ไปตามเป้าหมาย และการร่วมรับทราบปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน อีกทั้งยังต้องการเข้าร่วมจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรภายในท้องถิ่นร่วมกันจัดกิจกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยให้เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐเข้ามาสนับสนุน ให้ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อบรมการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว การตลาด การบริการด้านต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนต่อไป

ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ (2549) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว ภายใต้ศักยภาพและข้อจำกัดของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนโดดเด่นด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน เนื่องจากมีความต่อเนื่องทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกันมายาวนาน และเกี่ยวกับพุทธศาสนาอย่างแน่นแฟ้น มีความหลากหลายเรื่องชาติพันธุ์และเอกลักษณ์ในวิถีชีวิตชุมชน เป็นแหล่งรวมของภูมิปัญญาทางศิลปวัฒนธรรมและงานหัตถศิลป์ มีความสมบูรณ์ในภาคเกษตร มีความสะดวกในการเดินทาง และมีชื่อเสียงในระดับนานาชาติเนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลก ข้อจำกัดในการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ สินค้าทางการท่องเที่ยวขาดจุดเด่นจุดขาย เป็นเมืองผ่านไปภาคเหนือทำให้มีนักท่องเที่ยวโดยตรงน้อย สถานที่สำคัญบางแห่งยังไม่ได้รับการพัฒนา การเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวภายในและภายนอกกลุ่มจังหวัดยังไม่เชื่อมสนิท ขาดความ

หลากหลายในกิจกรรม และยุทธศาสตร์ของบางจังหวัดไม่ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว
 แนวทางในการพัฒนาศักยภาพและพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน ได้แก่
 1. จัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดและกลุ่มจังหวัดที่สอดคล้องและเป็นไปใน
 ทิศทางเดียวกัน 2. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตามอรรถศาสตร์ที่มีชีวิต 3. สร้าง
 เครือข่ายเพื่อการท่องเที่ยวเกี่ยวกับทุกภาคส่วน 4. ส่งเสริมให้ชุมชนทบทวนศักยภาพของตนว่ามีของดี
 อะไรที่สามารถผลักดันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้

งานวิจัยต่างประเทศ

ฮเวนการ์ด และเดียร์เด็น (Hvenegaard; & Dearden. 1998) ได้ศึกษาถึงความแตกต่าง
 ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวทั่วไปในอุทยานแห่งชาติของประเทศไทย โดยผู้วิจัย
 ได้แบ่งนักท่องเที่ยวออกเป็น 5 กลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นกลุ่มที่ให้
 ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรมากกว่านักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ นอกจากนั้น นักท่องเที่ยวเชิง
 นิเวศยังมีอายุและระดับการศึกษาที่มากกว่านักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ อีกด้วย

ซินดิกา (Sindiga, 1999) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ (Alternative
 Tourism) และการพัฒนาที่ยั่งยืน ในประเทศเคนยา ผลการศึกษาพบว่า การอนุรักษ์ความ
 หลากหลายทางชีวภาพมีส่วนช่วยสนับสนุนการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันการท่องเที่ยวเป็น
 แหล่งที่มาของรายได้ซึ่งนำมาใช้เพื่อการอนุรักษ์ และการพัฒนาชุมชน อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยว
 เชิงนิเวศไม่มีความจำเป็นที่ต้องเป็นการพัฒนาในพื้นที่ที่มีขนาดเล็ก หรือการเป็นเจ้าของกิจการ
 การท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกคาดหวังว่าจะต้องเป็นส่วนหนึ่งในรูปแบบการ
 พัฒนา ผลการศึกษายังพบอีกว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ให้ความสำคัญกับบทบาท
 ของชุมชนในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของชุมชนในการ
 เป็นเจ้าของ ในการจัดการ และในการมีบทบาทในทางธุรกิจการท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น

นาเวียนโต้ และซูบิจานโต้ (Navianto; & Subijanto, 2001) ได้ศึกษาถึงแนวทางในการ
 ผสมผสานกิจกรรมการอนุรักษ์กับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขตอุทยานแห่งชาติโคโมโด ประเทศ
 อินโดนีเซีย ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมเป็นหัวใจสำคัญของการ
 จัดการอุทยานแห่งชาติโคโมโด เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นทางเลือกใหม่ให้แก่ชุมชน
 ท้องถิ่น และเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งจะเป็แหล่งรายได้ที่จะนำมาใช้ในการ
 จัดการอุทยานแห่งชาติในอนาคต

วินเซนท์ และทอมป์สัน (Vincent; & Thompson, 2002) ได้ทำการศึกษาเรื่องการประเมิน
 ชุมชนในการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวเชิง

นิเวศจะเกิดความยั่งยืนได้ เมื่อ 1) ชุมชนมีส่วนร่วมโดยตรงในการวางแผนและพัฒนาโครงการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น 2) ผู้นำชุมชนพัฒนาและสนับสนุนโครงการต่างๆ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 3) ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในฐานะของการเป็นแหล่งรายได้ที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชน

เฮา วาร์ และ โชน (Hao; Var, & Chon. 2003) ได้ทำการศึกษาถึงรูปแบบการประมาณการณ์นักท่องเที่ยวจากตลาดหลักที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่สำคัญที่มีผลต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยว ได้แก่ รายได้ ค่าใช้จ่ายระหว่างการท่องเที่ยว อัตราการแลกเปลี่ยนเงินตรา และจำนวนห้องพัก นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมการขาย และความไม่แน่นอนทางการเมืองจะส่งผลกระทบต่อทางเลือกเดินทางเช่นกัน

คุรุวิทยุฑยฑรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรเป้าหมาย แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อหาข้อสรุปจากการศึกษา โดยมีการกำหนดแนวทางและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. เกณฑ์เทียบระดับความต้องการ

ประชากร แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

- 1) ประชาชนในท้องถิ่น ได้แก่ ประชาชน และผู้ประกอบการในท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ของจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 461,854 คน (สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง , 2552)
- 2) นักท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทย ที่เข้ามาท่องเที่ยวยังจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 744,386 คน (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2551)
- 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปราจีนบุรี กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช และองค์การบริหารส่วนตำบล

กลุ่มตัวอย่าง มีขั้นตอนการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- 1) กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เป็นประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีนบุรี โดยนำกลุ่มประชากรของประชาชนในท้องถิ่น และกลุ่มประชากรของนักท่องเที่ยวมารวมกัน แล้วคำนวณโดยใช้ สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1967 อ้างถึงใน สิทธิ ธีรสรณ์ , 2552)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

$$\begin{aligned} \text{เมื่อ } n &= \text{ขนาดกลุ่มตัวอย่าง} \\ N &= \text{ขนาดประชากร} \\ e &= \text{ระดับความคลาดเคลื่อน} \end{aligned}$$

ผู้วิจัยทำการศึกษาโดยใช้กลุ่มประชากรของประชาชนในท้องถิ่นจำนวน 461,854 คน ซึ่งเมื่อนำมารวมกับกลุ่มประชากรนักท่องเที่ยวจำนวน 744,386 คน จะได้จำนวนประชากรเป็น 1,206,240 คน ดังนั้น เมื่อคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ ทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

$$\begin{aligned} \text{นั่นคือ } n &= \frac{1,206,240}{1 + 1,206,240 (0.05)^2} \\ &= 399.87 \end{aligned}$$

จากการคำนวณที่ได้ เพื่อลดความคลาดเคลื่อน และง่ายต่อการทำการศึกษา ผู้วิจัยจึงใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็น 400 คน แล้วทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีนบุรี โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างในสัดส่วนที่เท่ากัน แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างประชาชนในท้องถิ่น 200 คน และกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว 200 คน

2) ทำการสุ่มตัวอย่างประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีนบุรี โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1) จังหวัดปราจีนบุรีมีเขตการปกครอง แบ่งออกเป็น 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง, อำเภอศรีมโหสถ, อำเภอศรีมหาโพธิ, อำเภอประจันตคาม, อำเภอนาดี, อำเภอกบินทร์บุรี และอำเภอบ้านสร้าง

2.2) สุ่มอำเภอมา 4 อำเภอ จากจำนวนทั้งหมด 7 อำเภอ ของจังหวัดปราจีนบุรี โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ดำเนินการโดยเขียนชื่ออำเภอลงในกล่อง แล้วสุ่มหยิบขึ้นมา ซึ่งผลการสุ่มได้ออกมาเป็นอำเภอเมือง อำเภอประจันตคาม อำเภอศรีมโหสถ และอำเภอนาดี

2.3) สุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปราจีนบุรีมา 8 แห่ง โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ดำเนินการโดยเขียนชื่อแหล่งท่องเที่ยวลงในกล่อง แล้วสุ่มหยิบขึ้นมา ซึ่งผลการสุ่มได้ออกมาเป็น พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี ตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร แหล่งโบราณสถานศรีมโหสถ วัดต้นโพธิ์ศรีมหาโพธิ์ น้ำตกตะคร้อ น้ำตกสลดไผ่ แก่งหินเพลิง และอุทยานแห่งชาติทับลาน

2.4) ทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีนบุรี โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างในสัดส่วนที่เท่ากันในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว คือ กำหนดให้ทั้ง 8 แหล่งท่องเที่ยว มีกลุ่มตัวอย่างเป็นแหล่งท่องเที่ยวละ 50 คน โดยแบ่งเป็นประชาชนในท้องถิ่น 25 คน และนักท่องเที่ยว 25 คน

2.5) เมื่อได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ จะทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Random Sampling) ซึ่งเป็นการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนึงถึงความสะดวกสบาย และสุ่มจากประชากรหน่วยใดก็ได้ที่บังเอิญอยู่หรือผ่านมา ณ จุดที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลมาเป็นตัวอย่าง (ที่มา: วิธีการเลือกหน่วยตัวอย่าง. 2552 : ออนไลน์) ในระหว่างเดือนมกราคม 2554 – กุมภาพันธ์ 2554

3) กลุ่มตัวอย่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purpose Sampling) จำนวน 4 คน เนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสมในการทำงาน ประสบการณ์ และทราบข้อมูลที่ทำวิจัยต้องการ ได้แก่

3.1) นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

สำนักงานการท่องเที่ยว และกีฬาจังหวัดปราจีนบุรี

3.2) เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงานเขต 3 บุพราหมณ์

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

3.3) คณะกรรมการการตลาดตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร

3.4) ผู้ช่วยพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกไทย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้มีวิธีการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือดังต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย

2. ปรีกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

3. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอคำแนะนำ แล้วทำการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

4. ให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่า IOC ได้เท่ากับ 0.92 เพื่อพิจารณาความถูกต้อง และความชัดเจนของเนื้อหา แล้วนำมาแก้ไขให้ถูกต้อง เหมาะสมตามข้อเสนอแนะก่อนทดลองใช้

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดสอบก่อนนำไปใช้จริง (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟาของครอนบัค (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งเป็นค่าที่วัดความเชื่อถือได้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549) ตามสูตร ดังนี้

$$\alpha = \frac{\overline{k \text{ Covariance} / \text{Variance}}}{1 + (k - 1) \overline{\text{Covariance} / \text{Variance}}}$$

โดยที่ α = ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ
 k = จำนวนคำถามของแบบสอบถาม
 $\overline{\text{Covariance}}$ = ค่าเฉลี่ยของค่าแปรปรวนร่วมระหว่างคำถามต่างๆ
 $\overline{\text{Variance}}$ = ค่าเฉลี่ยของค่าแปรปรวนของคำถาม

ในกรณีที่มีการ Standardized แต่ละคำถาม ค่า Cronbach's alpha จะกลายเป็น

$$\alpha = \frac{\bar{kr}}{1 + r(k - 1)}$$

โดยที่ \bar{r} = ค่าเฉลี่ยของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของทุกคำถาม

ซึ่งได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเท่ากับ 0.93 ดังนั้น จึงใช้แบบสอบถามนี้ในการวิจัยต่อไป

6. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงให้เหมาะสม แล้วจึงนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสอบถามกลุ่มประชาชน และกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1 แบบสอบถามกลุ่มประชาชนในท้องถิ่น โดยแบ่งแบบสอบถาม เป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 : ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 3 : แบบสอบถามความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert's rating scale) มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 : ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของจังหวัดปราจีนบุรีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended questions)

1.2 แบบสอบถามนักท่องเที่ยว โดยแบ่งแบบสอบถาม เป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 : แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และมีหลายคำตอบให้เลือก (Multiple choices question)

ตอนที่ 3 : แบบสอบถามด้านความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert's rating scale) มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 : ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของจังหวัดปราจีนบุรี ลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended questions)

2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Structure Interview) ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended questions) ในการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก โดยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของจังหวัดปราจีนบุรี โดยมีประเด็นคำถาม ดังนี้

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปราจีนบุรีในภาพรวม
2. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปราจีนบุรีในภาพรวม
3. จังหวัดปราจีนบุรีมีนโยบายและแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่อย่างไร
4. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน นักท่องเที่ยว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
5. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ทั้งด้านบวกและด้านลบ อย่างไรบ้าง
6. ท่านคิดว่าอะไรที่เป็นปัญหาหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดปราจีนบุรี
7. ท่านคิดว่าแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดปราจีนบุรี ควรเป็นอย่างไร

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิจัยตามขั้นตอนและรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถาม ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 8 แห่ง ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุพรรณบุรี ตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร แหล่งโบราณสถานศรีมโหสถ วัดต้นโพธิ์ศรีมหาโพธิ์ น้ำตกตะคร้อ น้ำตกสลดไผ่ แก่งหินเพลิง และอุทยานแห่งชาติทับลาน ใน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอประจันตคาม อำเภอศรีมโหสถ และอำเภอนาดี โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Random Sampling) ระหว่างเดือนมกราคม 2554 – กุมภาพันธ์ 2554 จากประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวชาวไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ช่วงระยะเวลาเก็บข้อมูลอยู่ระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2554 นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วนำไปวิเคราะห์ผล

2. แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการบันทึกเทปการสนทนา และจดบันทึกตามประเด็นในการสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 ท่าน ช่วงระยะเวลาเก็บข้อมูลอยู่ระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2554

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวในพื้นที่วิจัย โดยนำมาถอดรหัสตัวเลข และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS) ซึ่งใช้สถิติ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว จะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการหาค่าร้อยละ โดยนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น และข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการหาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 3 ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว ที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการหาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จะนำมาตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมกับเก็บรวบรวมข้อมูลตามลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลที่ได้ในแต่ละครั้งมาจำแนกออกตามประเด็นคำถาม พร้อมกับพิจารณาความสมบูรณ์ของข้อมูลโดยดูจากวัตถุประสงค์การวิจัย และกรอบแนวคิดในการวิจัย

เกณฑ์เทียบระดับความต้องการ

แบบสอบถามตอนที่ 3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี ใช้เกณฑ์กำหนดลักษณะคะแนนและมาตราส่วนประเมินค่าจัดอันดับของลิเคิร์ต (Likert's rating scale) อ้างถึงใน อารมณีย์ สนานนท์, 2545) ดังนี้

คะแนน	ระดับความต้องการ
5	มากที่สุด
4	มาก
3	ปานกลาง
2	น้อย
1	น้อยที่สุด

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จากประชาชนในท้องถิ่นจำนวน 200 คน และนักท่องเที่ยว จำนวน 200 คน รวมทั้งหมด 400 คน โดยนำเสนอในรูปแบบของความถี่ (จำนวน) และร้อยละ

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยจำแนกผลการวิเคราะห์เป็นกลุ่มละ 3 ตอน ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามสำหรับประชาชนในท้องถิ่นพื้นที่วิจัย
 - ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว
 - ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว
 - ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. ข้อเสนอแนะของประชาชนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม
 - 3.1 ข้อเสนอแนะของประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถาม
 - 3.2 ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชาชนในท้องถิ่น

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชาชนในท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรีและตอบแบบสอบถาม จำนวน 200 คน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ภูมิฐานะ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้วยการแจกแจงความถี่ และคิดเป็นร้อยละ ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 1 – 5

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	95	47.5
หญิง	105	52.5
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.5 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 47.5

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	30	15.0
20 - 30 ปี	41	20.5
31 - 40 ปี	55	27.5
41 - 50 ปี	47	23.5
51 - 60 ปี	20	10.0
มากกว่า 60 ปี	7	3.5
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.5 รองลงมามีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.5 และช่วงอายุ 20 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.5 ตามลำดับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้รับการศึกษา	1	0.5
ระดับประถมศึกษา	40	20.0
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	43	21.5
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	52	26.0
ระดับอนุปริญญา / ปวส.	24	12.0
ปริญญาตรี	36	18.0
ปริญญาโท	4	2.0
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. คิดเป็นร้อยละ 26.0 รองลงมาเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 21.5 และระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 20.0 ตามลำดับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	43	21.5
พนักงานบริษัทเอกชน	18	9.0
นักเรียน/นักศึกษา	30	15.0
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	65	32.5
เกษตรกร	10	5.0
รับจ้างทั่วไป	28	14.0
แม่บ้าน/เกษียณอายุ/ว่างงาน	4	2.0
อื่นๆ (โปรดระบุ)	2	1.0
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 32.5 รองลงมาประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 21.5

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	51	25.5
5,001 - 10,000 บาท	73	36.5
10,001 - 20,000 บาท	40	20.0
20,001 - 30,000 บาท	20	10.0
มากกว่า 30,000 บาท	16	8.0
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,000 - 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 36.5 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.5

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับช่วงเวลาที่พักอาศัยในพื้นที่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ลักษณะของการให้บริการ แหล่งท่องเที่ยวที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ค่าดำเนินการ ความเหมาะสมของค่าดำเนินการ เหตุผลที่ไม่ได้มีส่วนร่วม และกิจกรรมบริการทางการท่องเที่ยวที่สนใจ ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 6 – 13

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระยะเวลาที่พักอาศัยในพื้นที่

ระยะเวลาที่พักอาศัยในพื้นที่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 - 5 ปี	29	14.5
6 - 10 ปี	20	10.0
11 - 15 ปี	29	14.5
16 - 20 ปี	23	11.5
21 – 25 ปี	15	7.5
26 – 30 ปี	21	10.5
มากกว่า 30 ปี	63	31.5
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นเวลามากกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.5 รองลงมาอาศัยอยู่เป็นเวลา 11 - 15ปี และ 1 - 5 ปี มีสัดส่วนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 14.5

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามการมีส่วนร่วมในธุรกิจการ
ท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมในธุรกิจทาง การท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เป็นเจ้าของ	49	24.5
เป็นลูกจ้าง	54	27.0
ไม่มีส่วนร่วม	97	48.5
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีส่วน
ร่วมในธุรกิจทางการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 51.5 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 27.0 มีส่วนร่วมในฐานะ
ลูกจ้าง และร้อยละ 24.5 มีส่วนร่วมในฐานะเจ้าของ ส่วนประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถาม
ไม่มีส่วนร่วมในธุรกิจทางการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 48.5

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามลักษณะการประกอบธุรกิจทางการท่องเที่ยว

ลักษณะการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
บริการที่พัก	1	0.97
บริการอาหารและเครื่องดื่ม	32	31.07
ผลิตและขายสินค้าที่ระลึก	34	33.01
ผลิตและขายสินค้าทางการเกษตร	8	7.77
บริการนำเที่ยว/มัคคุเทศก์	5	4.85
จำหน่ายและให้เช่าอุปกรณ์การท่องเที่ยว	0	0
บริการพาหนะรับจ้าง/ให้เช่าพาหนะ	7	6.80
การบริการที่เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยว	16	15.53
รวม	103	100.00

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามและ ประกอบธุรกิจทางการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีลักษณะการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวโดยการผลิตและขายสินค้าที่ระลึก คิดเป็นร้อยละ 33.01 รองลงมาให้บริการอาหารและเครื่องดื่ม คิดเป็นร้อยละ 31.07

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามแหล่งท่องเที่ยวที่ประกอบ
กิจการ

ลักษณะการดำเนินการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แก่งหินเพิง	5	4.85
อุทยานแห่งชาติทับลาน	27	26.21
น้ำตกตะคร้อ	22	21.36
น้ำตกสลับไผ่	0	0
ตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร	16	15.53
พิพิธภัณฑ์อยู่สุขสุวรรณ	11	10.68
แหล่งโบราณสถานศรีมโหสถ	15	14.56
วัดต้นโพธิ์ศรีมหาโพธิ์	7	6.80
รวม	103	100.00

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามที่ประกอบธุรกิจ
ทางการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประกอบกิจการที่อุทยานแห่งชาติทับลาน คิดเป็นร้อยละ 26.21
รองลงมาประกอบกิจการที่ น้ำตกตะคร้อ คิดเป็นร้อยละ 21.36

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรูปแบบค่าดำเนินกิจกรรมในพื้นที่

รูปแบบค่าใช้จ่ายในพื้นที่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เสียค่าเช่า	22	21.36
ไม่เสียค่าเช่า	67	65.05
เป็นเจ้าของที่เอง	14	13.59
รวม	103	100.00

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามที่ประกอบธุรกิจทางการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีรูปแบบค่าใช้จ่ายในพื้นที่เป็นแบบไม่เสียค่าเช่า คิดเป็นร้อยละ 65.05 และเป็นแบบเสียค่าเช่า คิดเป็นร้อยละ 21.36

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความเหมาะสมของค่าเช่าพื้นที่ประกอบธุรกิจทางการท่องเที่ยว

ความเหมาะสมของค่าเช่า	จำนวน (คน)	ร้อยละ
แพงเกินไป	2	9.09
เหมาะสม	18	81.82
ถูกมาก	2	9.09
รวม	22	100.00

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามที่ประกอบธุรกิจทางการท่องเที่ยว และเสียค่าเช่าส่วนใหญ่ คิดว่าค่าเช่าพื้นที่ประกอบธุรกิจทางการท่องเที่ยวมีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 81.82 และคิดว่าแพงเกินไป และถูกมาก มีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 9.09

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเหตุผลที่ไม่ได้ประกอบธุรกิจทางการท่องเที่ยว

เหตุผลที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่มีเวลา	36	37.11
ไม่มีเงินทุน	14	14.43
ประกอบอาชีพอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง	47	48.45
รวม	97	100.00

จากตารางที่ 12 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่ไม่ได้ประกอบธุรกิจทางการท่องเที่ยว เพราะ ประกอบอาชีพอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง คิดเป็นร้อยละ 48.45 รองลงมาไม่มีเวลา คิดเป็นร้อยละ 37.11

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 13 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามธุรกิจทางการท่องเที่ยวที่ต้องการเข้าร่วม

ลักษณะการให้บริการนักท่องเที่ยว	ร้อยละ
บริการที่พัก	12.38
บริการอาหารและเครื่องดื่ม	25.71
ผลิตและขายสินค้าที่ระลึก	19.05
ผลิตและขายสินค้าทางการเกษตร	8.10
บริการนำเที่ยว/มัคคุเทศก์	10.48
จำหน่ายและให้เช่าอุปกรณ์การท่องเที่ยว	3.81
บริการพาหนะรับจ้าง/ให้เช่าพาหนะ	10.95
การบริการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว	8.57
อื่นๆ	0.95
รวม	100.00

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการเข้าร่วมธุรกิจทางการท่องเที่ยวด้านการบริการอาหารและเครื่องดื่ม คิดเป็นร้อยละ 25.71 รองลงมา เป็นการผลิตและขายสินค้าที่ระลึก คิดเป็นร้อยละ 19.05

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับการพัฒนา ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี

การวิเคราะห์ระดับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัด ปราจีนบุรี เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดปราจีนบุรี ด้วยการคิด เป็นร้อยละ ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 14 – 17

ตารางที่ 14 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับความต้องการในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

ด้านพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว	ความต้องการของประชาชน (ร้อยละ)				
	n = 200				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. การปรับปรุงถนนทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว	30.0	28.0	28.0	10.5	3.5
2. การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น	30.0	35.0	22.0	9.5	3.5
3. การดูแลความสะอาด และบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว	27.0	33.0	27.0	9.0	4.0
4. การสร้างสิ่งปลูกสร้างที่กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติของท้องถิ่น	30.5	32.5	25.5	8.5	3.0
5. การจัดแสดงวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น	31.0	30.5	24.5	11.5	2.5
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	27.71	35.14	26.07	7.86	3.21

จากตารางที่ 14 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการในด้านพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในระดับมาก เช่นเดียวกับในประเด็นการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น การดูแลความสะอาด และบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว การสร้างสิ่งปลูกสร้างที่กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติของท้องถิ่น ส่วนในประเด็นการปรับปรุงถนนทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว การจัดแสดงวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความต้องการมากที่สุด

ตารางที่ 15 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับความต้องการในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว	ความต้องการของประชาชน (ร้อยละ)				
	n = 200				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว					
1.1 ด้านตรวจ ป้อมยาม	31.5	27.5	31.0	7.0	3.0
1.2 อาคารปฐมพยาบาล	23.0	33.5	29.5	11.5	2.5
1.3 ไฟส่องทาง	28.0	30.0	24.0	13.0	5.0
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	27.50	30.33	28.17	10.50	3.50
2. สิ่งอำนวยความสะดวก					
2.1 จัดสร้างที่พักสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่น (home stay)	19.5	38.5	30.0	8.0	4.0
2.2 จัดสร้างที่พักราคาถูก (guest house) บริการโดยคนในชุมชน	27.0	35.5	26.5	6.5	4.5
2.3 จัดร้านจำหน่ายอาหารพื้นเมือง	25.0	33.5	20.0	17.0	4.5
2.4 จัดร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก	24.0	37.5	22.5	10.0	6.0
2.5 ระบบไฟฟ้า	22.0	29.5	29.0	14.0	5.5
2.6 ระบบน้ำประปา	19.5	32.5	34.5	9.0	4.5
2.7 โทรศัพท์สาธารณะ	17.0	40.0	26.5	9.0	7.5
2.8 ความชัดเจนของสัญญาณโทรศัพท์	21.5	40.5	21.0	11.0	6.0
2.9 จำนวนถังขยะมากขึ้น	28.5	25.0	27.5	15.0	4.0
2.10 การจัดเก็บขยะ และระบบกำจัดที่ดี	34.0	26.0	27.5	7.0	5.5
2.11 การจัดสร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	34.5	35.5	25.0	4.0	1.0
2.12 จัดทำเอกสารแนะนำแหล่งท่องเที่ยว	29.5	31.5	30.0	7.5	1.5
2.13 ความชัดเจนของป้ายแสดงเส้นทางสู่แหล่งท่องเที่ยว	32.0	31.5	25.0	9.5	2.0

ตารางที่ 15 ค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับความต้องการในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว (ต่อ)

ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว	ความต้องการของประชาชน (ร้อยละ)				
	n = 200				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2.14 การบริการรถโดยสารประจำทางในการเข้าถึง	26.5	26.5	32.5	9.5	5.0
2.15 การบริการรถรับจ้างบริเวณแหล่งท่องเที่ยว	23.5	27.5	34.0	9.0	6.0
2.16 การควบคุมนักท่องเที่ยว	22.5	28.5	32.5	10.5	6.0
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	25.41	32.47	27.75	9.78	4.59
ค่าเฉลี่ยรวม	25.74	32.13	27.82	9.89	4.42

จากตารางที่ 15 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการในด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในระดับมาก เช่นเดียวกับในด้านความปลอดภัยในการท่องเที่ยว โดยแบ่งเป็นประเด็นอาคารปฐมพยาบาลตามแหล่งท่องเที่ยว และไฟส่องทาง ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการมาก ส่วนประเด็นด้านตรวจ ป้อมยาม ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามมีความต้องการมากที่สุด

ส่วนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับมาก เช่นเดียวกับในประเด็นการจัดสร้างที่พักสัมผัสวัฒนธรรม ท้องถิ่น (home stay) การจัดสร้างที่พักราคาถูก (guest house) บริการโดยคนในชุมชน การจัดร้านจำหน่ายอาหารพื้นเมือง การจัดร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก (OTOP) ระบบไฟฟ้า ระบบน้ำประปา โทรศัพท์สาธารณะ ความชัดเจนของสัญญาณโทรศัพท์ การจัดศูนย์บริการนักท่องเที่ยว จัดทำเอกสารแนะนำแหล่งท่องเที่ยว การบริการรถรับจ้างบริเวณแหล่งท่องเที่ยว การควบคุมนักท่องเที่ยว ส่วนในประเด็นจำนวนถังขยะ การจัดเก็บขยะ และระบบกำจัดที่ดี และความชัดเจนของป้ายแสดงเส้นทางสู่แหล่งท่องเที่ยว และการบริการรถโดยสารประจำทางในการเข้าถึง ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 16 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับความต้องการในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมและกระบวนการส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชน

ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชน	ความต้องการของประชาชน (ร้อยละ)				
	n = 200				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. การจัดกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรมพื้นบ้าน	28.0	33.0	24.5	10.5	4.0
2. การจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชื่อมโยงในจังหวัด	31.5	31.5	21.0	11.0	5.0
3. การจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ แหล่งท่องเที่ยว	31.5	32.5	25.0	9.0	2.0
4. การจัดกิจกรรมฟื้นฟูอาหารพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น	33.0	30.0	27.0	7.0	3.0
5. การจัดทำปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยว ภายในจังหวัดตลอดปี	27.50	35.0	24.5	8.5	4.5
6. การจัดอบรมเพื่อเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น แก่ประชาชนและเยาวชนในท้องถิ่น	25.5	36.0	26.0	7.5	5.0
7. การจัดอบรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น (OTOP)	26.0	32.5	27.5	9.0	5.0
8. การจัดอบรมการใช้ภาษาอังกฤษในการ สื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ	36.0	23.0	28.0	8.5	4.5
9. การรวมกลุ่มสหกรณ์การท่องเที่ยวเพื่อ ส่งเสริมการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว สำหรับชุมชน	21.5	31.0	35.0	9.0	3.5
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	28.94	31.61	26.50	8.89	4.06

จากตารางที่ 16 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการในด้านกิจกรรมและกระบวนการส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชนในระดับมาก เช่นเดียวกับในประเด็นการจัดกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรมพื้นบ้าน การจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศเชื่อมโยงในจังหวัด การจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว การจัดทำปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยว

ภายในจังหวัดตลอดปี การจัดอบรมเพื่อเป็นภาคีท้องถิ่น แก่ประชาชนและเยาวชนในท้องถิ่น การจัดอบรมพัฒนาฝีมือแรงงานผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น (OTOP) และการรวมกลุ่มสหกรณ์การท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวสำหรับชุมชน ส่วนประเด็นการจัดกิจกรรมฟื้นฟูอาหารพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดอบรมการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 17 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับความต้องการในการพัฒนาศักยภาพท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	ความต้องการของประชาชน (ร้อยละ)				
	n = 200				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	26.50	36.00	25.50	7.50	4.50
2. การมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม	38.00	27.50	21.50	8.00	5.00
3. การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อเป็นที่สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว	37.00	28.00	25.00	5.00	5.00
4. การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว	39.00	27.50	21.50	8.00	4.00
5. การมีส่วนร่วมในการประชุมแผนและนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	27.00	33.00	25.50	9.50	5.00
6. การมีส่วนร่วมจัดทำแผนนโยบายที่เป็นการควบคุมผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม	34.50	27.50	26.00	8.00	4.00
7. การมีส่วนร่วมจัดทำแผนนโยบายที่เป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจและกระตุ้นการท่องเที่ยว	27.5	30.50	32.50	6.50	3.00
8. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบที่เกิดจากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	32.00	28.50	27.00	7.00	5.50
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	32.69	29.81	25.56	7.44	4.50

จากตารางที่ 17 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับในประเด็นการมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เพื่อเป็นที่สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมจัดทำแผนนโยบายที่เป็นการควบคุมผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบที่เกิดจากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ส่วนในประเด็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การมีส่วนร่วมในการประชุมแผนและนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การมีส่วนร่วมจัดทำแผนนโยบายที่เป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจและกระตุ้นการท่องเที่ยว ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี ที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 200 คน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ด้วยการแจกแจงความถี่ และคิดเป็นร้อยละ ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 18 - 22

ตารางที่ 18 จำนวน และร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	83	41.5
หญิง	117	58.5
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 18 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 58.5 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 41.5

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	48	24.0
20 - 30 ปี	72	36.0
31 - 40 ปี	35	17.5
41 - 50 ปี	39	19.5
51 - 60 ปี	6	3.0
มากกว่า 60 ปี	0	0
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 19 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.0 รองลงมาอายุต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.0

ตารางที่ 20 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้รับการศึกษา	4	2.0
ระดับประถมศึกษา	11	5.5
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	13	6.5
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	48	24.0
ระดับอนุปริญญา / ปวส.	18	9.0
ระดับปริญญาตรี	85	42.5
ระดับปริญญาโท	21	10.5
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 20 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 42.5 รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. คิดเป็นร้อยละ 24.0

ตารางที่ 21 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	23	11.5
พนักงานบริษัทเอกชน	61	30.5
นักเรียน/นักศึกษา	58	29.0
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	37	18.5
เกษตรกร	6	3.0
รับจ้างทั่วไป	5	2.5
แม่บ้าน/เกษียณอายุ/ว่างงาน	10	5.0
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 21 แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยงที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 30.5 รองลงมาเป็น นักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 29.0

ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	43	21.5
5,001 - 10,000 บาท	50	25.0
10,001 - 20,000 บาท	55	27.5
20,001 - 30,000 บาท	15	7.5
มากกว่า 30,000 บาท	37	18.5
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 22 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยงที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.5 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.0 และต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.5

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมมาท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ การเดินทางมาท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยว แหล่งข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว ระยะเวลาที่เข้ามาท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยว สาเหตุและสิ่งดึงดูดใจในการมาท่องเที่ยว จุดประสงค์ในการมาท่องเที่ยว กิจกรรมที่ได้ทำในการท่องเที่ยว ด้วยการแจกแจงความถี่ และคิดเป็นร้อยละ ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 23-34

ตารางที่ 23 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการเดินทางมาท่องเที่ยว จังหวัดปราจีนบุรี ในรอบ 1 ปี

การเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดปราจีนบุรี	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มาเป็นครั้งแรก	137	68.5
มาแล้วมากกว่า 1 ครั้ง	63	31.5
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 23 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดปราจีนบุรีเป็นครั้งแรก ในรอบ 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 68.5 และเดินทางมาท่องเที่ยวมากกว่า 1 ครั้ง ในรอบ 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.5

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 24 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยว จังหวัดปราจีนบุรี

วัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยว	ร้อยละ
ท่องเที่ยว / พักผ่อน	49.65
เยี่ยมญาติ / เพื่อน	6.29
ติดต่อธุรกิจ / ดูงาน	5.59
ประชุม / สัมมนา	2.10
เพิ่มพูนประสบการณ์ / ความรู้	6.99
ทำบุญ / ไหว้พระ	9.79
เรียนรู้วัฒนธรรม / ประเพณี	2.10
ศึกษารวมชาติ / ประวัติศาสตร์	11.19
ความสนุกสนาน / บันเทิง	6.29
รวม	100.00

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 24 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการท่องเที่ยว / พักผ่อน คิดเป็นร้อยละ 49.65 รองลงมา คือ เพื่อการศึกษารวมชาติ / ประวัติศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 11.19 และเพื่อทำบุญ / ไหว้พระ คิดเป็นร้อยละ 9.79

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 25 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสิ่งจูงใจที่มาท่องเที่ยวยังจังหวัด
ปราจีนบุรี

สิ่งจูงใจที่มาท่องเที่ยว	ร้อยละ
คำชักชวนจากเพื่อน /ญาติ / แฟน	27.48
ชอบบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ	32.82
ชื่อเสียงและรสชาติอาหาร	1.53
บริษัทนำเที่ยวน่าสนใจ	0
สื่อโฆษณาต่างๆ	4.58
ความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว	14.50
คมนาคมสะดวก / ระยะเวลาใกล้	16.03
อื่นๆ	3.05
รวม	100.00

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 25 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสิ่งจูงใจที่มา
ท่องเที่ยว เนื่องจากชอบบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 32.82 รองลงมาได้รับคำ
ชักชวนจากเพื่อน / ญาติ / แฟน คิดเป็นร้อยละ 27.48

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 26 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งข่าวสารข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัด
ปราจีนบุรี

แหล่งข้อมูลข่าวสาร	ร้อยละ
การแนะนำของคนรู้จัก	37.41
อินเทอร์เน็ต	27.89
โทรทัศน์	13.61
วิทยุ	0.68
วารสาร / นิตยสาร	6.12
หนังสือพิมพ์	2.72
บริษัทนำเที่ยว	2.04
หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว	1.36
เอกสารแนะนำแหล่งท่องเที่ยว	7.48
อื่นๆ	0.68
รวม	100.00

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 26 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ได้รับข่าวสาร
ข้อมูลการท่องเที่ยวจากการแนะนำของคนรู้จักมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.41 รองลงมาได้รับ
ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 27.89

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 27 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามลักษณะการเดินทางมาท่องเที่ยว

ลักษณะการเดินทาง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เดินทางคนเดียว	2	1.0
เดินทางกับกลุ่มเพื่อน	85	42.5
เดินทางกับคนรัก	11	5.5
เดินทางกับครอบครัว / ญาติ	81	40.5
เดินทางไปกับหน่วยงาน / องค์กร	6	3.0
เดินทางกับกลุ่มทัวร์	15	7.5
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 27 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวกับกลุ่มเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 42.5 รองลงมา เดินทางท่องเที่ยวกับครอบครัว / ญาติ คิดเป็นร้อยละ 40.5

ตารางที่ 28 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามช่วงเวลาการท่องเที่ยว

ช่วงการท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วันหยุดในช่วงเทศกาลต่างๆ	63	31.5
ช่วงวันหยุด วันเสาร์-วันอาทิตย์	117	58.5
ช่วงวันหยุด วันจันทร์-วันศุกร์	4	2.0
วันหยุดช่วงปิดภาคเรียน	16	8.0
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 28 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นิยมเดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันหยุด วันเสาร์-วันอาทิตย์ คิดเป็นร้อยละ 58.5 รองลงมาเป็นวันหยุดในช่วงเทศกาลต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 31.5

ตารางที่ 29 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง

จำนวนวันที่ใช้ในการท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1 วัน	83	41.5
2-3 วัน	107	53.5
4-6 วัน	10	5.0
7 วันขึ้นไป	0	0
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 29 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นิยมเดินทางท่องเที่ยวครั้งละ 2-3 วัน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.5 รองลงมา เป็นการท่องเที่ยวครั้งละ 1 วัน คิดเป็นร้อยละ 41.5

ตารางที่ 30 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามพาหนะที่ใช้เดินทางท่องเที่ยว

พาหนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รถยนต์ส่วนบุคคล	136	68.0
รถจักรยานยนต์	13	6.5
รถเช่า/ รถรับจ้าง	35	17.5
รถโดยสารประจำทาง	16	8.0
รถไฟ	0	0
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 30 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นิยมเดินทางท่องเที่ยวด้วยรถยนต์ส่วนบุคคล คิดเป็นร้อยละ 68.0 รองลงมาเป็นการเช่ารถ/รถรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 17.5

ตารางที่ 31 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง

ค่าใช้จ่าย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
100 - 400 บาท	27	13.5
401- 800 บาท	23	11.5
801 - 1,200 บาท	57	28.5
1,201- 2,000 บาท	50	25.0
2,001 บาทขึ้นไป	43	21.5
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 31 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งประมาณ 800 - 1,200 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.5 รองลงมามีค่าใช้จ่ายครั้งละประมาณ 1,201- 2,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.0 และมีค่าใช้จ่ายครั้งละ 2,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 21.5

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 32 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามความชอบในประเภทแหล่งท่องเที่ยว

ประเภทแหล่งท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ธรรมชาติ	152	76.0
ประวัติศาสตร์	17	8.5
ศิลปวัฒนธรรม/วิถีชีวิต	20	10.0
การกีฬาและบันเทิง	11	5.5
รวม	200	100.0

จากตารางที่ 32 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความชอบแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.0 รองลงมา คือ ศิลปวัฒนธรรม / วิถีชีวิต คิดเป็นร้อยละ 10.0 และประวัติศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 8.5

ตารางที่ 33 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามกิจกรรมท่องเที่ยวที่ชอบมากที่สุด 3 อันดับแรก

กิจกรรมท่องเที่ยว	ร้อยละ
อันดับที่ 1 กิจกรรมเที่ยวน้ำตก	37.74
อันดับที่ 2 กิจกรรมล่องแก่ง	35.85
อันดับที่ 3 กิจกรรมสำรวจโบราณวัตถุ / โบราณสถาน	26.42
รวม	100.00

จากตารางที่ 33 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ชอบกิจกรรมเที่ยวน้ำตกมากที่สุด เป็นอันดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 37.74 อันดับที่ 2 ชอบกิจกรรมล่องแก่ง คิดเป็นร้อยละ 35.85 และอันดับที่ 3 ชอบกิจกรรมสำรวจโบราณวัตถุ / โบราณสถาน คิดเป็นร้อยละ 26.42

ตารางที่ 34 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรีที่ ชอบมากที่สุด 3 อันดับแรก

แหล่งท่องเที่ยว	ร้อยละ
อันดับที่ 1 แก่งหินเพิง	48.39
อันดับที่ 2 น้ำตกตะคร้อ	30.65
อันดับที่ 3 อุทยานแห่งชาติทับลาน	20.97
รวม	100.00

จากตารางที่ 34 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ชื่นชอบ แก่งหินเพิง มากเป็นอันดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 48.39 อันดับที่ 2 คือ น้ำตกตะคร้อ คิดเป็น ร้อยละ 30.65 และอันดับที่ 3 คือ อุทยานแห่งชาติทับลาน คิดเป็นร้อยละ 20.97

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาศักยภาพการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี

การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวในการพัฒนา ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดปราจีนบุรี ด้วยการคิดเป็นร้อยละ ซึ่งผลการวิเคราะห์ แสดงดังตารางที่ 35 – 40

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 35 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับความต้องการในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านแหล่งท่องเที่ยว

ด้านแหล่งท่องเที่ยว	ความต้องการของนักท่องเที่ยว (ร้อยละ)				
	n = 200				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น	33.5	35.0	22.5	5.5	3.5
2. การสร้างสิ่งปลูกสร้างที่กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติของท้องถิ่น	18.5	47.5	24.0	7.0	3.0
3. การจัดแสดงวัฒนธรรม และประเพณีในท้องถิ่น	20.5	36.5	34.5	7.5	1.0
4. การดูแลความสะอาด และบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว	44.0	25.5	23.5	6.0	1.0
5. การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว	19.0	27.5	32.0	14.5	7.0
6. การออกมาตรการควบคุมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม	34.5	42.5	16.5	5.5	1.0
7. ความเหมาะสมของค่าธรรมเนียมเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว	25.0	31.5	28.5	9.0	6.0
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	27.86	35.14	25.93	7.86	3.21

จากตารางที่ 35 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการด้านแหล่งท่องเที่ยวในระดับมาก เช่นเดียวกับประเด็นการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น การสร้างสิ่งปลูกสร้างที่กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติของท้องถิ่น การจัดแสดงวัฒนธรรม และประเพณีในท้องถิ่น การออกมาตรการควบคุมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และความเหมาะสมของค่าธรรมเนียมเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว ส่วนประเด็นการดูแลความสะอาด และบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการมากที่สุด

ตารางที่ 36 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับความต้องการในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ด้านการคมนาคม เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	ความต้องการของนักท่องเที่ยว (ร้อยละ)				
	n = 200				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ความสะดวกสบายในการเข้าถึง แหล่งท่องเที่ยว	36.5	38.0	20.0	3.0	2.5
2. การให้บริการรถโดยสารประจำทาง ในการเข้าถึง	26.5	35.5	22.0	10.0	6.0
3. การบริการรถรับจ้างบริเวณ แหล่งท่องเที่ยว	24.5	32.0	26.0	13.5	4.0
4. ความชัดเจนของป้ายแสดง เส้นทาง การเข้าถึง	48.0	30.5	18.5	2.0	1.0
5. ความเพียงพอของป้ายแสดง เส้นทาง การเข้าถึง	43.5	35.5	14.5	5.5	1.0
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	35.80	34.30	20.20	6.80	2.90

จากตารางที่ 36 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการด้านการคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับประเด็นความชัดเจนของป้ายแสดงเส้นทาง การเข้าถึง และความเพียงพอของป้ายแสดงเส้นทาง การเข้าถึง ส่วนประเด็นความสะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการรถโดยสารประจำทางในการเข้าถึง และการบริการรถรับจ้างบริเวณแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการในระดับมาก

ตารางที่ 37 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับความต้องการในการพัฒนา ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ในแหล่งท่องเที่ยว	ความต้องการของนักท่องเที่ยว (ร้อยละ)				
	n = 200				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ห้องน้ำ					
1.1 จำนวนห้องน้ำมากขึ้น	38.5	31.0	20.5	6.0	4.0
1.2 ความสะอาดของห้องน้ำ	48.0	22.5	20.0	5.5	4.0
1.3 สิ่งอำนวยความสะดวก ในห้องน้ำ	43.5	24.5	20.0	6.0	6.0
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	43.33	26.00	20.17	5.83	4.67
2. ถังขยะ					
2.1 จำนวนถังขยะเพิ่มขึ้น	38.0	33.0	19.5	7.5	2.0
2.3 การจัดเก็บขยะ	38.0	33.0	19.5	7.5	2.0
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	38.00	33.00	19.50	7.50	2.00
3. ร้านอาหาร / เครื่องดื่ม					
3.1 จำนวนร้านอาหาร / เครื่องดื่ม	28.5	31.0	23.5	15.0	2.0
3.2 ความสะอาดของอาหาร / เครื่องดื่ม	48.0	25.5	18.0	7.5	1.0
3.3 ความเหมาะสมของราคา อาหาร / เครื่องดื่ม	41.5	30.5	19.5	6.5	2.0
3.4 ร้านจำหน่ายอาหารพื้นเมือง	39.5	30.0	19.5	9.0	2.0
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	39.38	29.25	20.13	9.50	1.75

ตารางที่ 37 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับความต้องการในการพัฒนา ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (ต่อ)

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ในแหล่งท่องเที่ยว	ความต้องการของนักท่องเที่ยว (ร้อยละ)				
	n = 200				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4. ที่พัก					
4.1 ที่พักสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่น (home stay)	38.0	32.5	23.5	5.0	1.0
4.2 ที่พักราคาถูก (guest house)	36.5	35.0	20.0	5.5	3.0
4.3 ความเพียงพอของที่พักริเวณแหล่ง ท่องเที่ยว	36.5	35.0	20.0	5.5	3.0
4.4 ความเหมาะสมของอัตราค่า บริการที่พัก	40.5	34.5	17.5	6.5	1.0
4.5 ความน่าสนใจ / มีเอกลักษณ์ ของที่พัก	41.0	28.5	22.5	6.0	2.0
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	38.50	33.10	20.70	5.70	2.00
5. ร้านอาหารของที่ระลึก					
5.1 จำนวนร้านอาหารของที่ระลึก	18.0	38.5	36.5	6.0	1.0
5.2 ความหลากหลายของของที่ระลึก	19.5	32.5	39.0	8.0	1.0
5.3 ความเหมาะสมของราคาของที่ระลึก	27.5	33.0	32.5	6.0	1.0
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	21.67	34.67	36.00	6.67	1.00
6. ด้านความปลอดภัย					
6.1 ด้านตรวจ ป้อมยาม	35.0	33.5	18.5	9.0	4.0
6.2 มาตรการรักษาความปลอดภัย ของแหล่งท่องเที่ยว	45.0	28.5	17.5	7.0	2.0
6.3 ป้ายเตือนภัยจุดอันตรายใน แหล่งท่องเที่ยว	50.5	26.0	15.5	5.0	3.0
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	43.50	29.33	17.17	7.00	3.00

ตารางที่ 37 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับความต้องการในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (ต่อ)

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ในแหล่งท่องเที่ยว	ความต้องการของนักท่องเที่ยว (ร้อยละ)				
	n = 200				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7. ความเพียงพอของบริเวณที่จอดรถ	40.0	24.5	28.5	4.0	3.0
8. ความชัดเจนของสัญญาณ โทรศัพท์เคลื่อนที่	40.5	27.0	18.5	10.0	4.0
9. ความพร้อมของระบบไฟฟ้า	37.5	24.5	28.5	6.5	3.0
10. ความพร้อมของระบบน้ำประปา	38.5	23.0	29.0	5.5	4.0
11. ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว	52.5	28.5	16.0	3.0	0
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	39.40	28.44	23.11	6.47	2.58

จากตารางที่ 37 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับประเด็นห้องน้ำ, ถังขยะ, ร้านอาหาร/เครื่องดื่ม, ที่พัก, ความปลอดภัย, ที่จอดรถ, สัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่, ระบบไฟฟ้า, ระบบประปา และศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว ส่วนประเด็นร้านขายของที่ระลึก นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการอยู่ในระดับมาก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 38 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับความต้องการในการพัฒนา ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการจัดโปรแกรมท่องเที่ยว

ด้านการจัดโปรแกรมท่องเที่ยว	ความต้องการของนักท่องเที่ยว (ร้อยละ)				
	n = 200				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. การจัดทำปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวภายในจังหวัดตลอดปี	34.0	41.5	20.5	4.0	0
2. การจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศเชื่อมโยงในจังหวัด	34.0	43.5	18.5	3.0	1.0
3. การจัดส่วนลดของโปรแกรมการท่องเที่ยว	31.5	40.5	23.0	4.0	1.0
4. การจัดรายการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ	45.5	34.0	16.5	4.0	0
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	36.25	39.88	19.63	3.75	0.50

จากตารางที่ 38 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการด้านการจัดโปรแกรมท่องเที่ยวในระดับมาก เช่นเดียวกับในประเด็นการจัดทำปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวภายในจังหวัดตลอดปี การจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศเชื่อมโยงในจังหวัด และการจัดส่วนลดของโปรแกรมการท่องเที่ยว ส่วนประเด็นการจัดรายการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการมากที่สุด

ศูนย์วิจัยท่องเที่ยว การ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 39 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับความต้องการในการพัฒนา
ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	ความต้องการของนักท่องเที่ยว (ร้อยละ)				
	n = 200				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. การจัดกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรม พื้นบ้าน	32.5	35.0	23.5	5.5	3.5
2. การจัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ	18.5	47.5	24.0	7.0	3.0
3. การจัดกิจกรรมด้านการให้ความรู้ ในแหล่งท่องเที่ยว	20.5	36.5	34.5	7.5	1.0
4. การเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวทุกคน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม	44.0	25.5	23.5	6.0	1.0
5. ความหลากหลายของกิจกรรมใน แหล่งท่องเที่ยว	19.0	27.5	32.0	14.5	7.0
6. ความน่าสนใจของกิจกรรมในแหล่ง ท่องเที่ยว	34.5	42.5	16.5	5.5	1.0
7. ความพร้อมของอุปกรณ์ในการทำ กิจกรรม	25.0	31.5	28.5	9.0	6.0
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	37.50	37.93	19.57	4.29	0.71

จากตารางที่ 39 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความ
ต้องการในด้านการกิจกรรมการท่องเที่ยวในระดับมาก เช่นเดียวกับในประเด็นการจัดกิจกรรมสืบสาน
วัฒนธรรมพื้นบ้าน การจัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดกิจกรรมด้านการให้
ความรู้ในแหล่งท่องเที่ยว ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ความน่าสนใจของ
กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว และความพร้อมของอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม ส่วนประเด็นการเปิด

โอกาสให้นักท่องเที่ยวทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการมากที่สุด

ตารางที่ 40 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับความต้องการในการพัฒนา ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการบริการเสริม

ด้านการบริการเสริม	ความต้องการของนักท่องเที่ยว (ร้อยละ)				
	n = 200				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. อาคารปฐมพยาบาลตามแหล่งท่องเที่ยว	45	28.5	17.5	7.0	2.0
2. การจัดทำป้ายนิทรรศการแนะนำแหล่งท่องเที่ยว	40.5	32.5	21.5	4.5	1.0
3. การจัดเจ้าหน้าที่ / วิทยากรในการบริการข้อมูล	36.0	30.5	27.5	4.0	2.0
4. การทำป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว	40.5	29.0	24.5	5.0	1.0
5. แผ่นพับแสดงแต่ละจุดในแหล่งท่องเที่ยว	35.0	39.5	20.5	4.0	1.0
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	39.40	32.00	22.30	4.90	1.40

จากตารางที่ 40 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการในด้านการบริการเสริม ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับในประเด็นอาคารปฐมพยาบาลตามแหล่งท่องเที่ยว การจัดทำป้ายนิทรรศการแนะนำแหล่งท่องเที่ยว การจัดเจ้าหน้าที่ / วิทยากรในการบริการข้อมูล และการทำป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว ส่วนประเด็นแผ่นพับแสดงแต่ละจุดในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการระดับมาก

3. ข้อเสนอแนะของประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม

3.1 ข้อเสนอแนะของประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี ของประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended questions) ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยจำแนกตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรายชื่อ เพื่อนำมากำหนดเป็นความถี่ (Frequency) ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 41

ตารางที่ 41 ข้อเสนอแนะของประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามองค์ประกอบด้านพื้นที่

ด้านพื้นที่	จำนวน (คน)
1. ควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แหล่งวัตถุโบราณ ให้นำสนใจมากยิ่งขึ้น	4
2. ควรมีการพัฒนาทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ อย่างจริงจัง	2
3. ปรับปรุงภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยวให้สวยงาม และดึงดูดใจนักท่องเที่ยวมากขึ้น	6
4. มีพื้นที่อีกหลายแห่งในจังหวัดปราจีนบุรี ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้	1
รวม	13

ตารางที่ 42 ข้อเสนอแนะของประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามองค์ประกอบด้านการจัดการ

ด้านการจัดการ	จำนวน (คน)
1. ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงควรเข้ามาพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง	5
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุน และช่วยเหลือในพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง	3
3. ควรมีการออกมาตรการในการดูแลรักษาความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยวอย่างจริงจัง	2
4. ควรทำการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่างๆ ให้มากขึ้น	4
5. ควรมีการโปรโมทการท่องเที่ยวของจังหวัด และมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่ไปด้วย	1
6. มีการประชาสัมพันธ์แนะนำการท่องเที่ยวในแต่ละเดือน และจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในแต่ละเดือน	2
7. การท่องเที่ยวของจังหวัด ควรเข้ามาดูแลอย่างจริงจัง และเอาระบบสาธารณูปโภคต่างๆ เข้ามาให้ครบวงจร	3
รวม	20

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 43 ข้อเสนอแนะของประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามองค์ประกอบด้านกิจกรรม และกระบวนการส่งเสริมจากภาครัฐ

ด้านกิจกรรม และกระบวนการส่งเสริมจากภาครัฐ	จำนวน (คน)
1. จัดกิจกรรมที่เป็นการปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนในท้องถิ่นช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	4
2. จัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่คนในท้องถิ่น	3
3. จัดกิจกรรมพื้บ้าน และการแสดงวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นแต่ละอำเภอ	2
4. หน่วยงานที่เป็นผู้นำพัฒนาชุมชน ควรจัดกิจกรรมอบรมการผลิต OTOP ในแต่ละชุมชน	3
รวม	12

ตารางที่ 44 ข้อเสนอแนะของประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	จำนวน (คน)
1. มีการทำความเข้าใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างชุมชน และหน่วยงานของท้องถิ่น	6
2. มีการจัดสรรผลประโยชน์ทางการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม	3
3. มีการจัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	2
รวม	11

3.2 ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี ของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended questions) ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยจำแนกตามองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวเป็นรายชื่อ เพื่อนำมากำหนดเป็นความถี่ (Frequency) ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 45

ตารางที่ 45 ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามองค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยว

ด้านแหล่งท่องเที่ยว	จำนวน (คน)
1. มีการป้องกันการทำลายสิ่งแวดล้อมจากนักท่องเที่ยว	6
2. ควรอนุรักษ์วัตถุโบราณสถานให้มากขึ้น เช่น มีการกันเขต หรือป้ายบอก	2
3. ควรพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพื้นบ้าน และเชิงธรรมชาติ	3
4. มีการรักษาระบบนิเวศของท้องถิ่นนั้น ไม่ให้ถูกทำลาย	2
5. มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้กลมกลืนกับแหล่งท่องเที่ยว เพื่อรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว	5
6. ควรเพิ่มสถานที่ท่องเที่ยวให้มากกว่าเดิม และปรับปรุงของเดิมให้ดีขึ้นเหมือนเดิม	4
7. ไม่ควรปลูกสร้างสิ่งใดๆ ที่ไม่สำคัญเข้าไปในสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ	3
รวม	25

ตารางที่ 46 ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามองค์ประกอบด้านการคมนาคมเข้าถึง

ด้านการคมนาคมเข้าถึง	จำนวน (คน)
1. ควรเพิ่มป้ายบอกทางในจุดที่เหมาะสม และชัดเจนมากขึ้น	8
2. ควรปรับปรุงเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	4
3. ควรมีการบริการรถรับจ้างบริเวณแหล่งท่องเที่ยว	6
รวม	18

ตารางที่ 47 ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามองค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	จำนวน (คน)
1. ไม่ควรพัฒนาทางวัตถุ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวจนความเป็นดั้งเดิมสูญสิ้นไป	2
2. ควรมีการจัดที่พักแบบโฮมสเตย์เพิ่มขึ้น	4
3. มีการดูแลรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น เช่น บริเวณน้ำตก	5
4. ควรเพิ่มเติมระบบการจัดการของเจ้าหน้าที่ให้ดูแลความเหมาะสมของนักท่องเที่ยวให้เป็นระเบียบเรียบร้อย	3
รวม	14

ตารางที่ 48 ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามองค์ประกอบด้านการจัดโปรแกรมท่องเที่ยว

ด้านการจัดโปรแกรมท่องเที่ยว	จำนวน (คน)
1. มีการจัดทำโปรโมชั่น เพื่อเชิญชวนนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น	3
2. มีการสร้างจุดขายที่เป็นเอกลักษณ์	2
3. เพิ่มการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้มากกว่าเดิม เพื่อให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวในจังหวัดอื่นๆ มากขึ้น	5
4. มีการตัดป้ายโฆษณาให้มากขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว	3
รวม	13

ตารางที่ 49 ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามองค์ประกอบด้านกิจกรรมท่องเที่ยว

ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว	จำนวน (คน)
1. มีการจัดกิจกรรมผจญภัย เช่น ไต่เขา ไรยตัว เพื่อเป็นการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว	4
2. นำเสนอกิจกรรมเด่นๆ ในปราจีนบุรี เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาค้างคืนในจังหวัดมากขึ้น เป็นการเพิ่มการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว	2
รวม	6

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดปราจีนบุรี โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประกอบด้วยแบบสอบถามประชาชนในท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ และแบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจังหวัดปราจีนบุรี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย ประชาชนในท้องถิ่นจำนวน 200 คน นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่จำนวน 200 คน และเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านการท่องเที่ยว จำนวน 4 คน โดยผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล แปลความหมาย และสรุปผลการวิจัยที่ได้ โดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว ระดับความต้องการของประชาชนและนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดปราจีนบุรี

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี ผู้วิจัยขอสรุปผลตามลำดับดังนี้

ประชาชนในท้องถิ่นพื้นที่วิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 52.5 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 47.5 มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.5 รองลงมาคืออายุระหว่าง 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.5 และช่วงอายุ 20 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.5 ตามลำดับ มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 26.0 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 21.5 และระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 20.0 ตามลำดับ ประกอบอาชีพค้าขาย/ธุรกิจ

ส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 32.5 รองลงมาประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 21.5 โดยมากมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 5,000 - 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 36.5 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.5

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นเวลามากกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.5 รองลงมาอาศัยอยู่เป็นเวลา 11 - 15 ปี และ 1 - 5 ปี มีสัดส่วนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 14.5 ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 51.5 โดยส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการประกอบธุรกิจทางการท่องเที่ยวในฐานะลูกจ้าง คิดเป็นร้อยละ 27.0 และมีส่วนร่วมในฐานะเป็นเจ้าของ คิดเป็นร้อยละ 24.5 และไม่มีส่วนร่วมในธุรกิจทางการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 48.5 ซึ่งโดยมากประกอบธุรกิจผลิตและขายสินค้าที่ระลึก คิดเป็นร้อยละ 33.01 รองลงมาประกอบธุรกิจบริการอาหารและเครื่องดื่ม คิดเป็นร้อยละ 31.07 ส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจที่อุทยานแห่งชาติทับลาน คิดเป็นร้อยละ 26.21 รองลงมาประกอบธุรกิจที่ น้ำตกร้อ คิดเป็นร้อยละ 21.36 ส่วนใหญ่มีรูปแบบค่าใช้จ่ายในพื้นที่เป็นแบบไม่เสียค่าเช่า คิดเป็นร้อยละ 65.05 และเป็นแบบเสียค่าเช่า คิดเป็นร้อยละ 21.36 ผู้ที่เสียค่าเช่าส่วนใหญ่คิดว่าค่าเช่าพื้นที่ประกอบธุรกิจทางการท่องเที่ยวมีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 81.82 และคิดว่าแพงเกินไป และถูกมาก มีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 9.09 ส่วนประชาชนในท้องถิ่นที่ไม่ได้ประกอบธุรกิจทางการท่องเที่ยว เพราะ ประกอบอาชีพอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง คิดเป็นร้อยละ 48.45 รองลงมาไม่มีเวลา คิดเป็นร้อยละ 37.11 โดยผู้ที่ไม่ได้ประกอบธุรกิจทางการท่องเที่ยวมีความสนใจต้องการเข้าร่วมในการประกอบธุรกิจด้านบริการอาหารและเครื่องดื่ม คิดเป็นร้อยละ 25.71 รองลงมา เป็นการผลิตและขายสินค้าที่ระลึก คิดเป็นร้อยละ 19.05

3. ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ด้านพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการในด้านพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในระดับมาก เช่นเดียวกับในประเด็นการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น การดูแลความสะอาด และบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว การสร้างสิ่งปลูกสร้างที่กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติของท้องถิ่น ส่วนในประเด็นการปรับปรุงถนนทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว การจัดแสดงวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความต้องการมากที่สุด

ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการในด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในระดับมาก เช่นเดียวกับในด้านความปลอดภัยในการท่องเที่ยว โดยแบ่งเป็นประเด็นอาคารปฐมพยาบาลตามแหล่งท่องเที่ยว และไฟส่องทาง ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการมาก ส่วนประเด็นด้านตรวจ ป้อมยาม ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามมีความต้องการมากที่สุด ส่วนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับมาก เช่นเดียวกับในประเด็นการจัดสร้างที่พักสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่น (home stay) การจัดสร้างที่พักราคาถูก (guest house) บริการโดยคนในชุมชน การจัดร้านจำหน่ายอาหารพื้นเมือง การจัดร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก (OTOP) ระบบไฟฟ้า ระบบน้ำประปา โทรศัพท์สาธารณะ ความชัดเจนของสัญญาณโทรศัพท์ การจัดศูนย์บริการนักท่องเที่ยว จัดทำเอกสารแนะนำแหล่งท่องเที่ยว การบริการรถรับจ้างบริเวณแหล่งท่องเที่ยว การควบคุมนักท่องเที่ยว ส่วนในประเด็นจำนวนถังขยะ การจัดเก็บขยะ และระบบกำจัดที่ดี และความชัดเจนของป้ายแสดงเส้นทางสู่แหล่งท่องเที่ยว และการบริการรถโดยสารประจำทางในการเข้าถึง ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับมากที่สุด

ด้านกิจกรรมและกระบวนการส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชน ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการในด้านกิจกรรมและกระบวนการส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชนในระดับมาก เช่นเดียวกับในประเด็นการจัดกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรมพื้นบ้าน การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศเชื่อมโยงในจังหวัด การจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว การจัดทำปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวภายในจังหวัดตลอดปี การจัดอบรมเพื่อเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น แก่ประชาชนและเยาวชนในท้องถิ่น การจัดอบรมพัฒนาฝีมือแรงงานผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น (OTOP) และการรวมกลุ่มสหกรณ์การท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวสำหรับชุมชน ส่วนประเด็นการจัดกิจกรรมฟื้นฟูอาหารพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดอบรมการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับมากที่สุด

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับในประเด็นการมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เพื่อเป็นที่สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมจัดทำแผนนโยบายที่เป็นการควบคุมผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบที่เกิดจากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่วนในประเด็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การมีส่วนร่วมในการ

ประชุมแผนและนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การมีส่วนร่วมจัดทำแผนนโยบายที่เป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจและกระตุ้นการท่องเที่ยว ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับมาก

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่วิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 41.5 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 58.5 มีอายุระหว่าง 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.0 รองลงมาอายุต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.0 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 42.5 รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. คิดเป็นร้อยละ 24.0 ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 30.5 รองลงมาเป็น นักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 29.0 มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.5 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือน 5,001 - 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.0 และต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 21.5

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม

นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดปราจีนบุรีเป็นครั้งแรกในรอบ 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 68.5 และเดินทางมาท่องเที่ยวมากกว่า 1 ครั้ง ในรอบ 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.5 ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ เพื่อการท่องเที่ยว / พักผ่อน คิดเป็นร้อยละ 49.65 รองลงมา คือ เพื่อการศึกษาธรรมชาติ / ประวัติศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 11.19 และเพื่อทำบุญ / ไหว้พระ คิดเป็นร้อยละ 9.79 มีสิ่งจูงใจที่มาท่องเที่ยว เนื่องจากชอบบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 32.82 รองลงมาได้รับคำชักชวนจากเพื่อน /ญาติ / แฟน คิดเป็นร้อยละ 27.48 มีการได้รับข่าวสารข้อมูลการท่องเที่ยวจากการแนะนำของคนรู้จักมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37.41 รองลงมาได้รับข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 27.89 ส่วนมากเดินทางท่องเที่ยวกับกลุ่มเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 42.5 รองลงมา เดินทางท่องเที่ยวกับครอบครัว / ญาติ คิดเป็นร้อยละ 40.5 โดยนิยมเดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันหยุด วันเสาร์-วันอาทิตย์ คิดเป็นร้อยละ 58.5 และวันหยุดในช่วงเทศกาลต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 31.5 นิยมเดินทางท่องเที่ยวครั้งละ 2-3 วัน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.5 รองลงมาเป็นการท่องเที่ยวครั้งละ 1 วัน คิดเป็นร้อยละ 41.5 โดยนิยมเดินทางท่องเที่ยวด้วยรถยนต์ส่วนบุคคลมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.0 รองลงมาเป็นการเช่ารถ/รถรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 17.5 ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายแต่ละครั้งประมาณ 800 - 1,200 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.5 รองลงมา มีค่าใช้จ่ายครั้งละประมาณ 1,201- 2,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.0 และมีค่าใช้จ่ายครั้งละ 2,001 บาทขึ้นไป

คิดเป็นร้อยละ 21.5 นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามชื่นชอบแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.0 รองลงมา คือ ศิลปวัฒนธรรม / วิถีชีวิต คิดเป็นร้อยละ 10.0 และ ประวัติศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 8.5 กิจกรรมที่ชื่นชอบมากที่สุด เป็นอันดับที่ 1 คือ กิจกรรมเขื่อน้ำตก คิดเป็นร้อยละ 37.74 อันดับที่ 2 คือ กิจกรรมล่องแก่ง คิดเป็นร้อยละ 35.85 และอันดับที่ 3 คือ กิจกรรมสำรวจโบราณวัตถุ / โบราณสถาน คิดเป็นร้อยละ 26.42 โดยแก่งหินเพิงเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบมากเป็นอันดับที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 48.39 อันดับที่ 2 คือ น้ำตกตะคร้อ คิดเป็นร้อยละ 30.65 และอันดับที่ 3 คือ อุทยานแห่งชาติทับลาน คิดเป็นร้อยละ 20.97

3. ผลการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถามในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ด้านแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการด้านแหล่งท่องเที่ยวในระดับมาก เช่นเดียวกับประเด็นการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น การสร้างสิ่งปลูกสร้างที่กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติของท้องถิ่น การจัดแสดงวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น การออกมาตรการควบคุมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และ ความเหมาะสมของค่าธรรมเนียมเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว ส่วนประเด็นการดูแลความสะอาด และบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการมากที่สุด

ด้านการคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการด้านการคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับประเด็นความชัดเจนของป้ายแสดงเส้นทาง การเข้าถึง และความเพียงพอของป้ายแสดงเส้นทาง การเข้าถึง ส่วนประเด็นความสะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการรถโดยสารประจำทางในการเข้าถึง และการบริการรถรับจ้างบริเวณแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการในระดับมาก

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับประเด็นห้องน้ำ, ถังขยะ, ร้านอาหาร/เครื่องดื่ม, ที่พัก, ความปลอดภัย, ที่จอดรถ, สัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่, ระบบไฟฟ้า, ระบบประปา และศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว ส่วนประเด็นร้านขายของที่ระลึก นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการอยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดโปรแกรมท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการด้านการจัดโปรแกรมท่องเที่ยวในระดับมาก เช่นเดียวกับในประเด็นการจัดทำปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวภายในจังหวัดตลอดปี การจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศเชื่อมโยงในจังหวัด และการจัดส่วนลดของโปรแกรมการท่องเที่ยว ส่วนประเด็นการจัดรายการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการมากที่สุด

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในระดับมาก เช่นเดียวกับในประเด็นการจัดกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรมพื้นบ้าน การจัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดกิจกรรมด้านการศึกษาความรู้ในแหล่งท่องเที่ยว ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ความน่าสนใจของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว และความพร้อมของอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม ส่วนประเด็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการมากที่สุด

ด้านการบริการเสริม นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการในด้านการบริการเสริม ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับในประเด็นอาคารปฐมพยาบาลตามแหล่งท่องเที่ยว การจัดทำป้ายนิทรรศการแนะนำแหล่งท่องเที่ยว การจัดเจ้าหน้าที่ / วิทยากรในการบริการข้อมูล และการทำป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว ส่วนประเด็นแผ่นพับแสดงแต่ละจุดในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการระดับมาก

สรุปผลการสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปแยกเป็นข้อต่างๆ ได้ดังนี้

1) ความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาพรวมของจังหวัดปราจีนบุรี

1. จังหวัดปราจีนบุรี มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญ คือ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และอุทยานแห่งชาติทับลาน ซึ่งจังหวัดได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ ในการส่งเสริมปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อกำหนดโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และกิจกรรมที่น่าสนใจหลายอย่าง เช่น กิจกรรมจักรยานเสือภูเขา ล่องแก่ง เดินป่า

2. นักท่องเที่ยวส่วนมาก มักจะมาท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนเฉพาะฤดูของการท่องเที่ยวเท่านั้น หรือในช่วงที่นักท่องเที่ยวจะไปยังแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกับจังหวัดปราจีนบุรีก็อาจจะผ่านมาแล้วแวะหรือพักรถบ้าง เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ได้รับการพัฒนา และส่งเสริมอย่างจริงจัง

3. ศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีน ยังสู้จังหวัดอื่นๆ ไม่ได้ เช่น ในเรื่องสภาพอากาศ จังหวัดปราจีนบุรี มีสภาพอากาศที่ไม่เย็นสบายเหมือนทางฝั่งนครราชสีมา ทั้งๆ ที่เขาใหญ่ก็ครอบคลุมทั้งจังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดนครราชสีมา ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ค่อยนิยมมาท่องเที่ยวจังหวัดปราจีนบุรี อาจเนื่องมาจากสภาพพื้นที่ของเขาใหญ่ที่อยู่ฝั่งจังหวัดปราจีนบุรี เป็นภูเขาเตี้ยกว่าทางฝั่งนครราชสีมา ทิวทัศน์และบรรยากาศจึงไม่ดีเท่าที่จังหวัดนครราชสีมา

4. ในเรื่องการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดยังไม่ดีพอ ทั้งๆ ที่จังหวัดปราจีนบุรีก็มีน้ำตกที่สวยงามหลายแห่ง และสามารถเที่ยวได้ตลอดทั้งปี แต่ก็ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวโดยทั่วไปมากนัก

2) ความคิดเห็นต่อกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปราจีนบุรี

1. การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดจะมีการกำหนดไว้ในแต่ละเดือน เป็นปฏิทินกิจกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัด ซึ่งมีมากมายหลายกิจกรรม แต่ยังไม่ค่อยเป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวโดยทั่วไปมากนัก

2. การจัดกิจกรรมมีการดำเนินการโดยหน่วยงานเฉพาะ ยังไม่เป็นภาพรวมของจังหวัด ขาดการบูรณาการแผนงานโครงการ และกิจกรรมระหว่างหน่วยงาน

3. ขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ชัดเจน ทำให้ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวโดยทั่วไปมากนัก

4. การจัดกิจกรรมทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมให้ดีกว่านี้ โดยการให้ทุกภาคส่วน รวมถึงประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมอย่างจริงจังเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดให้ดีขึ้น

5. ควรมีการจัดกิจกรรมเชิงอนุรักษ์เพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้แก่นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น

3) ความคิดเห็นต่อนโยบายและแผนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดปราจีนบุรี

1. มีประเด็นยุทธศาสตร์ การส่งเสริมปัจจัยที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติเขาอีโต้ โครงการพัฒนาอุทยานแห่งชาติทับลาน โครงการเส้นทางจักรยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2. หน่วยงานของรัฐมีงบจำกัด จึงต้องมีการพัฒนาเฉพาะส่วน ส่วนมากทางจังหวัดเน้นไปที่การประชาสัมพันธ์ แต่อาจยังไม่เพียงพอ ต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและที่มีอำนาจลงมาช่วยเหลือ ในด้านการประชาสัมพันธ์มากขึ้น

3. ในร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดปราจีนบุรี (พ.ศ. 2555 – 2556) มีการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้เป็นประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ในการส่งเสริมปัจจัยที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีกลยุทธ์ เพื่อพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การส่งเสริมการตลาด / การประชาสัมพันธ์ การพัฒนาเส้นทางและเครือข่ายคมนาคมสู่แหล่งท่องเที่ยว / การค้า / การลงทุน พัฒนาระบบ ICT เพื่อการท่องเที่ยว พัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว แสดงว่าทางจังหวัดให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากขึ้น

4. ในการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นกับกรมอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เช่น แก่งหินเพิง น้ำตกตะคร้อ และน้ำตกสลับไต่ ส่วนมากทางเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยวต้องมีการทำเรื่องขอขบกับทางอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งต้องรอการอนุมัติขบในการพัฒนาด้วย ทำให้เป็นปัญหาในการพัฒนาการท่องเที่ยว และทางจังหวัดจะพัฒนาเฉพาะเส้นทางที่เข้าออกแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น ในด้านสิ่งปลูกสร้างจะไม่เน้นในการพัฒนา เนื่องจากต้องการคงความเป็นสภาพธรรมชาติไว้

5. ในการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นกับกรมศิลปากร เช่น แหล่งโบราณสถานศรีมโหสถ ตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร และต้นโพธิ์ศรีมหาโพธิ์ นั้น จะต้องขออนุญาตกับทางกรมศิลปากรก่อน ซึ่งทางกรมศิลปากรจะมีความต้องการให้คงความเป็นดั้งเดิมของพื้นที่ไว้ ทำให้ในการพัฒนาทัศนียภาพ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นไปได้ยาก

4) ความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน นักท่องเที่ยว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีส่วนร่วมในลักษณะของคณะกรรมการ/คณะทำงาน ซึ่งการดำเนินการไม่เกิดจากแผนชุมชนหรือความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

2. ประชาชนในท้องถิ่นยังไม่ค่อยมีความเข้าใจในการมีส่วนร่วม ว่ามีประโยชน์อย่างไรบ้าง ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยว
3. นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวโดยมากจะไปที่อื่นต่อ ทำให้ไม่ได้ใส่ใจกับการมีส่วนร่วมมากนัก และเมื่อนักท่องเที่ยวน้อย ร้านอาหารและที่พักบริเวณแหล่งท่องเที่ยวจึงไม่ค่อยมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวจึงยังไม่ดีเท่าที่ควร
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก็มีความคิดที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวในหลายๆ ด้าน แต่ก็ยังไม่มีการพัฒนาที่จริงจัง

5) ความคิดเห็นในผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ทั้งด้านบวกและด้านลบในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของจังหวัดปราจีนบุรี

1. มีผลกระทบด้านบวก เพราะเป็นการพัฒนาที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ชุมชน สร้างรายได้ให้กับชุมชน และประชาชนในจังหวัด
2. มีผลกระทบด้านบวก ทำให้คนในท้องถิ่น เกิดความภูมิใจ สังคมน่าอยู่มากขึ้น ภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวดีขึ้น
3. มีผลกระทบด้านบวก เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามา มีการใช้จ่าย ทำให้ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร และสินค้าต่างๆ ทำให้เศรษฐกิจของจังหวัดดีขึ้น
4. ผลกระทบด้านลบ ประชาชนในท้องถิ่น ไม่ให้ความร่วมมือในการดูแลรักษา ทำให้ในหลายจุดของแหล่งท่องเที่ยวมีขยะมากขึ้น เป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมทางหนึ่ง
5. ผลกระทบด้านลบ เมื่อนักท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้สาธารณูปโภคไม่เพียงพอ เช่น น้ำที่พัก ร้านอาหาร และธรรมชาติดั้งเดิมอาจสูญหายไป
6. ผลกระทบด้านลบ นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว ทำให้เกิดขยะในแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากความไม่มีวินัยและขาดจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวบางคน

6) ความคิดเห็นด้านปัญหาหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดปราจีนบุรี

1. ขาดการบูรณาการแผนงานและโครงการโดยภาพรวม และขาดการกำหนดแผนการพัฒนาที่สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว
2. ภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัด มีการตั้งยุทธศาสตร์ของจังหวัดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเป็นอันดับ 1 แต่จังหวัดยังไม่สามารถทำแผนมาตอบรับยุทธศาสตร์ได้อย่างชัดเจน และขาดการประเมินผลด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว

3. ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดอย่างจริงจัง และการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่ชัดเจนในระยะยาว
4. ขาดความต่อเนื่องในการประชาสัมพันธ์และการจัดกิจกรรมอย่างจริงจังเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยว ทำให้ในปัจจุบันการท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีนบุรี ยังไม่เป็นที่รู้จักเท่าที่ควร
5. ประชาชนในท้องถิ่น โดยมากก็ไม่ค่อยให้ความร่วมมือเท่าที่ควร เนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นไม่เข้าใจ และไม่ได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
6. แหล่งท่องเที่ยวอยู่ไกลจากชุมชนมาก ทำให้การสร้างจิตสำนึกกับประชาชนในท้องถิ่น ในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว เป็นไปได้ยาก
7. พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นกับกรมอุทยานแห่งชาติ และกรมศิลปากร ต้องมีการขออนุญาตกับทางหน่วยงานนั้นๆ ก่อนจึงจะสามารถพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวได้ ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้า และในบางโครงการก็ไม่ได้รับการอนุมัติ เนื่องจากการขาดงบประมาณ หรือการเกิดปัญหาภายในหน่วยงาน

7. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี

1. กำหนดแผนยุทธศาสตร์โดยภาคีที่เกี่ยวข้องร่วมกำหนด เพื่อให้เกิดการบูรณาการในการมีส่วนร่วม และการมองภาพรวม เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
2. ต้องมีการพัฒนาประชาชนในท้องถิ่นให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง โดยการสนับสนุนและช่วยเหลือจากหน่วยงานของท้องถิ่นให้ประชาชนได้มีอาชีพ และรายได้ จากการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว เพื่อรวมกลุ่มกันร่วมผลักดันในการพัฒนา โดยการนำเสนอเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นออกมา เช่น OTOP เพื่อสร้างเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ เกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้องตามวิถีชีวิตดั้งเดิม ซึ่งต้องมีการเสนอออกมาเป็นรูปแบบอย่างจริงจัง และทำอย่างต่อเนื่อง
3. ทางด้านภาครัฐก็ต้องช่วยสนับสนุน ส่งเสริมในการพัฒนา และร่วมกันผลักดันอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง มีการปรับปรุงและพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น ทางด้านภูมิทัศน์ก็ควรพัฒนาให้ดีขึ้น โดยที่ไม่ทิ้งความเป็นดั้งเดิม และทางด้านกิจกรรมก็ควรที่จะส่งเสริมสนับสนุนสร้างกิจกรรมที่เป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในจังหวัดให้มากขึ้น
4. ต้องมีการกำหนดนโยบายที่คนในท้องถิ่น หรือในองค์กรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว โดยมีการเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวของจังหวัด ซึ่งการท่องเที่ยวจังหวัดจะสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ และความต่อเนื่องของการพัฒนา

5. ต้องพัฒนาในเรื่องของการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและการจัดกิจกรรมทางสื่อต่างๆ และมีการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยการแนะนำแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ของจังหวัด แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้จังหวัดปราจีนบุรีเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปมากขึ้น

6. ควรทำจุดท่องเที่ยวเชื่อมโยงกันในหลายจังหวัด เช่น สระแก้ว นครราชสีมา ปราจีนบุรี นครนายก โดยทำเป็นจุดเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ หรือการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เลือกเที่ยวได้ตามความสนใจ และเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วย

7. มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในจังหวัดอยู่เสมอ รวมถึงการสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ มาแนะนำแก่นักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และควรมีการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจมากขึ้น

8. มีการจัดเป็นโปรแกรมการท่องเที่ยว หรือส่วนลดต่างๆ ในการท่องเที่ยว เช่น ส่วนลดในร้านอาหาร ที่พัก ร้านขายของที่ระลึก รวมถึงกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรีเพิ่มขึ้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ในหัวข้อต่างๆ ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นประชาชนในท้องถิ่น

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อยู่ในวัยกลางคนมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท มีโอกาสศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. ครอบครัวยากจน อาชีพค้าขาย และมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ดังนั้น จึงควรพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมกับวิถีชีวิต และสามารถสร้างเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น ที่ต้องการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้มากที่สุด ซึ่งจะทำให้เกิดความรักและห่วงใยในทรัพยากรท้องถิ่น เกิดการดูแลรักษาทรัพยากรเหล่านี้ไปจนถึงรุ่นลูกหลานต่อไป

2. ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นเวลามากกว่า 30 ปี ทำให้เกิดความรู้สึกรักและห่วงใยในทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นเป็นอย่างมาก จึงมีความต้องการที่อยากจะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนต่อไป ซึ่ง

สอดคล้องกับ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2539) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวที่ครอบคลุมถึงเนื้อหาสาระด้านการศึกษา การเข้าใจธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และมีการจัดการเพื่อรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ คำว่า ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมครอบคลุมถึง ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นด้วย ส่วนคำว่ารักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน หมายถึง การปรับ ผลประโยชน์ต่างๆ กลับสู่ชุมชนท้องถิ่น และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยประชาชนส่วนใหญ่ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวจะให้บริการผลิตและขายสินค้าที่ระลึก ซึ่งโดยมากจะ ประกอบกิจการที่อุทยานแห่งชาติทับลาน เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีจุดพักรถ และมี เส้นทางที่สามารถไปยังแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอื่นๆ อยู่หลายเส้นทางในบริเวณนี้

3. ด้านความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ด้านแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการ ในด้านพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในระดับมาก เช่นเดียวกับในประเด็นการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของ แหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น การดูแลความสะอาด และบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว การสร้างสิ่งปลูก สร้างที่กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติของท้องถิ่น ส่วนในประเด็นการปรับปรุงถนนทางเข้าแหล่ง ท่องเที่ยว การจัดแสดงวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับความต้องการมากที่สุด โดยในการปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น ก็ต้องมี ความกลมกลืนกับสภาพธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ ด้วย โดยที่ต้องคงความเป็นเอกลักษณ์ ของแหล่งท่องเที่ยวไม่ให้สูญสิ้นไปด้วย และสิ่งสำคัญที่จะลืมไม่ได้ คือ ภาพลักษณ์ของแหล่ง ท่องเที่ยว ในการดูแลความสะอาด และบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ ก็จะทำให้นักท่องเที่ยว เกิดความประทับใจและอยากกลับมาเที่ยวอีกครั้ง รวมถึงการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่แสดงถึง วัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่นก็สามารถเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อีกทางหนึ่งด้วย สอดคล้องกับ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) กล่าวว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่ มีการจัดการที่เหมาะสม และปรับให้เกิดความสมดุล กับรูปแบบและกิจกรรมเดิมที่มีอยู่

ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มี ความต้องการในด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในระดับมาก เช่นเดียวกับในด้านความปลอดภัย ในการท่องเที่ยว โดยแบ่งเป็นประเด็นอาคารปรุุมพยาบาลตามแหล่งท่องเที่ยว และไฟส่องทาง ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการมาก โดยประเด็นด้านตรวจ ป้อมยาม ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามมีความต้องการมากที่สุด เนื่องจาก บางแหล่งท่องเที่ยวไม่มี เจ้าหน้าที่คอยตรวจตราให้ความปลอดภัยแก่ประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความ ต้องการของแอบราฮัม มาสโลว์ (Abraham H. Maslow อ้างถึงใน นภัสสร วรนิธิปรีชา, 2541)

กล่าวว่า เมื่อสิ่งที่เป็นความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการความปลอดภัยจะเกิดขึ้นตามมา เช่น ความต้องการความปลอดภัยในการเป็นอยู่ เป็นต้น ส่วนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับมาก สอดคล้องกับ ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2544) กล่าวว่า ความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่น โดยเฉพาะเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก และสาธารณูปโภคต่างๆ จะเป็นสิ่งจูงใจให้นักลงทุนสนใจมาลงทุนทางธุรกิจมากขึ้น ทั้งประชาชน และนักลงทุนต่างก็พยายามให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวมากขึ้น เพื่อผลทางด้านรายได้ และรายได้จากการท่องเที่ยวก็สามารถกระจายไปสู่ผู้ประกอบการอาชีพในธุรกิจย่อยในลักษณะทวีคูณอันก่อให้เกิดรายได้และนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ ส่วนในประเด็นจำนวนถึงขยะ การจัดเก็บขยะ และระบบกำจัดที่ดี และความชัดเจนของป้ายแสดงเส้นทางสู่แหล่งท่องเที่ยว และการบริการรถโดยสารประจำทางในการเข้าถึงประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับมากที่สุด เนื่องจากส่วนจำนวนถึงขยะและระบบการจัดการขยะ ในบางแหล่งท่องเที่ยวยังมีการจัดการที่ไม่เหมาะสมอยู่ จึงควรมีการพัฒนา เพื่อเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในการท่องเที่ยว และความชัดเจนของป้ายแสดงเส้นทางก็มีผลกับการเดินทางของนักท่องเที่ยวเช่นกัน

ด้านกิจกรรมและกระบวนการส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชน ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการในด้านกิจกรรมและกระบวนการส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชนในระดับมาก เช่นเดียวกับในประเด็นการจัดกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรมพื้นบ้าน การจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว การจัดอบรมพัฒนาฝีมือแรงงานผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น (OTOP) และการรวมกลุ่มสหกรณ์การท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวสำหรับชุมชน ส่วนประเด็นการจัดกิจกรรมฟื้นฟูอาหารพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดอบรมการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการในระดับมากที่สุด เนื่องจาก ภายในท้องถิ่นยังขาดกิจกรรมเหล่านี้อยู่ ซึ่งภาครัฐควรเข้ามาจัดการอย่างจริงจัง เพื่อเป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยว และเป็นการให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่นอีกด้วย สอดคล้องกับสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2541) กล่าวว่า ความต้องการของชุมชนในแง่ของรายได้และการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความต้องการเผยแพร่กิจกรรม ตลอดจนความต้องการการสนับสนุนจากภายนอกในกรณีใดกรณีหนึ่ง จะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความต้องการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน นอกจากนี้ความเข้มแข็งของชุมชนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะให้ชุมชนสามารถจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาชนในท้องถิ่นที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับในประเด็นการมีส่วนร่วม

ร่วมในการกำหนดมาตรการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เพื่อเป็นที่
สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว การมี
ส่วนร่วมจัดทำแผนนโยบายที่เป็นการควบคุมผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม
และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบที่เกิดจากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่วนใน
ประเด็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การมีส่วนร่วมในการ
ประชุมแผนและนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การมีส่วนร่วมจัดทำแผนนโยบายที่เป็นการ
ส่งเสริมเศรษฐกิจและกระตุ้นการท่องเที่ยว ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความ
ต้องการในระดับมาก สอดคล้องกับ ประภาพร ศรีสถิตธรรม (2543) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของ
ประชาชน หมายถึง กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน
พัฒนา ในลักษณะของการเข้าร่วมการจัดการตั้งแต่การเข้าร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับ
ผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผลในรูปของชุมชนที่ได้รับผลประโยชน์หรือผลกระทบ
โดยตรงจากการพัฒนา และสอดคล้องกับศุภณีย์วิชัยปาไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ (2538) กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ในรูปแบบต่างๆ จะช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม อีกทั้ง
ยังปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่นให้ดีขึ้นในระยะยาว จะทำให้ชุมชนท้องถิ่น
ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติมากขึ้นด้วย

ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยว

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวจะอยู่ในช่วงวัยทำงาน มีการศึกษาดี อาชีพมั่นคง และมีรายได้
ที่แน่นอน ทำให้มีความพร้อมในการเดินทางมาท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง
สอดคล้องกับฉลองศรี พิมลสมพงษ์ (2548) กล่าวว่า การแบ่งส่วนตลาดนักท่องเที่ยวโดยใช้ปัจจัย
ทางประชากรศาสตร์ ปัจจัยนี้เป็นปัจจัยที่อยู่ในตัวนักท่องเที่ยว เช่น เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ
และรายได้ เป็นต้น ซึ่งแต่ละปัจจัยจะส่งผลถึงพฤติกรรมการเดินทางและการเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่
แตกต่างกัน

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม

นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดปราจีนบุรีเป็นครั้งแรก
ในรอบ 1 ปี ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ เพื่อการท่องเที่ยว / พักผ่อน มีสิ่งจูงใจที่มาท่องเที่ยว
เนื่องจากชอบบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับ Stephen j Page and et al., (2001)
กล่าวว่า ความต้องการในการท่องเที่ยวนั้นเกิดจากหลายเหตุผล นักท่องเที่ยวจึงต้องเลือกไปยัง

แหล่งท่องเที่ยวที่ตรงกับจุดประสงค์ของตน เหมาะกับงบประมาณที่จะใช้จ่ายให้คุ้มค่ากับความ สุขและความประทับใจที่ได้รับมา ส่วนการได้รับข่าวสารข้อมูลการท่องเที่ยวจากการแนะนำของคน รู้จักมากที่สุด แสดงว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรีแล้วเกิดการบอกต่อ ซึ่งถือว่าเป็น การประชาสัมพันธ์ที่ดีอีกทางหนึ่งด้วย นักท่องเที่ยวโดยมากเดินทางท่องเที่ยวไปกับกลุ่มเพื่อน รongลงมา เดินทางท่องเที่ยวไปกับครอบครัว / ญาติ โดยนิยมเดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดวัน เสาร์-วันอาทิตย์ ครั้งละ 2 - 3 วัน โดยนิยมเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนบุคคล มีค่าใช้จ่ายแต่ละครั้ง ประมาณ 800 - 1,200 บาท นักท่องเที่ยวที่มามากขึ้นชอบแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติมากที่สุด ส่วน กิจกรรมที่ชื่นชอบมากที่สุด คือ การเที่ยวน้ำตก โดยแก่งหินเพิงเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ นักท่องเที่ยวชื่นชอบมากที่สุด

3. ด้านความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ด้านแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการด้าน แหล่งท่องเที่ยวในระดับมาก เช่นเดียวกับประเด็นการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้ ดีขึ้น การสร้างสิ่งปลูกสร้างที่กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติของท้องถิ่น การจัดแสดงวัฒนธรรม และประเพณีในท้องถิ่น การออกมาตรการควบคุมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และความเหมาะสมของ ค่าธรรมเนียมเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว ส่วนประเด็นการดูแลความสะอาด และบำรุงรักษาแหล่ง ท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการมากที่สุด เพื่อเป็นการสร้าง ภาพลักษณ์ที่ดีและสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับ การท่องเที่ยวแห่ง ประเทศไทย (2545) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องควบคุม ดูแลรักษา และ จัดการทรัพยากรให้คงสภาพเดิมแท้ไว้ให้มากที่สุด

ด้านการคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มี ความต้องการด้านการคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับประเด็น ความชัดเจนของป้ายแสดงเส้นทาง การเข้าถึง และความเพียงพอของป้ายแสดงเส้นทาง การเข้าถึง สอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) กล่าวว่า ทรัพยากรท่องเที่ยวจะต้องมีเส้นทาง คมนาคมเข้าถึง เป็นปัจจัยสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวที่ดีต้องมีเส้นทางหรือโครงข่ายคมนาคมที่ สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้น ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับบริเวณ ใกล้เคียง ส่วนประเด็นความสะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการรถโดยสาร ประจำทางในการเข้าถึง และการบริการรถรับจ้างบริเวณแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่ตอบ

แบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการในระดับมาก เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ นิยมขับรถยนต์ส่วนตัวมาเอง จึงค่อนข้างมีความสะดวกสบายอยู่ในระดับหนึ่ง ส่วนความชัดเจน และความเพียงพอของป้ายแสดงเส้นทาง การเข้าถึง นักท่องเที่ยวมีความต้องการมากที่สุด เนื่องจากป้ายเส้นทาง การเข้าถึง โดยมากยังบอกทางได้ไม่ชัดเจน และยังมีจำนวนป้ายบอกทางที่ไม่เพียงพอ ทำให้นักท่องเที่ยวอาจเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอย่างลำบากได้ สอดคล้องกับแนวคิดของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2550) กล่าวว่า เส้นทางคมนาคมที่สะดวกสบายนั้น เป็นเหมือนเครื่องมือที่จะนำนักท่องเที่ยวให้เดินทางท่องเที่ยว เนื่องจากการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวมีความสะดวก และไม่เสียเวลามากนัก

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับประเด็นห้องน้ำ, ถังขยะ, ร้านอาหาร/เครื่องดื่ม, ที่พัก, ความปลอดภัย, ที่จอดรถ, สัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่, ระบบไฟฟ้า, ระบบประปา และศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว ส่วนประเด็นร้านขายของที่ระลึก นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยวต้องพร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาได้อย่างเพียงพอ ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสะดวกสบายในการท่องเที่ยวและต้องการกลับมาเที่ยวอีก สอดคล้องกับวินิจ วีรยางกูร (2533) กล่าวว่า สิ่งอำนวยความสะดวกเป็นสิ่งสำคัญหรือปัจจัยที่จะดลบันดาลให้สถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งอยู่ในความนิยมของนักท่องเที่ยว

ด้านการจัดโปรแกรมท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการด้านการจัดโปรแกรมท่องเที่ยวในระดับมาก เช่นเดียวกับในประเด็นการจัดทำปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวภายในจังหวัดตลอดปี การจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศเชื่อมโยงในจังหวัด และการจัดส่วนลดของโปรแกรมการท่องเที่ยว ส่วนประเด็นการจัดรายการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของสุริยันต์ สุวรรณราช ซึ่งวิจัยเกี่ยวกับการสร้างโปรแกรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ถังแดงอย่างมีส่วนร่วม พบว่า การสร้างโปรแกรมการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ทำให้มีกิจกรรมหลากหลาย มีแหล่งท่องเที่ยวหลายแหล่งที่สามารถผสมผสานได้หลากหลายชนิด ทำให้นักท่องเที่ยวมีความเพลิดเพลิน และความประทับใจต่อการเดินทางท่องเที่ยวได้อย่างดี

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความ

ต้องการในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในระดับมาก เช่นเดียวกับในประเด็นการจัดกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรมพื้นบ้าน การจัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดกิจกรรมด้านการให้ความรู้ในแหล่งท่องเที่ยว ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ความน่าสนใจของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว และความพร้อมของอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม ส่วนประเด็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการมากที่สุด ดังนั้น จึงควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายเกี่ยวกับการให้ความรู้ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องให้นักท่องเที่ยวได้ทราบ ตระหนักถึงความสำคัญของระบบนิเวศ และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้คงอยู่ตลอดไป สอดคล้องกับศุนยวิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2538) กล่าวว่า การให้ความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนเกี่ยวกับความจำเป็นในการปกป้องรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อให้คงอยู่สนองความต้องการของคนทั่วไปจึงเป็นสิ่งที่ต้องกระทำ และสอดคล้องกับ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงการพัฒนาด้านการให้การศึกษา สร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศร่วมกัน มากกว่าการมุ่งเน้นความเจริญทางเศรษฐกิจ และการมีรายได้เพียงอย่างเดียว

ด้านการบริการเสริม นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการในด้านการบริการเสริม ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับในประเด็นอาคารปฐมพยาบาลตามแหล่งท่องเที่ยว การจัดทำป้ายนิทรรศการแนะนำแหล่งท่องเที่ยว การจัดเจ้าหน้าที่ / วิทยากรในการบริการข้อมูล และการทำป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว ส่วนประเด็นแผ่นพับแสดงแต่ละจุดในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการระดับมาก ดังนั้น จึงควรทำการพัฒนา ป้ายแนะนำแหล่งท่องเที่ยว ป้ายสื่อความหมาย รวมถึงการจัดเจ้าหน้าที่หรือวิทยากรในการบริการข้อมูล ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นการบริการเสริมในแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบข้อมูลต่างๆ ที่ถูกต้อง สอดคล้องกับ ศุนยวิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2538) กล่าวว่า วิธีการสร้างจิตสำนึก สำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มักจะเน้นวิธีการจัดทำโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติ เช่น การจัดให้มีศุนยสื่อความหมายธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว จัดให้มีสิ่งพิมพ์ที่จำเป็นต่อการศึกษาเรียนรู้ จัดให้มีนิทรรศการหรือแผ่นป้าย

บรรยายตามบริเวณหรือจุดท่องเที่ยวต่างๆ รวมถึงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถชี้แนะและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติและนิเวศวิทยาของสิ่งต่างๆ ที่นักท่องเที่ยวพบเห็นได้

3. แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดปราจีนบุรี

จากข้อสรุปดังกล่าวมาแล้ว พบว่าประชาชนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของจังหวัดปราจีนบุรี เพิ่มเติมจากกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีนบุรี (พ.ศ. 2553 – 2556) ซึ่งมีข้อเสนอแนะเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพิ่มเติม ดังนี้

1. ด้านพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

- 1.1 เพิ่มการดูแลความสะอาด และบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว
- 1.2 มีการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น
- 1.3 การสร้างสิ่งปลูกสร้างที่กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติของท้องถิ่น เพื่อรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว
- 1.4 ควรอนุรักษ์วัดอุทยานสถานให้มากขึ้น เช่น มีการกั้นเขต หรือป้ายบอก
- 1.5 มีการออกมาตราการควบคุมดูแล และป้องกันการทำลายสิ่งแวดล้อม จากนักท่องเที่ยว และประชาชนในท้องถิ่น
- 1.6 มีการสร้างเอกลักษณ์ใหม่ๆ ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น การรวมกลุ่มของชุมชนเปิดเป็นศูนย์สาธิต OTOP ในแต่ละท้องถิ่น เพื่อเป็นการนำเสนอถึงวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่นแก่นักท่องเที่ยว หรือการพัฒนาสวนเกษตรภายในหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งอาจจะมีการสาธิตขั้นตอนการปลูกจนถึงขั้นตอนการเก็บเกี่ยว และเปิดเป็นโฮมสเตย์ให้นักท่องเที่ยวที่สนใจได้เข้ามาพัก และสัมผัสวิถีชีวิตด้วย

2. ด้านการคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- 2.1 เพิ่มความชัดเจน และเพียงพอของป้ายแสดงเส้นทาง การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวบางคนไม่เข้าใจป้ายแสดงเส้นทาง ทำให้ไปไม่ถึงแหล่งท่องเที่ยว
- 2.2 จัดการให้บริการรถโดยสารประจำทางในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางท่องเที่ยวโดยรถโดยสารประจำทาง

2.3 จัดให้มีการบริการรถรับจ้างบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติของจังหวัดปราจีนบุรี อยู่ห่างไกลจากแหล่งชุมชนมาก ทำให้นักท่องเที่ยวที่ไม่มีรถส่วนตัวเดินทางท่องเที่ยวลำบาก

2.4 การปรับปรุงถนนทางเข้าแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น เนื่องจากถนนทางเข้าแหล่งท่องเที่ยวในบางแห่งมีสภาพที่ทรุดโทรม และยังไม่ได้รับการพัฒนา

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

3.1 มีการสนับสนุนให้คนในชุมชนรวมตัวกันเปิดร้านจำหน่ายอาหารพื้นเมือง

3.2 ที่พัก ควรมีการจัดสร้างเป็น home stay หรือ ที่พักที่มีเอกลักษณ์น่าสนใจ ไว้ต้อนรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ

3.3 ความปลอดภัย ในแหล่งท่องเที่ยว ควรเพิ่ม อาคารปฐมพยาบาลตามแหล่งท่องเที่ยว และเพิ่มมาตรการรักษาความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว

3.4 จำนวนถังขยะ การจัดเก็บขยะ ควรมีระบบกำจัดที่ดีขึ้น

3.5 ควรเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกในทุกๆ ด้านให้พร้อมรองรับนักท่องเที่ยว แต่ไม่ควรมีการพัฒนา จนความเป็นดั้งเดิมของแหล่งท่องเที่ยวสูญสิ้นไป

4. ด้านกิจกรรมและกระบวนการส่งเสริมจากภาครัฐและเอกชน

4.1 การจัดกิจกรรมฟื้นฟูอาหารพื้นบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.2 การจัดกิจกรรมพื้นบ้าน และแสดงวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นแต่ละอำเภอ

4.3 การจัดอบรมการใช้ภาษาอังกฤษแก่เจ้าหน้าที่และประชาชนในท้องถิ่น เพื่อการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ

4.4 จัดกิจกรรมที่เป็นการปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนในท้องถิ่นช่วยกันอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อม

4.5 การจัดอบรมพัฒนาฝีมือแรงงานผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น (OTOP) แก่ชุมชน และมีการเปิดให้นักท่องเที่ยวได้เข้าชม เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สินค้าไปด้วย

4.6 มีการจัดกิจกรรมผจญภัยเพิ่มขึ้น เช่น ปีนหน้าผา ไรยตัว และพายเรือ เพื่อเป็นการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

4.7 มีการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น

4.8 มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมเด่นๆ ในจังหวัดปราจีนบุรีให้มากขึ้น เช่น งานมาฆปุรมีศรีปราจีน เทศกาลล่องแก่งหินเพลิง งานบั้งที่รกรักกลางภูผา และงานวันเกษตรและของดีเมือง

ปราจีนบุรี เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวและค้างคืนในจังหวัดมากขึ้น และเป็นการเพิ่มการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว

5. ด้านการจัดโปรแกรมท่องเที่ยว

5.1 มีการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และหลากหลาย เช่น การจัดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ และเชิงวัฒนธรรม ภายในจังหวัด และอาจมีการเชื่อมโยงกับจังหวัดใกล้เคียง เช่น นครราชสีมา สระแก้ว นครนายก เป็นต้น

5.2 มีการจัดส่วนลดในโปรแกรมการท่องเที่ยว โดยร่วมกับทางร้านอาหาร ที่พักต่างๆ ร้านขายของที่ระลึก และแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อจัดเป็นแพ็คเกจราคาถูกในช่วงนอกฤดูการท่องเที่ยวของจังหวัด

6. ด้านการบริการเสริม

6.1 การจัดทำป้ายนิทรรศการแนะนำแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง

6.2 การจัดเจ้าหน้าที่ / วิทยากรในการบริการข้อมูล เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกฎระเบียบหรือข้อห้ามในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ

6.3 การทำป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจขึ้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่ต้องการเข้ามาเรียนรู้ทางธรรมชาติ และประวัติศาสตร์ เกิดความรู้และความเข้าใจมากขึ้น

6.4 แผ่นพับแสดงแต่ละจุดในแหล่งท่องเที่ยวควรทำให้ชัดเจนขึ้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ทราบเส้นทาง และเป็นการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวให้น่าสนใจมากขึ้น

7. ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

7.1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของทางการท่องเที่ยว ควรมีการวางแผน เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

7.2 ทุกภาคส่วนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ให้เกิดความสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว

7.3 หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ควรมีการร่วมมือกันในการสนับสนุนและช่วยเหลือในพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

7.4 มีการสร้างจุดขายที่เป็นเอกลักษณ์ในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง

7.5 เพิ่มการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการตลาดในรูปแบบต่างๆอย่างต่อเนื่อง ทั้งในฤดูกาลท่องเที่ยว และนอกฤดูการท่องเที่ยว เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้มาเที่ยวตลอดทั้งปี

8. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

8.1 สนับสนุนให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว และท้องถิ่นของตน

8.2 มีการสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เพื่อเป็นการสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

8.3 มีการสนับสนุนให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวได้รู้จักแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ของจังหวัดมากขึ้น

8.4 สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำแผนนโยบายที่เป็นการควบคุมผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม

8.5 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประชุมแผน และนโยบาย รวมถึงการร่วมตัดสินใจในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้การจัดการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

8.6 การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบที่เกิดจากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

8.7 สนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อดำเนินการประสานงานกับภาครัฐในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น และเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องในการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1. จากการเข้าไปวิจัยในพื้นที่ของจังหวัดปราจีนบุรี ควรทำความรู้จักกับผู้นำชุมชนหรือตัวแทนชุมชนก่อน เนื่องจากประชาชนบางคนอาจเกิดความไม่เข้าใจในการเข้ามาศึกษาวิจัย และไม่ให้ความร่วมมือ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องขอความร่วมมือจากผู้นำชุมชนในการดำเนินการและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชนในพื้นที่ ทำให้การวิจัยเป็นไปอย่างราบรื่น

2. เนื่องจากการเข้าไปเก็บข้อมูลทำในช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น ข้อมูลที่ได้อาจจะไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร ดังนั้น เพื่อให้ผลการศึกษามีความแม่นยำมากขึ้น จึงควรเก็บข้อมูลในช่วงเวลาอื่นด้วย

3. เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งในจังหวัดปราจีนบุรี อยู่ห่างไกล และบางแห่งไม่มีรถประจำทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการเก็บข้อมูล และต้องใช้เวลาในการเก็บข้อมูลมาก

4. แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีนทั้งทางธรรมชาติและทางประวัติศาสตร์ขึ้นอยู่กับหลายหน่วยงาน ทำให้มีความลำบากในการสัมภาษณ์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทั้งหมด

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทุกภาคส่วนรวมถึงประชาชนในท้องถิ่น ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผลในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดให้มีความสอดคล้องกับความต้องการและความคิดเห็นของทุกภาคส่วนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน
2. มีการกำหนดแผนงานหรือกลยุทธ์ที่ชัดเจนในแต่ละด้านสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด และมีการนำเสนอแผนงานที่ตั้งไว้แก่ประชาชนในท้องถิ่นให้ได้ทราบและเข้าใจในการดำเนินงานของทุกภาคส่วน เพื่อไม่ให้เกิดการเข้าใจผิดและง่ายต่อการดำเนินงาน
3. ประชาชนในท้องถิ่นของจังหวัดปราจีนบุรี ในหลายพื้นที่มีการจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาเพื่อผลิตสินค้าทางการเกษตร และสินค้า OTOP เพื่อเป็นการหารายได้ให้แก่ครอบครัว และยังเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของจังหวัดด้วย ซึ่งทางภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาที่ดีต่อไปอย่างต่อเนื่อง
4. หน่วยงานของท้องถิ่นควรมีการจัดประชุมในแต่ละเดือน เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากเจ้าหน้าที่ของแหล่งท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่น และหน่วยงานของจังหวัด เพื่อชี้แจงถึงปัญหาหรือการพัฒนาที่ต้องการให้จัดทำขึ้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจและหาแนวทางปฏิบัติที่ทุกภาคส่วนให้การยอมรับ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาศักยภาพในการท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีนบุรีในด้านอื่นๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เป็นต้น เนื่องจากในจังหวัดปราจีนบุรี มีทรัพยากรและการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวทางด้านนี้อยู่ หากมีการศึกษาวิจัยก็จะทำให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินการ และเพิ่มศักยภาพในการเป็นเมืองท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น
2. ควรทำการศึกษาทางด้านการส่งเสริมการตลาดของการท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดเป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวโดยทั่วไปมากขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนกพร สว่างแจ้ง. การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2540.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพฯ: กองทุนตำราภาควิชาสถิติ คณะ
พาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. จังหวัดเชียงราย. (แผ่นพับ). เชียงราย: สำนักงานภาคเหนือเขต 2
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2538.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
(ECOTOURISM) ปี พ.ศ. 2538 – 2539. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2539.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ. กรุงเทพฯ:
กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. เอกสารการประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ภายใต้โครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2545. วันที่ 7-9 มีนาคม พ.ศ.
2545 ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์. กรุงเทพฯ: กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่ง
ประเทศไทย, 2545.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. แผนการตลาดการท่องเที่ยวปี 2548 และทิศทางการตลาด
การท่องเที่ยวปี 2549 – 2551. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2547.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. จุลสารการท่องเที่ยวเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม. กรุงเทพฯ:
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2549.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. จุลสารการท่องเที่ยวเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์. กรุงเทพฯ:
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2550.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กองวิชาการและฝึกอบรม. อุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ:
กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.
- กิติวัฒน์ รัตนดิลล ก ภูเก็ต. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ECO – TOURISM). จุลสารการท่องเที่ยว.
17,4 (ตุลาคม – ธันวาคม), 2541.
- จังหวัดปราจีนบุรี. ข้อมูลจังหวัดปราจีนบุรี. [ออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา:
http://allresortthailand.com/thai/prachinburi/prachinburi_info.html
[2553, ตุลาคม 13)

- จังหวัดปราจีนบุรี. การท่องเที่ยวปราจีนบุรี '53. ปราจีนบุรี: โรงพิมพ์สำนักงานจังหวัดปราจีนบุรี, 2553.
- ฉลองศรี พิมลสมพงษ์. การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2544.
- ฉลองศรี พิมลสมพงษ์. การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.
- ชนะการณ ออสุวรรณ. ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการบริหารจัดการอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวหัวหิน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 2548.
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเชียงใหม่, 2543.
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. เชียงใหม่: ลานนาการพิมพ์, 2546.
- ณรงค์เดช นวลมีเชื้อ. Ecotourism ทางออกสู่เพียงแค่วัฒนธรรม. จุลสารการท่องเที่ยว. 15,4 (ตุลาคม – ธันวาคม), 2533.
- ธีรวดี จำเดิม. ผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนเวียงกุมกาม อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549.
- นัฐริน ไล่พันธ์. ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติภูจอง นายอย จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการจัดการ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.
- นภัทสร วรนิธิปริษา. การขยาย. กรุงเทพฯ: บริษัทพัฒนาวิชาการ (2535) จำกัด, 2541.
- นิคม จารุมณี. การจัดการอุตสาหกรรมบริการ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2536.
- นิคม จารุมณี. การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: ภาคพัฒนาตำรา และเอกสารวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2544.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. "ดีใจที่ยังมีอะไร ที่ท่องเที่ยวไทยจึงยั่งยืน" ใน รายงานผลการวิจัย เรื่อง นักท่องเที่ยวญี่ปุ่นกับโอกาสในการยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยวไทย. บรรณาธิการโดย สมาคมนักวิชาชีพไทยในญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ: สมาคมนักวิชาชีพไทยในญี่ปุ่น, 2540.
- นิพล เชื้อเมืองพาน. แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา: วนอุทยานภูชี้ฟ้า จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2542.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์, 2548.

ประภาพร ศรีสถิตธรรม. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมศึกษาเฉพาะกรณีของชุมชน ในเขตเทศบาลนคร จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.

พจมาน เตียวัฒนาวิจิตร. การบริหารและจัดการองค์กรอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น), 2544.

พยอม ธรรมบุตร. เอกสารประกอบการเรียนการสอน เรื่อง การวางแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2549.

เพทาย บำรุงจิตต์ และคนอื่นๆ. ศักยภาพและความพร้อมของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ชุดโครงการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดล้านนา ระยะที่ 1 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2549.

มนัส สุวรรณ. นิเวศวิทยากับการพัฒนาเศรษฐกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2538.

มนัส สุวรรณ. การท่องเที่ยวกับผลกระทบ. วารสารภูมิศาสตร์. 21, 2 (สิงหาคม): 13-16, 2539.

มนัส สุวรรณ และคนอื่นๆ. คู่มือการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และสภาตำบล (สต.). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2543.

มนัส สุวรรณ และคนอื่นๆ. เอกสารการศึกษาโครงการศึกษาแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และโครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. กรุงเทพฯ: งานวางแผนแหล่งท่องเที่ยว กองวางแผนโครงการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545.

ยุวดี นรินทร์ตระกูล. Eco – Tourism : การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. จุลสารการท่องเที่ยว. 14(3), 2538.

ธนากร ตีรทานนท์. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการพัฒนาชุมชน. จุลสารการท่องเที่ยว. 17,2 (เมษายน – มิถุนายน), 2541

รัฐทิติยา หิรัญยหาดี. แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาบ้านหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.

ระเบียบวิธีสถิติ. วิธีการเลือกหน่วยตัวอย่าง. [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา:

http://service.nso.go.th/statstd/method1_03.html [2553, กรกฎาคม 26]

ระพีพรรณ ทองหล่อ และคนอื่นๆ. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้ศักยภาพและข้อจำกัดของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2549.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ:

ราชบัณฑิตยสถาน, 2546.

วรรณภา วงษ์วานิช. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.

วัฒนาพร สุญาษา. แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ตามหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
กรณีศึกษา: แหล่งท่องเที่ยวดอยตุง จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.

วารัชต์ มัชฌิมบุรุษ. รูปแบบการท่องเที่ยวในประเทศไทย. [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา:

[http://www.estudytourism.com/TourismJournal/Tourism ModelInThailand.pdf](http://www.estudytourism.com/TourismJournal/Tourism%20ModelInThailand.pdf)
[2553, กรกฎาคม 26]

วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี. ผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อมรดกศิลปวัฒนธรรม.

จลสารการท่องเที่ยว. (42), 2529.

วิภา ศรีระทุ. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยว
เพื่ออนุรักษ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551.

วินิจ วีรยางกูร. การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารธุรกิจ

คณะเศรษฐศาสตร์และการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2533.

เว็บไซต์จังหวัดปราจีนบุรี. บรรยายสรุป จังหวัดปราจีนบุรี. [ออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา:

<http://www.prachinburi.go.th/main.htm> [2553, กรกฎาคม 26]

ศรัญญา วรากุลวิทย์. ปฐมนิเทศอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เฟื่องฟ้า พรินติ้ง,
2546.

ศิริพร คงจินดา. แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประเภท อำเภอบ้าน

ตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการจัดการ
โรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2552.

ศิริพร สมบุญธรรม. Ecotourism การท่องเที่ยวแนวอนุรักษ์สัญลักษณ์ใหม่แห่งทศวรรษ.

จลสารการท่องเที่ยว. 12,1 (มกราคม – มีนาคม), 2536.

ศูนย์วิจัยป่าไม้ . โครงการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ: กรณีภาคใต้. กรุงเทพฯ:

คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2538.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยว
แห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2539.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. รายงานขั้นสุดท้าย การดำเนินการเพื่อ
กำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. ความพร้อมของชุมชนในการมี
ส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สถาบันวิจัย
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2541.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2542.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. โครงการศึกษานิเวศวิทยาเพื่อการ
อนุรักษ์น่านน้ำในทะเลสาบสงขลา เล่มที่ 1. กรุงเทพฯ: สาขาวิจัยนิเวศวิทยา
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542.

สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. คู่มือการจัดการ: การท่องเที่ยวชุมชนและบ้านพักแบบ
โฮมสเตย์. พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์, 2548.

สมใจ ไข่แก้ว. การประเมินศักยภาพและความต้องการในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน
ตำบลบางปรู จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, การจัดการป่าไม้
บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.

สมชาย เลี้ยงพรพรรณ. การศึกษาศักยภาพของแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
ในบริเวณทะเลสาบสงขลา. ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,
มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2547.

สรณิสริ รวีโรจน์วรกุล. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดปทุมธานี.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการโรงแรม และการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2550.

สาติยา มิ่งวงศ์ . ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์
จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวางแผนและการ
จัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.

สำนักงานจังหวัดปราจีนบุรี. แผนพัฒนาจังหวัดปราจีนบุรี ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2553 – 2556).

[ออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา: http://www.prachinpao.go.th/doc/plan54_1.pdf

[2554, มกราคม 16]

- สำนักงานจังหวัดปราจีนบุรี. ยุทธศาสตร์ของจังหวัด. [ออนไลน์]. 2553. แหล่งที่มา:
http://www.prachinburi.go.th/Strategic_Issues.htm [2554, มกราคม 16]
- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. จำนวนนักท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีนบุรี. [ออนไลน์]. 2552. แหล่งที่มา:
<http://www.tourism.go.th/2009/th/statistic/tourism.php?cid=12>
 [2553, กรกฎาคม 2553]
- สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง. จำนวนประชากรของจังหวัดปราจีนบุรี. [ออนไลน์].
 2552. แหล่งที่มา: http://203.113.86.149/stat/y_stat.html [2553, กรกฎาคม 13]
- สิทธิ์ ธีรธรรม. (2552). เทคนิคการเขียนรายงานวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรเชษฐ์ เศษฐมาส. ท่องเที่ยวแบบ “นิเวศสัมผัส” ทางรอดแหล่งท่องเที่ยวไทย. มติชน. 21, 2538.
- อารีย์ วรเวชธนกุล. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการตลาด บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546.
- อุดร วงษ์ทับทิม และคณะ. พัฒนาการและสถานภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวโดยชุมชนในประเทศไทย ใน การท่องเที่ยวโดยชุมชน: แนวคิดและประสบการณ์พื้นที่ภาคเหนือ. เชียงใหม่: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2546.

ภาษาอังกฤษ

- Boo, E. Making Ecotourism Sustainable: Recommendations for Planning, Development, and Management. In Nature Tourism: Managing for the Environment. Washington D.C.: Island Press, 1991.
- Buhalis, D. Marketing the competitive destination of the future, Tourism Management. Vol.21(1), pp. 97-116, 2000.
- Ceballos - Lascurain, H. The Future of Ecotourism. Mexico Journal. 17(1): 13 – 14, 1988.
- Hao, J.; Var, T.; and Chon, J. Forecasting Model of Tourist Arrivals from Major Major Markets to Thailand. Tourism Analysis 8(1): 33 – 45 (13), 2003.
- Hvenegaard, G.T.; and Dearden, P. Ecotourism versus Tourism in Thai National Park. Annals of Tourism Research 25(3): 700 – 720, 1998.
- John Swabrooke. The Development and Management of Visitor Attractions. 1999.

- Kutay, K. The New Ethic in Adventure Travel: Buzzworm. The Environmental Journal 1(4): 31 – 34, 1989.
- Longman. Dictionary of Contemporary. English. Harlow: Longman Press, 1987.
- Navianto, B.W.; and Subijanto, J. Balancing Conservation and Ecotourism: A Case in Komodo National Park: 107 – 112, 2001.
- Rowe, A., Smith, J. and Borien, F. Travel and Tourism. Cambridge : Cambridge University Press, 2002.
- Sindiga, I. Alternative Tourism and Sustainable Development in Kenya. Journal of Sustainable Tourism 7(2): 108 – 127(20), 1999.
- Stephen J Page, and Paul Brunt. Graham Busby and Jo Connell Thomson Learning UK. Tourism A Modern Synthesis. Italy : G. Canale & C, 2001.
- Vincent, V.C.; and Thompson, W. Assessing Community Support and Sustainability for Ecotourism Development. Journal of Travel Research 41(2) : 153 - 160, 2002.
- Western, D. Defining Ecotourism, in K. Lindberg and D. Hawkins (ads), Ecotourism: A Guide for Planners & Managers. Vermont: The Ecotourism Society, 1993.

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รองศาสตราจารย์ เทพประสิทธิ์ กุลฉวีชัย
(รองคณบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์และกิจการพิเศษ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ประพัฒน์ ลักษณะพิสูทธิ์
(อาจารย์พิเศษ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
3. ดร. ธเนศ เตชะเสน
(ผู้อำนวยการกองวิจัยธุรกิจ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย)
4. ดร. กฤษฎา พัชรวานิช
(อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร)
5. คุณชลชา บุญโต
(นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปราจีนบุรี)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หน่วยหลักสูตรการสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา โทร. ๘๑๐๔๐
ที่ ศธ ๐๕๑๒.๒๔(วช)/ว.๕๙๘ วันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๓
เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.ประพัฒน์ ลักษณะพิสุทธิ์

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์
๒. แบบสอบถาม
๓. แบบสัมภาษณ์

ด้วย นางสาวบุณเรศ ผลบุญเจริญชัย นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ชั้นปีที่ ๒ แผนกวิชาการจัดการ
นันทนาการการท่องเที่ยว คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์
เรื่อง “แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา ภายใต้การควบคุมของ ศาสตราจารย์
ดร.สมบัติ กาญจนกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความถูกต้อง และสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในกรณีนี้ คณะกรรมการ
บริหารหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา
เครื่องมือการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัยด้วย
จักเป็นพระคุณยิ่ง

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต คณิงสุขเกษม)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน หน่วยหลักสูตรการสอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา โทร. ๘๑๐๕๐
ที่ ศธ ๐๕๑๒.๒๔(วช)/ว.๕๙๘ วันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๓
เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ เทพประสิทธิ์ กุลธวัชชัย

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์
๒. แบบสอบถาม
๓. แบบสัมภาษณ์

ด้วย นางสาวบุณศรีกรรณ วัฒนชัย นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ชั้นปีที่ ๒ แผนกวิชาการจัดการ
นันทนาการการท่องเที่ยว คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์
เรื่อง "แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา ภายใต้การควบคุมของ ศาสตราจารย์
ดร.สมบัติ กาญจนกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความถูกต้อง และสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในกรณี คณะกรรมการ
บริหารหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา
เครื่องมือการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัยด้วย
จักเป็นพระคุณยิ่ง

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต คณิงสุขเกษม)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ศธ ๐๕๑๒.๒๔/๐๑๓๑

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพระราม ๑ ปทุมวัน กทม. ๑๐๓๓๐

๒ ตุลาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.กฤษณา หัชชาวนิช

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์
๒. แบบสอบถาม
๓. แบบสัมภาษณ์

ด้วย นางสาวบุณฑริก ผลบุญเจริญชัย นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ชั้นปีที่ ๒ แห่งวิชาการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยว คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง "แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา ภายใต้การควบคุมของ ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ กาญจนกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความถูกต้อง และสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในกรณี คณะกรรมการบริหารหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัยด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต คณึงสุขเกษม)

คณบดี

หน่วยหลักสูตรการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา
ฝ่ายวิชาการและวิจัย
โทร.๐-๒๒๑๘-๑๐๔๐
โทรสาร ๐-๒๒๑๘-๑๐๔๐

วิทยาลัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ศษ ๐๕๑๒.๒๔/๐๑๓๑๖

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพระราม ๑ ปทุมวัน กทม. ๑๐๓๓๐

๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.ชนส เคะเสน

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์
๒. แบบสอบถาม
๓. แบบสัมภาษณ์

ด้วย นางสาวบุณศรีกร ผลบุญเจริญชัย นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ชั้นปีที่ ๒ แผนกวิชาการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยว คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง "แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา ภายใต้การควบคุมของ ศาสตราจารย์ ดร.สมนิต กาญจนกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความถูกต้อง และสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในกรณี คณะกรรมการบริหารหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ใ้ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือการวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัยด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต คณิงสุกษม)

คณบดี

หน่วยหลักสูตรการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา

ฝ่ายวิชาการและวิจัย

โทร.๐-๒๒๑๔-๑๐๔๐

โทรสาร ๐-๒๒๑๔-๑๐๔๐

ศูนย์วิทยุโทรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ศธ ๐๕๑๒.๒๔/ 0๑๕1๙๖

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพระราม ๑ ปทุมวัน กทม. ๑๐๓๓๐

๒ ตุลาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปราจีนบุรี
(คุณชลชา บุญโต)

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์
๒. แบบสอบถาม
๓. แบบสัมภาษณ์

ด้วย นางสาวบุณศรีกร ผลบุญเจริญชัย นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ชั้นปีที่ ๒ แผนกวิชาการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยว คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง "แนวทาง การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา ภายใต้การควบคุมของ ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ภาณุจนกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความถูกต้อง และสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในขณะนี้ คณะกรรมการบริหาร หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือ การวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัยด้วย จักเป็น พระคุณยิ่ง และขอขอบคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิชิต คณิงสุขเกษม)

คณบดี

หน่วยหลักสูตรการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา

ฝ่ายวิชาการและวิจัย

โทร.๐-๒๒๑๙-๑๐๕๐

โทรสาร ๐-๒๒๑๙-๑๐๕๐

มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ศธ ๐๕๑๒.๒๔/๐๐๐ ๗๖

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพระราม ๑ ปทุมวัน กทม. ๑๐๓๓๐

๒๐ มกราคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน หัวหน้าอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์
๒. แบบสอบถาม

ด้วย นางสาวบุณทริก ผลบุญเจริญชัย นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ชั้นปีที่ ๒ แผนกวิชาการจัดการนันทนาการการท่องเที่ยว คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา ภายใต้การควบคุมของ ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ กาญจนกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงผ่านไปได้อย่างดี ในการนี้ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ นางสาวบุณทริก ผลบุญเจริญชัย เข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามแก่นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวแก่งหินเพลิง น้ำตกตะคร้อ และน้ำตกสลัดไต่ ในระหว่างวันที่ ๒๒ - ๒๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัยด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิชุด คณิงสุเกษม)

คณบดี

หน่วยหลักสูตรการสอนระดับบัณฑิตศึกษา

ฝ่ายวิชาการและวิจัย

โทร.๐-๒๒๑๔-๑๐๔๐

โทรสาร ๐-๒๒๑๔-๑๐๔๐

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ศธ ๐๔๑๒.๒๔/๐๐๐๓๓

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพระราม ๑ ปทุมวัน กทม. ๑๐๓๓๐

๒๐ มกราคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน หัวหน้าอุทยานแห่งชาติทับลาน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์
๒. แบบสอบถาม

ด้วย นางสาวบุณทริก ผลบุญเจริญชัย นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ชั้นปีที่ ๒ แผนกวิชาการจัดการนันทนาการการท่องเที่ยว คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง "แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา ภายใต้การควบคุมของ ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ กาญจนกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เพื่อให้การศึกษานี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ในกรณี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ นางสาวบุณทริก ผลบุญเจริญชัย เข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามแก่นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติทับลาน ในระหว่างวันที่ ๒๑ - ๒๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัยด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต คณิงสุเกษม)

คณบดี

หน่วยหลักสูตรการสอนระดับบัณฑิตศึกษา

ฝ่ายวิชาการและวิจัย

โทร. ๐-๒๒๑๔-๑๐๔๐

โทรสาร ๐-๒๒๑๔-๑๐๔๐

ที่ ศธ ๐๕๑๒.๒๔/๐๐๐ ๗๕๗

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพระราม ๑ ปทุมวัน กทม. ๑๐๓๓๐

๒๐ มกราคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน ผู้ช่วยพัฒนารัฐมนตรีองค์การบริหารส่วนตำบลโคกไทย (คุณสุรีย์ ป้อมภู)

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์
๒. แบบสัมภาษณ์

ด้วย นางสาวนุชชกร ผลิตผลเจริญชัย นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ชั้นปีที่ ๒ แผนกวิชาการจัดการนันทนาการการท่องเที่ยว คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง "แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา ภายใต้การควบคุมของ ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ กาญจนกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เพื่อให้การศึกษานี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ในกรณี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ นางสาวนุชชกร ผลิตผลเจริญชัย เข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์ท่าน ในระหว่างวันที่ ๒๔ - ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ทั้งนี้ผลิตผลจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัยด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง และขอขอบคุณา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต คณิงสุรเกษม)
คณบดี

หน่วยหลักสูตรการสอนระดับบัณฑิตศึกษา

ฝ่ายวิชาการและวิจัย

โทร.๐-๒๒๕๔-๕๐๕๐

โทรสาร ๐-๒๒๕๔-๕๐๕๐

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่ ศธ ๐๕๑๒.๒๔/๐๐๐ ๙๕

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพระราม ๑ ปทุมวัน กทม. ๑๐๑๓๐

๒๐ มกราคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน ผู้จัดการพิพิธภัณฑ์อยุธยาธรรม

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โฉนดร่างวิทยานิพนธ์
๒. แบบสัมภาษณ์
๓. แบบสอบถาม

ด้วย นางสาวบุณฑริก ผลบุญเจริญชัย นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ชั้นปีที่ ๒ คณะวิชาการจัดการ
นันทนาการการท่องเที่ยว คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์
เรื่อง "แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้า
ตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา ภายใต้การควบคุมของ ศาสตราจารย์
ดร.สมบัติ กาญจนกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เพื่อให้การศึกษามีขึ้นครั้งนี้สำเร็จลุล่วงผ่านไปโดยดี ในการนี้ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้
นางสาวบุณฑริก ผลบุญเจริญชัย เข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์ท่าน และขอความอนุเคราะห์เข้า
ทำการเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามแก่นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์อยุธยาธรรม ในระหว่างวันที่
๒๒ -๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ทั้งนี้แนบส่งเป็นคู่มือประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัยด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง และ
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต คุนเริงเกษม)
คณบดี

หน่วยหลักสูตรการสอนระดับบัณฑิตศึกษา
ฝ่ายวิชาการและวิจัย
โทร.๐-๒๒๑๔-๑๐๕๐
โทรสาร ๐-๒๒๑๔-๑๐๕๐

ที่ ศธ ๐๕๑๒.๒๔/๐๐๑๗๙

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพระราม ๑ ปทุมวัน กทม. ๑๐๓๓๐

๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์
๒. แบบสอบถาม

ด้วย นางสาวบุณเดริก ผลบุญเจริญชัย นิสิตระดับมหาบัณฑิต ชั้นปีที่ ๒ แผนกวิชาการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยว คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ เรื่อง "แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาด้านหลักสูตร วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา ภายใต้การควบคุมของ ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ กาญจนกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงผ่านไปได้อย่างดี ในการนี้ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ นางสาวบุณเดริก ผลบุญเจริญชัย เข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามผู้มาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ การแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศร ณ ซีกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ในระหว่างวันที่ ๕ - ๖ เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ทั้งนี้ได้ติดจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัยด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต กongsomkarn)
คณบดี

หน่วยหลักสูตรการสอนระดับบัณฑิตศึกษา
ฝ่ายวิชาการและวิจัย
โทร.๐-๒๒๑๔-๑๐๔๐
โทรสาร ๐-๒๒๑๔-๑๐๔๐

ที่ ศธ ๐๕๑๒.๒๔/๐๐๑๓๓

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพระราม ๑ ปทุมวัน กทม. ๑๐๓๓๐

๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลงานวิจัย

เรียน ประธานคณะกรรมการประชาสัมพันธ์การตลาด

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์
๒. แบบสัมภาษณ์

ด้วย นางสาวบุณฑริก ผลบุญเจริญชัย นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ชั้นปีที่ ๒ แผนกวิชาการจัดการนันทนาการการท่องเที่ยว คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์เรื่อง "แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา ภายใต้การควบคุมของ ศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ กาญจนกิจ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ในการนี้ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ นางสาวบุณฑริก ผลบุญเจริญชัย เข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์ท่าน ในระหว่างวันที่ ๔-๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ทั้งนี้ นิสิตจะเป็นผู้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลวิจัยด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต คณิงสุขเกษม)

คณบดี

หน่วยหลักสูตรการสอนระดับบัณฑิตศึกษา

ฝ่ายวิชาการและวิจัย

โทร.๐-๒๒๑๘-๑๐๔๐

โทรสาร ๐-๒๒๑๘-๑๐๔๐

ภาคผนวก ค
เครื่องมือในการทำวิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม สำหรับประชาชนในท้องถิ่น
เรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี

แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน ประกอบด้วย

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- ตอนที่ 3 ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี

การวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
 หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการวิจัยนี้คือ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
 มหาวิทยาลัย

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

นางสาวบุณศิริก ผลบุญเจริญชัย

ผู้วิจัย

ศูนย์วิทยพัทยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามสำหรับประชาชนในท้องถิ่น
เรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. เพศ ชาย หญิง

2. อายุ ต่ำกว่า 20 ปี 20 - 30 ปี
 31 - 40 ปี 41- 50 ปี
 51 - 60 ปี 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา ไม่ได้รับการศึกษา ระดับประถมศึกษา
 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช
 ระดับอนุปริญญา / ปวส ระดับปริญญาตรี
 ระดับปริญญาโท อื่นๆ (โปรดระบุ).....

4. อาชีพ ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท/เอกชน
 นักเรียน/นักศึกษา ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว
 เกษตรกร รับจ้างทั่วไป
 แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน อื่นๆ (โปรดระบุ).....

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
 ต่ำกว่า 5,000 บาท 5,000 - 10,000 บาท
 10,001 - 20,000 บาท 20,001 - 30,000 บาท
 มากกว่า 30,000 บาท

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. ภูมิลำเนาของท่าน คือ ตำบล.....อำเภอ.....
2. ท่านอาศัยอยู่ในพื้นที่นี้เป็นเวลา..... ปี เดือน
3. ปัจจุบันท่านหรือบุคคลในครอบครัวของท่านมีส่วนร่วมในการประกอบธุรกิจทางการท่องเที่ยวในฐานะอะไร

☐ เป็นเจ้าของ	☐ เป็นลูกจ้าง	☐ ไม่มีส่วนร่วม (กรุณาข้ามไปข้อที่ 8)
--------------------------------------	--------------------------------------	--
4. ลักษณะของธุรกิจการให้บริการนักท่องเที่ยวของท่านหรือบุคคลในครอบครัวของท่านเป็นแบบใด

☐ บริการที่พัก	☐ บริการอาหารและเครื่องดื่ม
☐ ผลิตภัณฑ์และขายสินค้าที่ระลึก	☐ ผลิตภัณฑ์และขายสินค้าทางการเกษตร
☐ บริการนำเที่ยว/มัคคุเทศก์	☐ จำหน่ายและให้เช่าอุปกรณ์การท่องเที่ยว
☐ บริการพาหนะรับจ้าง/ให้เช่าพาหนะ	☐ การบริการเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยว
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	
5. แหล่งท่องเที่ยวที่ท่านประกอบธุรกิจทางการท่องเที่ยว

☐ แก่งหินเพลิง	☐ อุทยานแห่งชาติทับลาน
☐ น้ำตกตะคร้อ	☐ น้ำตกสลดได้
☐ ตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร	☐ พิพิธภัณฑ์อยู่สุขสุวรรณ
☐ วัดต้นโพธิ์ศรีมหาโพธิ	☐ แหล่งโบราณสถานศรีมโหสถ
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

6. พื้นที่ที่ใช้ในการประกอบธุรกิจทางการท่องเที่ยว ท่านต้องเสียค่าดำเนินการหรือไม่

- เสียค่าเช่า (โปรดตอบข้อที่ 7) ไม่เสียค่าเช่า (กรุณาข้ามไปข้อที่ 10)
- เป็นเจ้าของที่เอง (กรุณาข้ามไปข้อที่ 10) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

7. ท่านคิดว่าค่าเช่าเหมาะสมหรือไม่

- แพงเกินไป เหมาะสม
- ถูกมาก อื่นๆ (โปรดระบุ).....

8. เหตุผลที่ไม่ได้มีส่วนร่วมเนื่องจาก

- ไม่มีเวลา ไม่มีเงินทุน
- ประกอบอาชีพอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง อื่นๆ (โปรดระบุ).....

9. ถ้าท่านมีความต้องการที่จะเข้าร่วมธุรกิจทางการท่องเที่ยวในชุมชนของท่าน ท่านจะเข้าร่วมในธุรกิจทางการท่องเที่ยวด้านใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- บริการที่พัก บริการอาหารและเครื่องดื่ม
- ผลิตภัณฑ์และขายสินค้าที่ระลึก ผลิตภัณฑ์และขายสินค้าทางการเกษตร
- บริการนำเที่ยว/มัคคุเทศก์ จำหน่ายและให้เช่าอุปกรณ์การท่องเที่ยว
- บริการพาหนะรับจ้าง/ให้เช่าพาหนะ การบริการเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยว
- อื่นๆ (โปรดระบุ).....

**ตอนที่ 3 ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัด
ปราจีนบุรี**

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตาราง ให้ตรงกับความต้องการของท่านมากที่สุด

(โดยหมายเลข 5 หมายถึง มากที่สุด, 4 หมายถึง มาก, 3 หมายถึง ปานกลาง, 2 หมายถึง น้อย,
1 หมายถึง น้อยที่สุด)

การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
ด้านพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว					
1. การปรับปรุงถนนทางเข้าแหล่งท่องเที่ยว					
2. การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่ง ท่องเที่ยวให้ดีขึ้น					
3. การดูแลความสะอาด และบำรุงรักษาแหล่ง ท่องเที่ยว					
4. การสร้างสิ่งปลูกสร้างที่กลมกลืนที่สภาพ ธรรมชาติของท้องถิ่น					
5. การจัดแสดงวัฒนธรรมและประเพณีใน ท้องถิ่น					
ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว					
1. ความปลอดภัยในการท่องเที่ยว					
1.1 ด้านตรวจ ป้อมยาม					
1.2 อาคารปฐมพยาบาลตามแหล่งท่องเที่ยว					
1.3 ไฟส่องทาง					
2. สิ่งอำนวยความสะดวก					
2.1 จัดสร้างที่พักสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่น (home stay)					
2.2 จัดสร้างที่พักราคาถูก (guest house) บริการโดยคนในชุมชน					
2.3 จัดร้านจำหน่ายอาหารพื้นเมือง					
2.4 จัดร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก (OTOP)					

การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
2.5 ระบบไฟฟ้า					
2.6 ระบบน้ำประปา					
2.7 โทรศัพท์สาธารณะ					
2.8 ความชัดเจนของสัญญาณโทรศัพท์					
2.9 จำนวนถังขยะมากขึ้น					
2.10 การจัดเก็บขยะ และระบบกำจัดที่ดี					
2.11 การจัดสร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยว					
2.12 จัดทำเอกสารแนะนำแหล่งท่องเที่ยว					
2.13 ความชัดเจนของป้ายแสดงเส้นทางสู่แหล่งท่องเที่ยว					
2.14 การบริการรถโดยสารประจำทางในการเข้าถึง					
2.15 การบริการรถรับจ้างบริเวณแหล่งท่องเที่ยว					
2.16 การควบคุมนักท่องเที่ยว					
ด้านกิจกรรมและกระบวนการส่งเสริมจากภาครัฐ และ เอกชน					
1. การจัดกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรมพื้นบ้าน					
2. การจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศเชื่อมโยงในจังหวัด					
3. การจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว					
4. การจัดกิจกรรมฟื้นฟูอาหารพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น					
5. การจัดทำปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวภายในจังหวัดตลอดปี					

การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
6. การจัดอบรมเพื่อเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น แก่ประชาชนและเยาวชนในท้องถิ่น					
7.การจัดอบรมพัฒนาฝีมือแรงงานผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น (OTOP)					
8. การจัดอบรมการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ					
9. การรวมกลุ่มสหกรณ์การท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวสำหรับชุมชน					
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน					
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
2. การมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม					
3.การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เพื่อเป็นที่สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว					
4. การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว					
5. การมีส่วนร่วมในการประชุมแผนและนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
6. การมีส่วนร่วมจัดทำแผนนโยบายที่เป็นการควบคุมผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อม					
7. การมีส่วนร่วมจัดทำแผนนโยบายที่เป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจและกระตุ้นการท่องเที่ยว					
8. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบที่เกิดจากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของจังหวัดปราจีนบุรี

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือนี้อ

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม สำหรับนักท่องเที่ยว
เรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี

แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน ประกอบด้วย

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว
 ตอนที่ 3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับสูงตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
 แขนงวิชาการจัดการนันทนาการการท่องเที่ยว คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

นางสาวบุณชกริกริ ฝนบุญเจริญชัย

ผู้วิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว
เรื่อง **แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี**

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน ให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. เพศ ชาย หญิง

2. อายุ ต่ำกว่า 20 ปี 20 - 30 ปี
 31 - 40 ปี 41- 50 ปี
 51 - 60 ปี 61 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา ไม่ได้รับการศึกษา ระดับประถมศึกษา
 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย /ปวช
 ระดับอนุปริญญา / ปวส ระดับปริญญาตรี
 ระดับปริญญาโท อื่นๆ (โปรดระบุ).....

4. อาชีพ ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท/เอกชน
 นักเรียน/นักศึกษา ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว
 เกษตรกร รับจ้างทั่วไป
 แม่บ้าน/เกษียณ/ว่างงาน อื่นๆ (โปรดระบุ).....

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท 5,000 - 10,000 บาท
 10,001 - 20,000 บาท 20,001 - 30,000 บาท
 มากกว่า 30,000 บาท

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด
เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

1. ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา ท่านเดินทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในจังหวัดปราจีนบุรี

☐ มาเป็นครั้งแรก	☐ มาแล้ว.....ครั้ง
---	---
2. วัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยว จังหวัดปราจีนบุรี

☐ ท่องเที่ยว / พักผ่อน	☐ เยี่ยมญาติ / เพื่อน
☐ ติดต่อธุรกิจ / ดูงาน	☐ ประชุม / สัมมนา
☐ เพิ่มพูนประสบการณ์ / ความรู้	☐ ทำบุญ / ไหว้พระ
☐ เรียนรู้วัฒนธรรม / ประเพณี	☐ ศึกษาธรรมชาติ / ประวัติศาสตร์
☐ ความสนุกสนาน / บันเทิง	☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....
3. สิ่งจูงใจที่ทำให้ท่านตัดสินใจเลือกมาท่องเที่ยวยังจังหวัดปราจีนบุรี

☐ คำชักชวนจากเพื่อน/ญาติ/แฟน	☐ ชอบบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ
☐ ชื่อเสียงและรสชาติอาหาร	☐ บริษัทนำเที่ยวน่าสนใจ
☐ สื่อโฆษณาต่างๆ	☐ ความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว
☐ คมนาคมสะดวก / ระยะเวลาใกล้	☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....
4. ท่านทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว จากแหล่งข้อมูลใดมากที่สุด

☐ การแนะนำของคนรู้จัก	☐ อินเทอร์เน็ต
☐ โทรทัศน์	☐ วิทยุ
☐ วารสาร/นิตยสาร	☐ หนังสือพิมพ์
☐ บริษัทนำเที่ยว	☐ หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว
☐ เอกสารแนะนำแหล่งท่องเที่ยว	☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

5. ลักษณะการเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดปราจีนบุรีของท่านเป็นอย่างไร

☐ เดินทางคนเดียว	☐ เดินทางกับกลุ่มเพื่อน
☐ เดินทางกับคนรัก	☐ เดินทางกับครอบครัว /ญาติ
☐ เดินทางไปกับหน่วยงาน / องค์กร	☐ เดินทางกับกลุ่มทัวร์
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

6. ท่านมักเดินทางท่องเที่ยว ในช่วงใดมากที่สุด

☐ วันหยุดในช่วงเทศกาลต่างๆ	☐ ช่วงวันหยุด เสาร์ - อาทิตย์
☐ ช่วงวันจันทร์ - ศุกร์	☐ วันหยุดช่วงปิดภาคเรียน
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

7. ท่านชื่นชอบการท่องเที่ยวประเภทใดมากที่สุด

☐ ธรรมชาติ	☐ ประวัติศาสตร์
☐ ศิลปวัฒนธรรม / วิถีชีวิต	☐ การกีฬาและบันเทิง
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

8. ท่านมักใช้เวลาในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง

☐ 1 วัน	☐ 2 - 3 วัน
☐ 4 - 6 วัน	☐ 7 วันขึ้นไป
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

9. ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวยังจังหวัดปราจีนบุรีโดยพาหนะใด

☐ รถยนต์ส่วนบุคคล	☐ รถจักรยานยนต์
☐ รถเช่า / รถรับจ้าง	☐ รถโดยสารประจำทาง
☐ รถไฟ	☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

10. ท่านมีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง (รวมค่าพาหนะ) ประมาณเท่าไรต่อคน

☐ 100 - 400 บาท	☐ 401 - 800 บาท
☐ 801 - 1,200 บาท	☐ 1,200 - 2,000 บาท
☐ 2,000 บาทขึ้นไป	☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

11. กิจกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีนบุรีที่ท่านชื่นชอบมากที่สุด (3 อันดับแรก)

(กรุณาใส่หมายเลข 1-3 โดย 1 หมายถึง สนใจมากที่สุด)

☐ กิจกรรมล่องแก่ง	☐ กิจกรรมปั่นหน้าผา / ไร่องาน
☐ กิจกรรมเดินป่า	☐ กิจกรรมเที่ยวน้ำตก
☐ กิจกรรมส่องสัตว์ / ดูนก	☐ กิจกรรมขี่จักรยานตามเส้นทางธรรมชาติ
☐ กิจกรรมถ่ายภาพธรรมชาติ	☐ กิจกรรมชมทิวทัศน์ / ศึกษาธรรมชาติ
☐ กิจกรรมทำบุญ / ไหว้พระ	☐ กิจกรรมสำรวจโบราณวัตถุ/ โบราณสถาน
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

12. แหล่งท่องเที่ยวใดในจังหวัดปราจีนบุรีที่ท่านชื่นชอบมากที่สุด (3 อันดับแรก)

(กรุณาใส่หมายเลข 1-3 โดย 1 หมายถึง สนใจมากที่สุด)

☐ แก่งหินเพลิง	☐ อุทยานแห่งชาติทับลาน
☐ น้ำตกตะคร้อ	☐ น้ำตกสลับไผ่
☐ ตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร	☐ พิพิธภัณฑ์อยู่สุขสุวรรณ
☐ วัดต้นโพธิ์ศรีมหาโพธิ์	☐ แหล่งโบราณสถานศรีมโหสถ
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

ตอนที่ 3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตาราง ให้ตรงกับระดับความต้องการของท่านมากที่สุด
 (โดยหมายเลข 5 หมายถึง มากที่สุด, 4 หมายถึง มาก, 3 หมายถึง ปานกลาง, 2 หมายถึง น้อย,
 1 หมายถึง น้อยที่สุด)

การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
ด้านแหล่งท่องเที่ยว					
1. การปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น					
2. การสร้างสิ่งปลูกสร้างที่กลมกลืนกับสภาพธรรมชาติของท้องถิ่น					
3. การจัดแสดงวัฒนธรรม และประเพณีในท้องถิ่น					
4. การดูแลความสะอาด และบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว					
5. การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว					
6. การออกมาตรการควบคุมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม					
7. ความเหมาะสมของค่าธรรมเนียมเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว					
ด้านการคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว					
1. ความสะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว					
2. การให้บริการรถโดยสารประจำทางในการเข้าถึง					
3. การบริการรถรับจ้างบริเวณแหล่งท่องเที่ยว					

การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
4. ความชัดเจนของป้ายแสดงเส้นทาง เข้าถึง					
5. ความเพียงพอของป้ายแสดงเส้นทาง เข้าถึง					
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่ง ท่องเที่ยว					
1. ห้องน้ำ					
1.1 จำนวนห้องน้ำมากขึ้น					
1.2 ความสะอาดของห้องน้ำ					
1.3 สิ่งอำนวยความสะดวกในห้องน้ำ					
2. ถังขยะ					
2.1 จำนวนถังขยะเพิ่มขึ้น					
2.2 การจัดเก็บขยะ					
3. ร้านอาหาร / เครื่องดื่ม					
3.1 จำนวนร้านอาหาร / เครื่องดื่ม					
3.2 ความสะอาดของอาหาร / เครื่องดื่ม					
3.3 ความเหมาะสมของราคาอาหาร / เครื่องดื่ม					
3.4 ร้านจำหน่ายอาหารพื้นเมือง					
4. ที่พัก					
4.1 ที่พักสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่น (home stay)					
4.2 ที่พักราคาถูก (guest house)					
4.3 ความเพียงพอของที่พักบริเวณแหล่ง ท่องเที่ยว					
4.4 ความเหมาะสมของอัตราค่าบริการที่พัก					

การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
4. ที่พัก					
4.5 ความน่าสนใจ / มีเอกลักษณ์ของที่พัก					
5. ร้านอาหารของที่ระลึก					
5.1 จำนวนร้านอาหารของที่ระลึก					
5.2 ความหลากหลายของของที่ระลึก					
5.3 ความเหมาะสมของราคาของที่ระลึก					
6. ด้านความปลอดภัย					
6.1 ด้านตรวจ ป้อมยาม					
6.2 มาตรการรักษาความปลอดภัย ของ แหล่งท่องเที่ยว					
6.3 มาตรการรักษาความปลอดภัย ของ แหล่งท่องเที่ยว					
7. ความเพียงพอของบริเวณที่จอดรถ					
8. ความชัดเจนของสัญญาณ โทรศัพท์เคลื่อนที่					
9. ความพร้อมของระบบไฟฟ้า					
10. ความพร้อมของระบบน้ำประปา					
11. ศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว					
ด้านการจัดโปรแกรมท่องเที่ยว					
1. การจัดทำปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวภายใน จังหวัดตลอดปี					
2. การจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศเชื่อมโยง ในจังหวัด					
3. การจัดส่วนลดของโปรแกรมการท่องเที่ยว					
4. การจัดรายการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ					

การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว					
1. การจัดกิจกรรมสืบสานวัฒนธรรม พื้นบ้าน					
2. การจัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ					
3. การจัดกิจกรรมด้านการให้ความรู้ใน แหล่งท่องเที่ยว					
4. การเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวทุกคนได้มี ส่วนร่วมในกิจกรรม					
5. ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่ง ท่องเที่ยว					
6. ความน่าสนใจของกิจกรรมในแหล่ง ท่องเที่ยว					
7. ความพร้อมของอุปกรณ์ในการทำ กิจกรรม					
ด้านการบริการเสริม					
1. การจัดทำป้ายนิทรรศการแนะนำแหล่ง ท่องเที่ยว					
2. การจัดเจ้าหน้าที่ / วิทยากรในการบริการ ข้อมูล					
3. การทำป้ายสื่อความหมายในแหล่ง ท่องเที่ยว					
4. แผ่นพับแสดงแต่ละจุดในแหล่งท่องเที่ยว					
5. อาคารปฐมพยาบาลตามแหล่งท่องเที่ยว					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของจังหวัดปราจีนบุรี

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง “แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี”

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
2. ตำแหน่ง.....
3. สถานที่ทำงาน.....
-

ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์ในหัวข้อ “แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดปราจีนบุรี”

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปราจีนบุรีในภาพรวม
2. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปราจีนบุรีในภาพรวม
3. จังหวัดปราจีนบุรีมีนโยบายและแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่ อย่างไร
4. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน นักท่องเที่ยว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
5. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ทั้งด้านบวกและด้านลบ อย่างไรบ้าง
6. ท่านคิดว่าอะไรที่เป็นปัญหาหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดปราจีนบุรี
7. ท่านคิดว่าแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดปราจีนบุรี ควรเป็นอย่างไร

ภาคผนวก ง
การสัมภาษณ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การสัมภาษณ์

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการจดบันทึกและบันทึกเสียงการสัมภาษณ์มาเปิดฟังเพื่อวิเคราะห์ และสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

คุณชลชา บุญโต

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปราจีนบุรี สัมภาษณ์วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2554

คำถาม : ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปราจีนบุรีในภาพรวม

คำตอบ : “จังหวัดปราจีนบุรี มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญ คือ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และ อุทยานแห่งชาติทับลาน ซึ่งจังหวัดได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ ในการส่งเสริมปัจจัยที่เอื้อต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อกำหนดโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ กิจกรรมที่น่าสนใจหลายอย่าง เช่น กิจกรรมจักรยานเสือภูเขา ล่องแก่ง เดินป่า รวมทั้งส่งเสริมการประชาสัมพันธ์กับทางการตลาดกับกลุ่มนักท่องเที่ยว”

คำถาม : ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปราจีนบุรีในภาพรวม

คำตอบ : “ปัจจุบัน กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ยังมีน้อย และดำเนินการโดยหน่วยงานเฉพาะ แต่ยังไม่เป็นภาพรวมของจังหวัด ขาดการบูรณาการแผนงานโครงการ และกิจกรรมระหว่างหน่วยงาน”

คำถาม : จังหวัดปราจีนบุรีมีนโยบายและแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่อย่างไร

คำตอบ : “มี ประเด็นยุทธศาสตร์ การส่งเสริมปัจจัยที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่น่าตกเขาอีโต้ โครงการพัฒนาอุทยานแห่งชาติทับลาน โครงการเส้นทางจักรยานเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ”

คำถาม : ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน นักท่องเที่ยว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำตอบ : “หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะมีส่วนร่วมในลักษณะของคณะกรรมการ/คณะทำงาน ซึ่งการดำเนินการไม่เกิดจากแผนชุมชนหรือความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง”

คำถาม : การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ทั้งด้านบวกและด้านลบ อย่างไรบ้าง

คำตอบ : “มีผลกระทบด้านบวก เพราะเป็นการพัฒนาที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นชุมชน สร้างรายได้ให้กับชุมชน หรือประชาชนในจังหวัด”

คำถาม : ท่านคิดว่าอะไรที่เป็นปัญหาหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดปราจีนบุรี

คำตอบ : “การบูรณาการแผนงานและโครงการ โดยมองภาพรวม และกำหนดแผนการพัฒนาที่สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว”

คำถาม : ท่านคิดว่าแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดปราจีนบุรี ควรเป็นอย่างไร

คำตอบ : “กำหนดแผนยุทธศาสตร์โดยภาคีที่เกี่ยวข้องร่วมกำหนด เพื่อให้เกิดการบูรณาการในการมีส่วนร่วม และการมองภาพรวม เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน”

คุณสุรีย์ ป้อมภู ผู้ช่วยพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกไทย

วิทยาการนาชม โบราณสถานเมืองศรีมโหสถ

สัมภาษณ์วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2554

คำถาม : ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปราจีนบุรีในภาพรวม

คำตอบ : “นักท่องเที่ยวส่วนมาก มักจะมาท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนเฉพาะฤดูของการท่องเที่ยวเท่านั้น หรือในช่วงอื่นนักท่องเที่ยวที่จะไปยังแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอื่นๆ ก็อาจจะผ่านมาแล้วแวะหรือพักค้างบ้างอาจเนื่องจากในแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ค่อยได้รับการพัฒนา หรือยังไม่ค่อยได้รับการส่งเสริมอย่างจริงจัง รวมทั้งทางประชาชนในท้องถิ่นก็ยังไม่ค่อยรู้ และไม่คอยสนใจในการมีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง”

คำถาม : ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปราจีนบุรีในภาพรวม

คำตอบ : “กิจกรรมของทางจังหวัดมีหลายกิจกรรม แต่ยังขาดการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ชัดเจน ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าที่ควร กิจกรรมที่จัด เช่น กิจกรรม

ไหว้พระ 9 วัด กิจกรรม แข่งเรือ งานเกษตรชาวสวน และมาฆะบูรณะมี ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้ดีกว่านี้ และควรจัดให้ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และควรกำหนดแผนงาน ของกิจกรรมที่ชัดเจน”

คำถาม : จังหวัดปราจีนบุรีมีนโยบายและแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : “ทางจังหวัดมีแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ไม่ได้มีการกำหนดออกมา เป็นนโยบายที่ชัดเจนในแต่ละด้าน ทำให้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเป็นไปได้ยาก”

คำถาม : ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน นักท่องเที่ยว และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำตอบ : “ปัญหา คือ ประชาชนยังไม่ค่อยมีความเข้าใจในการมีส่วนร่วม ว่ามีประโยชน์อย่างไร บ้าง ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยว ส่วนนักท่องเที่ยว ที่มาเที่ยวก็มาแวะเที่ยว แล้วจะไปที่อื่นต่อ ทำให้ไม่ได้ใส่ใจกับการมีส่วนร่วมมากนัก และเมื่อนักท่องเที่ยวน้อย ร้านอาหารและที่พักบริเวณแหล่งท่องเที่ยวจึงไม่ค่อยมี ความพร้อมในการรองรับ นักท่องเที่ยวจึงยังไม่ดีเท่าที่ควร หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก็มีความคิดที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวใน หลายๆ ด้าน แต่ก็ยังไม่มีการพัฒนาที่จริงจัง”

คำถาม : การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ทั้งด้าน บวกและด้านลบ อย่างไรบ้าง

คำตอบ : “เมื่อประชาชนในท้องถิ่น ไม่ให้ความร่วมมือในการดูแลรักษา ทำให้ในหลายจุดยังมี ขยะเยอะเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมทางหนึ่ง เศรษฐกิจยังไม่ค่อยเฟื่องฟูเท่าที่ควร เพราะมี นักท่องเที่ยวน้อย ประชาชนจึงยังขาดรายได้จากการท่องเที่ยว ด้านสังคม ชุมชนไม่ค่อยให้ความ ร่วมมือ เพราะทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้มีการชี้แจงที่ถูกต้องแก่ชุมชน รวมถึงไม่ได้มีการจัด กิจกรรมเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวแก่ชุมชนด้วย”

คำถาม : ท่านคิดว่าอะไรที่เป็นปัญหาหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดปราจีนบุรี

คำตอบ : “ปัญหาหลักของการพัฒนาอยู่ที่ภาครัฐและประชาชนพอๆ กัน ภาครัฐได้แต่คิด แต่ ไม่ได้มีการลงมือทำที่จริงจัง ส่วนประชาชนในท้องถิ่น ก็คิดว่าไม่ใช่เรื่องของตน ก็จะไม่ค่อยให้ ความร่วมมือ”

คำถาม : ท่านคิดว่าแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดปราจีนบุรี ควรเป็นอย่างไร

คำตอบ : “ต้องมีการพัฒนาประชาชนในท้องถิ่นให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง แล้วหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ออกมาให้การสนับสนุน และช่วยเหลือในการให้ประชาชนได้มีอาชีพ และรายได้ เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตน รวมกลุ่มกันร่วมผลักดันในการพัฒนา โดยการนำเสนอเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นออกมา สร้างเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ เกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้องตามวิถีชีวิตดั้งเดิม ซึ่งต้องมีการเสนอออกมาเป็นรูปแบบอย่างจริงจัง และทำอย่างต่อเนื่อง ทางด้านภาครัฐก็ต้องช่วยสนับสนุน ส่งเสริมในการพัฒนา และร่วมกันผลักดันอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง พยายามปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ เช่น ทางด้านภูมิทัศน์ก็ควรที่ปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยที่ไม่ทิ้งความเป็นดั้งเดิม และทางด้านกิจกรรมก็ควรที่จะส่งเสริมสนับสนุนสร้างกิจกรรมที่เป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในจังหวัดให้มากขึ้น”

คุณอำนวย เอื้อเฟื้อ

คณะกรรมการการตลาด วิทยากรทวิวิธสุขภาพ ตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร

สัมมนาวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2554

คำถาม : ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปราจีนบุรีในภาพรวม

คำตอบ : “นโยบายดีในช่วงแรก 3 – 4 ปีแรก แต่ขาดการวางแผนในระยะยาว

- ขาดการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของจังหวัดที่เพียงพอ
- ขาดการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว ของอบต. หน่วยงานทางการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง และคนในชุมชน
- ขาดระบบการจัดการที่ดี ของภาครัฐ
- ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน เนื่องจากชุมชนไม่ได้รับประโยชน์หรือรายได้
- ต้องมีการเชื่อมโยง และสร้างเส้นทางในแหล่งท่องเที่ยว”

คำถาม : ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปราจีนบุรีในภาพรวม

คำตอบ : “กิจกรรมที่จัดขึ้นมีเพียงพอ แต่การจัดงานยังไม่ยิ่งใหญ่พอ ไม่ดีพอ ทำให้ไม่คุ้มกับการท่องเที่ยวของจังหวัด ส่งเสริมการท่องเที่ยวได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น คนในท้องถิ่นไม่ค่อยได้ไปร่วมกิจกรรม นักท่องเที่ยวให้ความสนใจในช่วงที่จัดกิจกรรมเท่านั้น หรือตามฤดูกาลท่องเที่ยว คิดว่าการจัดกิจกรรมไม่คุ้มกับการลงทุน นักท่องเที่ยวมาแล้วไม่บอกต่อ”

คำถาม : จังหวัดปราจีนบุรีมีนโยบายและแผนในการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : “มีการจัดทำแผนในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ศักยภาพการท่องเที่ยวยังไม่เอื้ออำนวยทั้งทางด้านภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ เท่าที่ควร และทางภาครัฐก็ไม่ได้มีการทำแผนพัฒนาที่ชัดเจนในการพัฒนาการท่องเที่ยว”

คำถาม : ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน นักท่องเที่ยว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำตอบ : “ประชาชนในท้องถิ่นโดยมาก ยังไม่ค่อยเข้าใจถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วม ซึ่งทางภาครัฐควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่นถึงประโยชน์ที่จะได้รับในการมีส่วนร่วมกับการจัดการท่องเที่ยว”

- นักท่องเที่ยวไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว เนื่องจากการจัดกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมยังมีไม่มากนัก และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักจะไม่ทราบว่ามีการจัดกิจกรรมด้วย
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้ลงมาจัดการการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง เนื่องจากมีการประสานการทำงานระหว่างหน่วยงานยังที่ไม่ดีพอ และมีการแบ่งการทำงานที่ยังไม่ชัดเจนมากนัก”

คำถาม : การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ทั้งด้านบวกและด้านลบ อย่างไรบ้าง

คำตอบ : “ด้านบวก

- ทำให้คนในท้องถิ่น เกิดความภูมิใจ สังคมน่าอยู่มากขึ้น
- ประชาชนในท้องถิ่น เกิดรายได้ ภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวดีขึ้น
ด้านลบ
- นักท่องเที่ยวเกิดความคาดหวังมากเกินไป
- เมื่อนักท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้สาธารณูปโภคไม่เพียงพอ เช่น ห้องน้ำ ที่พักร้านอาหาร
- ธรรมชาติดั้งเดิมอาจสูญหายไป”

คำถาม : ท่านคิดว่าอะไรที่เป็นปัญหาหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดปราจีนบุรี

คำตอบ : “ด้านการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น จังหวัดอื่นให้ความสนใจกับแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรีมากกว่าคนในพื้นที่ อาจเนื่องมาจากการเผยแพร่ในท้องถิ่นน้อยกว่าภายนอกจังหวัด

- มีปัญหาในระยะยาว ตอนแรกกระแสของแหล่งท่องเที่ยวที่เปิดใหม่จะมีคนสนใจเยอะดูเฟื่องฟู แต่ 1 ปี ต่อมานักท่องเที่ยวก็จะเริ่มน้อยลงจนกระทั่งถูกลืม เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ที่ต่อเนื่อง และขาดกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยว
- ขาดการมีแผนงานที่ชัดเจนในระยะยาว ในการรองรับนักท่องเที่ยว
- ขาดแรงกระตุ้นในชุมชน
- ขาดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เนื่องจากประชาชนไม่ได้รับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วม
- ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ในภาคจังหวัดมีการประชาสัมพันธ์อย่างไม่จริงจัง ทำให้ในปัจจุบันการท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีนบุรี
- ขาดการเหลียวแล ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ตั้งการท่องเที่ยวอันดับ 1 แต่จังหวัดไม่สามารถทำแผนมาตอบรับยุทธศาสตร์ได้ดี จังหวัดมีเป้าหมายแต่ไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน ไม่มีการทำแผนรองรับที่ชัดเจน วิสัยทัศน์มี แต่ทางจังหวัดยังไม่สามารถทำได้ และขาดการประเมินผลด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว”

คำถาม : ท่านคิดว่าแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดปราจีนบุรี ควรเป็นอย่างไร

คำตอบ : “ต้องมีการกำหนดนโยบายที่คนในท้องถิ่น หรือในองค์กรมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง การท่องเที่ยว โดยมีการเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวของจังหวัด ซึ่งการท่องเที่ยวจังหวัดจะสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ มีความต่อเนื่องของการพัฒนา

- ต้องพัฒนาในเรื่องของการสื่อสาร เปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว แหล่งถ่ายทำภาพยนตร์สารคดี ซึ่งสื่อต่างๆ จะทำให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปมากขึ้น
- หาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ มาเปิดตัว เพื่อเป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยว
- ต้องหาจุดเด่น ของท้องถิ่น แล้วแสดงออกมา เช่น OTOP
- ต้องให้นักท่องเที่ยว และคนในท้องถิ่น รู้เรื่องราวความเป็นมาของสถานที่ท่องเที่ยว นั้นๆ
- ต้องทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์ จากการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง

- ควรทำจุดท่องเที่ยวเชื่อมโยงกันในจังหวัด หรือหลายจังหวัด เช่น สระแก้ว นครราชสีมา ปราจีนบุรี นครนายก ไม่ควรทำการพัฒนาเฉพาะแหล่งท่องเที่ยว หรือเฉพาะจังหวัด
- ควรมีการกำหนดทิศทางพัฒนาในระยะยาว ตั้งเป้าว่าอีก 5 - 10 ปีข้างหน้า ทำอย่างไรให้มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ และควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- ส่งเสริมการท่องเที่ยวด้านศาสนา วัฒนธรรม
- ทำการแก้ปัญหาอย่างบูรณาการ
- ต้องมองภาพรวมให้ออก แล้วบูรณาการความคิดในการแก้ปัญหาออกมา รวมทั้งหาวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการตลาดการท่องเที่ยว
- การตั้งเป้าหมายในการพัฒนา โดยให้ชาวบ้านมีส่วนร่วม
- แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยม ควรทำการพัฒนามากขึ้น”

คุณเทวินทร์ มีทรัพย์

เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงานเขต 3 บุพราหมณ์

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สัมภาษณ์วันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2554

คำถาม : ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปราจีนบุรีในภาพรวม

คำตอบ : “ค่อนข้างดี ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีนบุรียังสู้จังหวัดอื่นๆ ไม่ได้ เช่น ในเรื่องสภาพอากาศ จังหวัดปราจีนบุรี มีสภาพอากาศที่ไม่เย็นสบายเหมือนทางฝั่งนครราชสีมา ทั้งๆที่เขาใหญ่ก็ครอบคลุมทั้งจังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดนครราชสีมา ทำให้นักท่องเที่ยวไม่ค่อยนิยมมาท่องเที่ยวที่นี่ อาจเนื่องมาจากสภาพพื้นที่ของเขาใหญ่ที่อยู่ฝั่งจังหวัดปราจีนบุรี เป็นภูเขาเตี้ยกว่าทางฝั่งนครราชสีมา ทิวทัศน์และบรรยากาศจึงไม่ดีเท่าที่จังหวัดนครราชสีมา อีกทั้งในเรื่องการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดยังไม่ดีพอ ทั้งๆที่จังหวัดปราจีนก็มีน้ำตกที่สวยงามหลายแห่ง และสามารถเที่ยวได้ตลอดทั้งปี แต่ก็ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวโดยทั่วไปมากนัก

- ในเรื่องของการพัฒนา และดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวเป็นหน้าที่ของทางอุทยานฯ แต่ทางด้าน การประชาสัมพันธ์และการตลาดจะเป็นหน้าที่ของจังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนครนายก และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด

- นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ค่อยมาผ่านทางจังหวัดปราจีนบุรี เนื่องจากร้านอาหารและที่พักมีน้อย และไม่มีการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยว”

คำถาม : ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดปราจีนบุรีในภาพรวม

คำตอบ : “ที่เด่นๆ คือ การล่องแก่ง ส่วนกิจกรรมอื่นๆ ยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากนัก ควรมีการจัดกิจกรรมเชิงอนุรักษ์เพิ่มขึ้น”

คำถาม : จังหวัดปราจีนบุรีมีนโยบายและแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือไม่อย่างไร

คำตอบ : “หน่วยงานของรัฐมีงบประมาณจำกัด จึงต้องมีการพัฒนาเฉพาะส่วน ส่วนมากทางจังหวัดเน้นไปที่การประชาสัมพันธ์ แต่อาจยังไม่เพียงพอ ต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีอำนาจลงมาช่วยเหลือ ในด้านการประชาสัมพันธ์มากขึ้น

- ในการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นกับกรมอุทยานแห่งชาติฯ ส่วนมากจะขอของบช่วยเหลือได้มาพัฒนาได้ แต่ส่วนมากจะพัฒนาเฉพาะเส้นทางที่เข้าออกแหล่งท่องเที่ยว และสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น น้ำ ไฟ เท่านั้น ในด้านสิ่งปลูกสร้างจะไม่เน้น เนื่องจากต้องการคงความเป็นสภาพธรรมชาติไว้”

คำถาม : ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน นักท่องเที่ยว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำตอบ : “ทุกภาคส่วนให้ความร่วมมือดีในการพัฒนา ชุมชนมีส่วนร่วมในการแบกเรือ หามเรือให้นักท่องเที่ยวที่ล่องแก่ง เป็นการสร้างงานและสร้างอาชีพให้แก่ให้ประชาชนในท้องถิ่น แต่ในช่วงหน้าแล้งชุมชนไม่มีงานทำ จึงมีการบุกรุกเข้าป่า”

คำถาม : การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ทั้งด้านบวกและด้านลบ อย่างไรบ้าง

คำตอบ : “ด้านบวก เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามา มีการใช้จ่าย ทำให้ชุมชนมีรายได้จากการขายอาหาร ขายสินค้าต่างๆ”

- ด้านลบ นักท่องเที่ยวเข้ามาทำให้เกิดขยะในแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากความไม่มีวินัยของนักท่องเที่ยวบางคน”

คำถาม : ท่านคิดว่าอะไรที่เป็นปัญหาหลักของการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดปราจีนบุรี

คำตอบ : “ด้านการประชาสัมพันธ์ งบประมาณ การต่อเนื่องของการพัฒนา

- ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่พร้อม เช่น ไฟฟ้า ที่แก่งหินเพลิงยังไม่มี ทำให้ไม่สามารถฉายการเตรียมตัวในการล่องแก่งได้ เนื่องจากแก่งหินเพลิงมีระยะทางที่ไกลจากชุมชนมาก
- แหล่งท่องเที่ยวอยู่ไกลจากชุมชนมาก ทำให้มีปัญหาในการสร้างจิตสำนึกกับประชาชนในท้องถิ่น ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ”

คำถาม : ท่านคิดว่าแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดปราจีนบุรี ควรเป็นอย่างไร

คำตอบ : “พัฒนาในเรื่องการประชาสัมพันธ์ ควบคู่กับสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น ร้านอาหาร ที่พักเพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวเพิ่มมากขึ้น”

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ-นามสกุล	บุญพริก ผลบุญเจริญชัย
วัน เดือน ปี เกิด	20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2527
ประวัติการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - เข้ารับการศึกษาต่อในหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา (แขนงวิชาการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยว) คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2552 - วิทยาศาสตรบัณฑิต (เทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตร) คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2549 - จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพนัสพิทยาคาร ชลบุรี, 2545

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย